

**UCHWAŁA NR LXIV/630/2022
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWIE**

z dnia 28 kwietnia 2022 r.

**w sprawie przeprowadzenia konsultacji projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta –
Tarnów 2030**

Na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 i 583) oraz § 1 ust. 1, § 4, § 8 i § 9 uchwały Nr LXI/628/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 11 października 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Tarnowa (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 7316), Rada Miejska w Tarnowie uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Postanawia się przeprowadzić z mieszkańcami Tarnowa konsultacje projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta – Tarnów 2030, zwanej dalej „Strategią” w formie prezentacji projektu Strategii na stronach internetowych: www.cus.tarnow.pl oraz www.tarnow.pl.

2. Projekt Strategii stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Mieszkańcy Tarnowa mogą przedstawiać swój pogląd w sprawie, o której mowa w § 1 niniejszej uchwały, w terminie od dnia 02 maja 2022 r. do dnia 23 maja 2022 r.:

1) pocztą na adres: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, al. Matki Bożej Fatimskiej 9;

2) za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: strategia@cus.tarnow.pl.

§ 3. 1. Zebranie i analiza zgłoszonych w trakcie konsultacji poglądów należy do Prezydenta Miasta Tarnowa.

2. Prezydent Miasta Tarnowa do 30 dni od upływu terminu, o którym mowa w § 2 niniejszej uchwały przygotowuje sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, które zostanie podane do publicznej wiadomości na stronach internetowych: www.cus.tarnow.pl oraz www.tarnow.pl.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tarnowa.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Tarnowie

Jakub Kwaśny

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr LXIV/630/2022
Rady Miejskiej w Tarnowie
z dnia 28 kwietnia 2022 r.

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

MIASTA - TARNÓW 2030

SPIS TREŚCI		
Numer porządkowy	Tytuł rozdziału	Strona
1.	Wprowadzenie	3
2.	Procedura tworzenia dokumentu	6
3.	Uwarunkowania prawne opracowania Strategii	10
4.	Zgodność Strategii z dokumentami wyższej rangi	13
5.	Zakres diagnozy demograficzno - społecznej Tarnowa	15
6.	Zakres analizy zdiagnozowanych problemów społecznych	16
7.	Adresaci wdrażanych działań strategicznych i interesariusze Strategii	17
8.	Partycypacja społeczna w procesie opracowywania Strategii	21
9.	Wizja i misja	22
10.	Cele strategiczne projektowanych zmian i kierunki niezbędnych działań konieczne do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej	23
11.	Działalność programowa konieczna do rozwiązywania zdiagnozowanych w Tarnowie problemów społeczności lokalnej	26
12.	Wskaźniki realizacji Strategii	35
13.	Budżet i ramy finansowe oraz źródła finansowania Strategii	42
14.	Prognoza zmian zachodzących w zakresie objętym Strategią	56
15.	Problematyka analizy ryzyka	58
16.	Zagadnienia dotyczące pandemii COVID - 19 i ryzyk mających wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych zdiagnozowanych w mieście	61
17.	Procedura, sposób realizacji, monitoring i ewaluacja oraz aktualizacja Strategii	62
18.	Konsultacje społeczne Strategii	63
19.	Upowszechnianie i promocja Strategii	64
20.	Dostępność Strategii	64
21.	Uwagi końcowe	65
22.	Materiały źródłowe	67
23.	Spis tabel	67
24.	Spis rysunków	67
25.	Spis załączników	68

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta – Tarnów 2030, to kluczowy dokument strategiczny określający kierunki długofalowej polityki społecznej miasta w zmieniających się warunkach wewnętrznych i zewnętrznych. Dokument tworzący podstawy merytoryczne, metodyczne i organizacyjne służące rozwiązywaniu problemów społecznych zdiagnozowanych w mieście Tarnowie. Uwzględniający działania publiczne, społeczne i indywidualne, podejmowane dla poprawy warunków życia oraz zaspakajania potrzeb mieszkańców.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Z chwilą przedłożenia w maju 2021 r. Prezydentowi Miasta Tarnowa, Raportu monitoringowego dotyczącego stanu realizacji projektów i programów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020 za 2020 r. wraz z podsumowaniem lat 2017-2020, rozpoczęły się prace nad przygotowaniem nowego dokumentu na kolejne 10 lecie.

Inspiracją do podjęcia decyzji o opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, na bazie obowiązującej do 2020 r. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020, były doświadczenia z jej realizacji. Opracowany dokument strategiczny, stanowi również kontynuację poprzedniej Strategii w zakresie celów strategicznych projektowanych zmian i kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społecznych.

Godzi się w tym miejscu podkreślić, że szereg zapisanych w obowiązującym do końca 2020 r. tarnowskim dokumencie strategicznym projektów i programów lokalnych, w zakresie terminu do realizacji miało zapis „Lata 2017-2020 z możliwością kontynuacji w latach kolejnych”. Projekty te i programy są nadal na bieżąco realizowane, co stanowi o ciągłości realizacji działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców miasta. Nie ma, zatem przerwy w realizacji działań strategicznych w obszarze polityki społecznej w mieście pomimo tego, że część zasadnicza obowiązującej do końca 2020 r. Strategii została już zrealizowana.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i jej realizacja wynika wprost z art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 i 2270 oraz z 2022 r. poz.1 i 66). Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 cytowanej ustawy, gminna strategia powinna uwzględniać programy pomocy społecznej profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ponieważ Tarnów jest miastem na prawach powiatu, przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, zastosowanie miał również art. 19 pkt 1, mówiący o konieczności uwzględnienia w Strategii programów wspierania osób niepełnosprawnych. Biorąc pod uwagę powyższe zapisy prawa Gmina Miasta Tarnowa opracowała jeden dokument, który spełnia wymogi ustawowe zarówno dla dokumentów gminnych jak i powiatowych.

Na mocy zapisów art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera: wszystkie wskazane elementy a mianowicie: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji Strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Ponadto Strategia zawiera dodatkowe elementy stanowiące wypełnienie rekomendacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, dotyczące nowego standardu opracowania dokumentów strategicznych i logiki zarządzania Strategią.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, została opracowana tak, aby oprócz spełniania wymogów prawa i rekomendacji, była też zgodna z założeniami polityki społecznej miasta, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Ogromne znaczenie ma też zapewnienie spójności tego dokumentu z dokumentami wyższej rangi, funkcjonującymi zarówno na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i lokalnym.

Materiały do niniejszego opracowania przygotowywali koordynatorzy powołani Zarządzeniami Prezydenta Miasta Tarnowa na przestrzeni lat 2021-2022 - przedstawiciele różnych jednostek miejskich oraz osoba zajmująca Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Dalszymi pracami zmierzającymi do przygotowania dokumentu do przyjęcia w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie, zajmowali się członkowie Zespołu powołanego Zarządzeniem Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Prace prowadzone były według ściśle określonej procedury oraz harmonogramu stanowiących załączniki do wyżej wymienionych zarządzeń. Prace rozłożone były z uwagi na panującą epidemię koronawirusa SARS-CoV2 w czasie od stycznia 2021 r do marca 2022 r. Nie bez znaczenia jest fakt, że prowadzenie prac nad dokumentem w okresie obowiązywania stanu epidemii COVID-19, znacznie ograniczało możliwości współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w przygotowanie kierunków działań strategicznych, organizacje spotkań roboczych członków Zespołów oraz warsztatów i spotkań otwartych z mieszkańcami.

Koordynację opracowania, sprawowała Przewodnicząca Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, składa się z trzech integralnie powiązanych ze sobą części: dokumentu głównego ***Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, Załącznika nr 1 Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej Tarnowa i Załącznika nr 2 Analiza zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowych w ich rozwiązywaniu.***

Opracowana na potrzeby Strategii diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej miasta, oparta została zgodnie z rekomendacjami, głównie na przyjmowanej corocznie w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa. Przedstawiona analiza SWOT, uwzględnia szanse i zagrożenia, mocne i słabe strony zidentyfikowane w kluczowych obszarach życia społecznego. Wskazuje drogę postępowania oraz to, na czym należy się skupić w najbliższej przyszłości, aby niwelować istniejące i pojawiające się nowe - dotąd nieidentyfikowane problemy społeczne i zagrożenia.

W Strategii wyznaczono siedem głównych celów strategicznych projektowanych zmian, do których przyporządkowano konkretne kierunki niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społecznych.

Działania zapisane w dokumencie strategicznym kierowane będą do wszystkich mieszkańców miasta, ze szczególnym zwróceniem uwagi na osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone społecznie, borykające się z różnego rodzaju problemami społecznymi i objęte różnego rodzaju wsparciem z wielu systemów zabezpieczenia społecznego.

Wdrażanie zapisanych celów strategicznych i kierunków niezbędnych działań Strategii, będzie prowadzone na przestrzeni najbliższych 10 lat z uwzględnieniem działań zapisanych w programach lokalnych, osłonowych i branżowych Miejskich Instytucji Kultury oraz zadań zapisanych w uchwale Rady Miejskiej w Tarnowie, dotyczącej określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy Miasta Tarnowa.

Z chwilą rozpoczęcia działań wdrożeniowych powołany zostanie Zespół ds. wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji niniejszego dokumentu. Aktualizacja zgodnie z rekomendacjami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, przedkładana będzie corocznie do przyjęcia w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie, po uprzednim przedstawieniu Prezydentowi Miasta Tarnowa Raportu monitoringowego. Na zakończenie okresu obowiązywania niniejszej Strategii przeprowadzona zostanie ewaluacja.

Koordynatorem wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, zgodnie z umocowaniem ustawowym będzie Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Na realizację zapisów strategicznych do 2030 r. zaplanowano budżet na poziomie **1.220.437.404,09 zł**. Środki na realizację poszczególnych działań programowych wpisujących się w cele strategiczne i kierunki niezbędnych działań pochodzić będą z budżetu Gminy Miasta Tarnowa, od realizatorów poszczególnych programów, w tym również organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego (wkład finansowy, rzeczowy i osobowy) oraz wszystkich pozostałych środków niepochodzących z budżetu Gminy Miasta Tarnowa, ani niebędących środkami własnymi realizatorów programów, czyli np. pochodzących z budżetu państwa, funduszy celowych (PFRON, Fundusz Pracy), od sponsorów prywatnych itp.

Członkowie Zespołu:

1. Dorota Krakowska
2. Marzena Habel
3. Olga Piekielniak
4. Oliwia Imioło

2. PROCEDURA TWORZENIA DOKUMENTU

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wynika wprost z zapisów ustawy o pomocy społecznej. Ustawa określa niezbędne elementy Strategii. Nie jest to jednak katalog zamknięty. Ustawa nie wskazuje również szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu.

Swego rodzaju modelem w zakresie stosowania metod i technik, opracowania, uaktualniania oraz upowszechniania dokumentów strategicznych, niezbędnych w lokalnej polityce społecznej jest publikacja „Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych - podręcznik metodyczny - część teoretyczna i część praktyczna”.

Publikacja przygotowana została w ramach projektu „STRATEGOR. Opracowanie narzędzia do prognozowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Korzystanie przez samorządy z przedmiotowego podręcznika, przy opracowaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych według nowych standardów, rekomendowane jest przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, ze względu na istotne znaczenie podręcznika w zakresie metod i technik uaktualniania, opracowania i upowszechniania dokumentów strategicznych i planistycznych niezbędnych w lokalnej polityce społecznej.

Uwzględniając uwarunkowania społeczne, możliwości i zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej Tarnowa oraz istniejącą lokalną infrastrukturę, rekomendacje zawarte w opracowaniu, zostały w części wykorzystane w przygotowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030.

Inspiracją w trakcie procesu prac nad Strategią do roku 2030, były także doświadczenia z realizacji poprzednich Strategii, a w szczególności obowiązującej w latach 2017-2020 oraz fakt, iż wiele z zapisanych w dokumencie projektów i programów lokalnych służących rozwiązywaniu problemów społecznych, było lub jest nadal realizowanych przez różne podmioty i organizacje pozarządowe.

Obecna Strategia stanowi niejako jej kontynuację w zakresie celów i kierunków działań strategicznych służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych mieszkańców Tarnowa.

Prace nad dokumentem prowadzone były zgodnie z zasadą partycypacji społecznej.

Procedury oraz harmonogram prac zmierzających do opracowania dokumentu zawarte zostały w Zarządzeniu Nr 15/2021 Prezydenta Miasta Tarnowa z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania, wdrażania, monitorowania i aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2021-2030 oraz Zarządzeniach: Prezydenta Miasta Tarnowa Nr 48/2022 z dnia 1 lutego 2022 r. w sprawie wyznaczenia koordynatorów odpowiedzialnych za przygotowanie materiałów koniecznych do opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 oraz Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Tarnowie Nr 5/2022 z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030.

W skład Zespołu w 2021 r powołani zostali:

- Zastępca Prezydenta ds. Polityki Społecznej - Przewodnicząca,
- Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa - Zastępca Przewodniczącej,
- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - Koordynator realizacji Strategii,
- Główny Specjalista Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - Konsultant merytoryczny,
- Pracownik Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa - Sekretarz Zespołu.

Koordynatorzy ds. opracowania, wdrożenia, monitorowania i aktualizacji:

- Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa Publicznego Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Sportu Urzędu Miasta Tarnowa,
- Dyrektor Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa,
- Zastępca Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa,
- Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Urzędzie Miasta Tarnowa,
- Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie,
- Dyrektor Domu Pomocy Społecznej im. Świętego Brata Alberta w Tarnowie,
- Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie,
- Dyrektor Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika w Tarnowie.

W okresie do lutego - grudnia 2021 r. zajmowano się przygotowaniem materiałów do części diagnostycznej Strategii oraz wyborem propozycji zadań/działań programowych zgłaszanych w ramach proponowanych celów strategicznych oraz nadzorem nad aktualizacją programów lokalnych wpisujących się w działania strategiczne.

Z dniem 1 stycznia 2022 r., czyli z chwilą przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie w Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, podjęto decyzję o powołaniu przez Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, nowego składu Zespołu, który zajął się opracowaniem dokumentu strategicznego i jego przygotowaniem do przedłożenia w drodze uchwały Radzie Miejskiej w Tarnowie. Decyzja podyktowana była między innymi:

- zmianami w zapisach regulaminu organizacyjnego jednostki, przekazujących zadanie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z Urzędu Miasta Tarnowa Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej do Centrum Usług Społecznych,
- rekomendacjami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dotyczącymi nowych standardów jednolitego tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- koniecznością dostosowania dokumentów strategicznych do lokalnych potrzeb oraz obowiązujących przepisów prawa,
- wnioskami ekspertów Fundacji Polska Akademia Nauk w Lublinie, realizujących we współpracy z Ministerstwem projekt pt. „STRATEGOR. Opracowanie narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczaniu

społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego” - współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja, Rozwój Osi Priorytetowej II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.5 Skuteczna Pomoc społeczna.

Członkami Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 wyznaczeni zostali:

- Dorota Krakowska Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Tarnowie - Przewodnicząca,
- Marzena Habel Zastępca Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Tarnowie Organizator Usług Społecznych - Zastępca Przewodniczącej,
- Olga Piekieniak Główny Specjalista Centrum Usług Społecznych w Tarnowie - Konsultant merytoryczny,
- Oliwia Imioło Inspektor Centrum Usług Społecznych w Tarnowie - Sekretarz Zespołu.

Z kolei Zarządzenie Prezydenta Miasta Tarnowa wyznaczyło koordynatorów odpowiedzialnych za przygotowanie materiałów koniecznych do opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 w składzie:

- Marek Baran - Dyrektor Wydziału Sportu Urzędu Miasta Tarnowa,
- Marcin Sobczyk - Dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Miasta Tarnowa,
- Aneta Abram - p.o. Dyrektora Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Tarnowa,
- Bartosz Bykowski - Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Urzędzie Miasta Tarnowa.

Prace wszystkich Zespołów służące tworzeniu poszczególnych części dokumentu, odbywały się zdalnie (w ramach konsultacji telefonicznych i internetowych) w okresie od lutego 2021 r. do marca 2022 r.

Proces konstruowania Strategii przebiegał według następujących etapów:

- Powołanie Zespołu ds. opracowania, wdrożenia, monitorowania i aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2021-2030.
- Zebranie i analiza danych do diagnozy demograficzno - społecznej Tarnowa.
- Opracowanie diagnozy sytuacji demograficzno - społecznej.
- Zebranie danych i analiza zdiagnozowanych problemów społecznych.
- Opracowanie analizy zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowej w ich rozwiązywaniu oraz analizy SWOT.

Zwieńczeniem prac Zespołu są dwa załączniki, stanowiące integralne elementy niniejszego dokumentu strategicznego tj. ***Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej Tarnowa oraz Załącznik nr 2 Analiza zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowej w ich rozwiązywaniu.***

- Wyznaczenie koordynatorów odpowiedzialnych za przygotowanie materiałów koniecznych do opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 oraz powołanie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030.
- Opracowanie pozostałych części dokumentu wg zapisów art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej oraz wynikających z rekomendacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

tj. opracowanie wizji, misji, celów i kierunków niezbędnych działań. Zasad wdrożenia Strategii jej monitoringu i ewaluacji.

- Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- Sporządzenie sprawozdania z konsultacji projektu Strategii, jako osobnego załącznika.
- Zatwierdzenie i upublicznienie treści dokumentu strategicznego.
- Przedłożenie projektu Strategii wraz z załącznikami Radzie Miejskiej w Tarnowie.

Funkcję Koordynatora opracowania projektu Strategii pełniła Przewodnicząca Zespołu.

Przy opracowywaniu poszczególnych części Strategii, stosowano różne metody i techniki, m.in. analizę desk research bazującą na danych zastanych, w tym statystycznych znajdujących się w publicznych zbiorach danych oraz na wiedzy ekspertów.

Na Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 składa się trzy dokumenty.

Rysunek nr 1 Struktura Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030

Źródło: opracowanie własne

W strukturze niniejszych dokumentów zawierają się następujące informacje:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, zawiera między innymi informację dotyczące: procedury tworzenia dokumentu, uwarunkowań prawnych opracowania i zgodności Strategii z dokumentami wyższej rangi, zakresu diagnozy demograficzno - społecznej i analizy zdiagnozowanych problemów społecznych, adresatów wdrażanych działań strategicznych i interesariuszy Strategii, wizji i misji oraz celów strategicznych projektowanych zmian i kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej,

działalności programowej, wskaźników realizacji Strategii, budżetu i ram finansowych, procedury i sposobu realizacji, monitoringu i ewaluacji oraz aktualizacji dokumentu.

- **Załącznik nr 1 *Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej Tarnowa***, zawiera w szczególności informacje dotyczące: charakterystyki miasta Tarnowa w tym na tle województwa małopolskiego, lokalnej struktury demograficznej w latach 2017-2020, prognozy demograficznej do 2050 roku, sytuacji gospodarczej z uwzględnieniem zagadnień rynku pracy oraz bezrobocia, analizy wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia, lokalnego systemu ochrony zdrowia, tarnowskiego systemu edukacji i wychowania, analizy pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego, zasobów instytucjonalnych istotnych w realizowaniu zadań z zakresu polityki społecznej, działalności tarnowskich NGO.
- **Załącznik nr 2 *Analiza zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowej w ich rozwiązywaniu***, zawiera w szczególności informacje dotyczące: kwestii definicyjnych problemów społecznych, analizy ilościowej zdiagnozowanych w mieście problemów społecznych ich przyczyn i skutków, aktywności programowej w rozwiązywaniu problemów społecznych, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej, analizę SWOT oraz analizę potrzeb wynikających ze zdiagnozowanych problemów społecznych.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z zapisów art. 16b ust. 1 oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy i powiatu przewidują „opracowanie i realizację gminnej oraz powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Strategia, o której mowa winna w szczególności zawierać: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym Strategią. Określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji Strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Gmina Miasta Tarnowa będąca miastem na prawach powiatu, opracowała jeden dokument, który spełnia wymogi art. 16b ust.1; 17 ust. 1 pkt 1; 19 pkt 1 cytowanej ustawy.

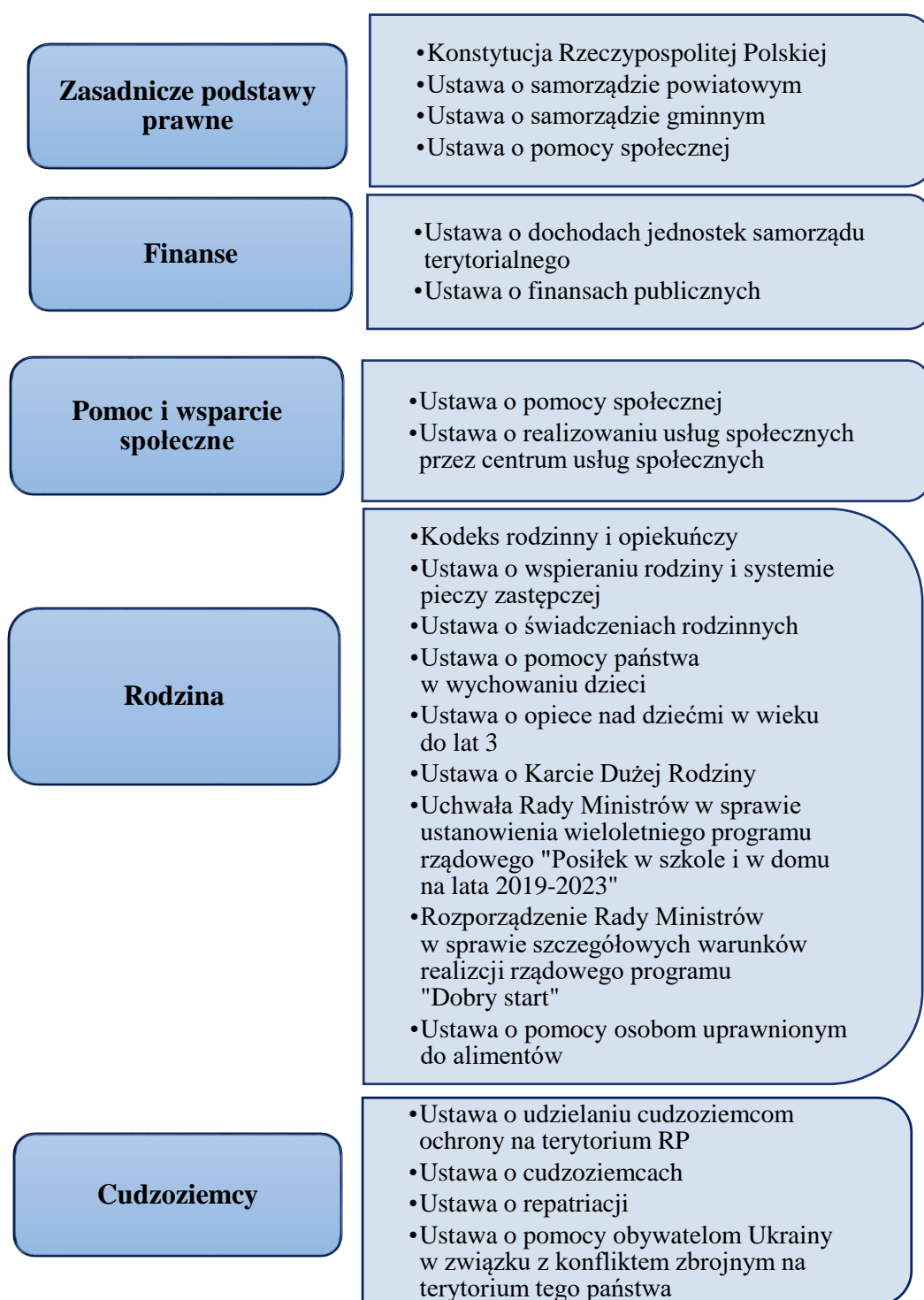
Przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują również wprost koordynatora realizacji Strategii. Zgodnie z art. 110 ust. 4, koordynatorem realizacji Strategii jest ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych, na podstawie zapisów ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, koordynacja Strategii staje się zadaniem Centrum Usług Społecznych.

Zasadniczą podstawę prawną Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy i rozporządzenia krajowe z obszaru polityki społecznej, wyznaczające cele i kierunku działań w rozwiązywaniu zdiagnozowanych w danej

społeczności lokalnej problemów społecznych, a szczególnie w profilaktyce ich występowania, regulujące szczegółowe kwestie i procedury.

Wśród tych aktów prawnych wskazać należy:

Rysunek nr 2 Akty prawne regulujące kompetencje i procedury działań w Strategii Rozwiązywaniu Problemów Społecznych

<p>Zdrowie</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" •Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych •Ustawa o działalności leczniczej •Ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów •Ustawa o zdrowiu publicznym •Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych •Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego
<p>Przemoc i uzależnienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie •Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi •Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii
<p>Mieszkalnictwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego •Ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń •Ustawa o dodatkach mieszkaniowych •Ustawa o pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania •Ustawa prawo energetyczne
<p>Edukacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Ustawa o systemie oświaty •Ustawa Prawo oświatowe
<p>Rynek pracy i ubezpieczenia społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy •Ustawa o zatrudnieniu socjalnym •Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych •Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie aktów prawnych

Podczas realizacji Strategii zaszła również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

Szczególną uwagę zwrócić należy na przepisy ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych z 2019 r. Ustawa ta wprowadza nowe możliwości dla samorządów gminnych, które ułatwiają integrację i koordynację usług społecznych na poziomie jednej jednostki organizacyjnej, czyli Centrum Usług Społecznych.

4. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEJ RANGI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Rysunek nr 3 Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych

Zapisane w niniejszej Strategii cele są zgodne z zapisami wskazanymi w celach lub obszarach priorytetowych tych dokumentów.

Tabela nr 1 Najważniejsze dokumenty strategiczne wyższej rangi

DOKUMENTY EUROPEJSKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy
Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet 3 - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną
DOKUMENTY KRAJOWE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel szczegółowy 1: Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań w zakresie rozwoju lokalnego
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, z perspektywą do 2030	Cel główny: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny: Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu
DOKUMENTY REGIONALNE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy
Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Cel główny: Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym

DOKUMENTY LOKALNE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy
Strategia Rozwoju Miasta - Tarnów 2030 - projekt w fazie konsultacji	Wymiar społeczny - Cel strategiczny: Tarnów - miastem o wysokiej, jakości usług publicznych, wzmacniającym lokalną wspólnotę
Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Tarnowa na lata 2017-2022	Filar II - Cel strategiczny: Zintegrowana polityka społeczno - kulturalna- edukacyjna koordynowana przez interesariuszy - wzmocnienie roli kapitału społecznego i stopnia integracji lokalnej
Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Tarnowa do roku 2030	Obszar II Komfort życia Cel strategiczny – Tarnów - komfortowy, przyjazny dla mieszkańca
Programy lokalne i osłonowe oraz branżowe na rzecz określonych grup społecznych w tym do gminnej i powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych

Nadmienić w tym miejscu należy, iż do końca 2020 r. w Gminie Miasta Tarnowa będącej równocześnie miastem na prawach powiatu, obowiązywała przyjęta w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020.

Zapisy niniejszego dokumentu strategicznego stanowią kontynuację działań podejmowanych w ramach rozwiązywania problemów społecznych zdiagnozowanych wśród społeczności tarnowian, a zapisanych w powyżej przywołanym dokumencie strategicznym.

5. ZAKRES DIAGNOZY DEMOGRAFICZNO - SPOŁECZNEJ TARNOWA

Opracowanie diagnozy w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, jest etapem koniecznym i niezbędnym. Na jej podstawie wyznacza się cele i kierunki skutecznych, długofalowych działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej Tarnowa, obejmuje lata 2017-2020. Decyzja o wyborze czteroletniego okresu badania podyktowana była faktem, że opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, stanowi kontynuację obowiązującej do 2020 r., w której analiza obejmowała czasookres do końca 2016 r.

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych zawartych w:

- Informatorach statystycznych dotyczących Miasta Tarnowa i województwa małopolskiego,
- Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa wraz z rekomendacjami za lata 2017-2020, corocznie przedkładanej Radzie Miasta w drodze uchwały,
- Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Małopolskiego za 2020 r.,
- Raportach o stanie miasta Tarnowa,

- Sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie,
 - Analizie zapisów programów lokalnych wpisujących się w problematykę polityki społecznej,
 - Danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców,
 - Publikacjach książkowych oraz artykułach Internetowych.
- Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej zawiera dane dotyczące:
- Obrazu Tarnowa na tle województwa małopolskiego,
 - Charakterystyki miasta Tarnowa,
 - Lokalnej struktury demograficznej,
 - Prognozy demograficznej do 2050 r.,
 - Sytuacji gospodarczej z uwzględnieniem zagadnień rynku pracy oraz bezrobocia,
 - Sytuacji finansowej miasta,
 - Tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia,
 - Kosztów poniesionych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2017-2020,
 - Lokalnego systemu ochrony zdrowia,
 - Tarnowskiego systemu edukacji i wychowania,
 - Pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego,
 - Zasobów instytucjonalnych istotnych w realizowaniu zadań z zakresu polityki społecznej,
 - Działalności lokalnych organizacji pozarządowych,
 - Najważniejszych podmiotów ekonomii społecznej działających w zakresie realizacji usług społecznych,
 - Wnioski i rekomendacje.

Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej miasta Tarnowa, została szczegółowo przedstawiona w załączniku Nr 1 do niniejszego dokumentu.

6. ZAKRES ANALIZY ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W celu uzyskania pełnej diagnozy społecznej miasta Tarnowa, niezbędne jest dodanie do niniejszego dokumentu, analizy problemów społecznych diagnozowanych wśród mieszkańców miasta.

Problemy społeczne zostały przeanalizowane na podstawie danych gromadzonych corocznie przez funkcjonujący do końca 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.

Z uwagi na panującą pandemię COVID-19, ocena ilościowa występowania problemów społecznych oszacowana została w oparciu o art. 7 ustawy o pomocy społecznej, zawierający powody udzielania wsparcia osobom i rodzinom. Powody te są tożsame z problemami społecznymi, których rozwiązywania dotyczą działania strategiczne.

Materiał zawiera również przedstawienie działań podejmowanych w ramach aktywności programowej, realizowanych w latach 2017-2020 w celu rozwiązywania tychże problemów.

W oparciu o diagnozę identyfikowanych w mieście problemów społecznych opracowano szczegółową analizę SWOT - czyli dokonano rozpoznania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej.

Dopełnieniem całości jest przygotowana analiza potrzeb wynikających ze zdiagnozowanych problemów społecznych.

Analiza zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowej w ich rozwiązywaniu, została szczegółowo przedstawiona w załączniku Nr 2 Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030.

7. ADRESACI WDRAŻANYCH DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH I INTERESARIUSZE STRATEGII

Interesariusze Strategii to wszystkie strony, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na proces opracowania, wdrażania czy odbioru działań strategicznych. Zawierają się tu zarówno pojedyncze osoby jak i podmioty instytucjonalne czy organizacje pozarządowe.

Jedną z grup interesariuszy tj. osób, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, stanowią adresaci działań strategicznych, czyli wszyscy mieszkańcy miasta Tarnowa, ze szczególnym uwzględnieniem osób z trudnościami, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne są:

- osoby niepełnosprawne,
- osoby chorujące psychicznie,
- starsze osoby samotne,
- osoby długotrwale bezrobotne w tym o niskich kwalifikacjach zawodowych,
- rodziny wielodzietne w tym borykające się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi,
- rodzice samotnie wychowujący dzieci,
- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujące się poza rodziną,
- ofiary przemocy,
- osoby z problemem uzależnień,
- osoby opuszczające zakłady karne i poprawcze,
- osoby bezdomne,
- imigranci oraz członkowie mniejszości narodowych, np. członkowie społeczności romskiej.

Prawdopodobieństwo dotknięcia wykluczeniem zwiększa się, gdy jednostkę definiuje kilka cech charakterystycznych dla wyżej wymienionych grup społecznych. Dlatego urzeczywistnianie wsparcia społecznego jest konieczne i jest adresowane do każdego przedstawiciela społeczności lokalnej czy to dorosłego, dziecka czy młodego człowieka dopiero, co wchodzącego w dorosłość.

Kolejne grupy interesariuszy to:

- Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Interesariusze, których realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczy w sposób pośredni.

Szczegółowe graficzne ujęcie interesariuszy Strategii zawiera poniżej rysunek.

Rysunek nr 4 Interesariusze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik Metodyczny Część praktyczna

Udział przedstawicieli wszystkich grup interesariuszy zapewnia pozyskanie opinii, uwag, propozycji rozwiązań, wypracowanie wspólnego stanowiska dotyczącego ostatecznej wersji dokumentu strategicznego.

Analiza interesariuszy pozwala na włączenie ich potencjału, wiedzy i doświadczenia w działania strategiczne. Daje odpowiedź na pytanie, kogo dotyczy Strategia, kto będzie miał wpływ na jej realizację, kto będzie partnerem podczas jej realizacji?

Tabela nr 2 Matryca interesariuszy

Interesariusze	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Stopień zaangażowania w opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii	Mieszkańcy miasta Tarnowa: – osoby zainteresowane rozwiązywaniem	Zaangażowanie w tworzenie, ewaluację i wdrażanie działań kierowanych do

<p>Rozwiązywania Problemów Społecznych</p>	<p>problemów społecznych w mieście,</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawiciele osób obciążonych lub zagrożonych tymi problemami, – lokalni liderzy mający kontakt ze społecznością lokalną, – członkowie lokalnych organizacji pozarządowych ze względu na znajomość problemów i potrzeb społecznych 	<p>poszczególnych grup mieszkańców obciążonych lub zagrożonych zdiagnozowanymi problemami społecznymi w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prawo głosu w sprawie działań strategicznych, z których mają korzystać, – możliwość zgłaszania potrzeb beneficjentów działań strategicznych, – prawo uczestniczenia w dyskusji na każdym etapie tworzenia dokumentu strategicznego, – udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
<p>Interesariusze mający wpływ na opracowanie i wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych</p>	<p>Podmioty instytucjonalne, organizacje pozarządowe i osoby istotne ze względu na znajomość specyfiki problemów i potrzeb społecznych w obszarach, których dotyczą poszczególne obszary Strategii oraz te, które odgrywają kluczową rolę w procesie opracowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, w tym zasoby instytucjonalne pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu itd. Podmioty dysponujące wiedzą ekspercką i znajomością tematu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca w zakresie dostarczania aktualnych danych statystycznych, – Współpraca w opracowaniu diagnozy, analizy SWOT, identyfikacji problemów społecznych itd., – Współudział w konstruowaniu, wyznaczaniu celów strategicznych i kierunków działań, – Współudział w partycypacji społecznej i konsultacjach Strategii,

		<ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesie opracowania, wdrażania i monitorowania dokumentu strategicznego
<p>Interesariusze, których realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczy w sposób pośredni</p>	<p>Jednostki zainteresowane podejmowanymi działaniami strategicznymi, ale bez bezpośredniego kontaktu z realizatorami. Podmioty działające w imieniu społeczności lokalnej, mający wpływ na akceptację działalności realizatorów dążących do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych. Osoby, instytucje, podmioty gospodarcze i organizacje społeczne, na które w sposób pośredni oddziałują wdrażane działania strategiczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Spełniają mniej znaczącą rolę w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, – Są zainteresowani wdrożeniem działań strategicznych i rozwiązywaniem problemów społecznych, ale nie muszą odnosić bezpośrednich korzyści z tytułu jej realizacji, – Identyfikują się z celami strategicznymi, – Śledzą i przekazują dalej dobre praktyki w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w mieście, – Aktywnie uczestniczą w promowaniu zasad odpowiedzialności społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik Metodyczny Część praktyczna

8. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE OPRACOWYWANIA STRATEGII

Partycypacja społeczna, to podstawowa cecha społeczeństwa obywatelskiego rozumiana, jako udział mieszkańców w zarządzaniu sprawami ważnymi dla społeczności lokalnej. W praktyce dla partycypacji społecznej należy stworzyć przestrzeń społeczną do wyrażania opinii o istotnych potrzebach i problemach społecznych oraz proponowanych sposobach ich rozwiązywania, poprzez zastosowanie właściwych zasad i metod.

Działania związane z partycypacją społeczną, stanowią szansę na udział w życiu społecznym nie tylko osobom i instytucjom oraz NGO, zaangażowanym w realizację planowanych działań, ale również osobom i środowiskom dotychczas nieangażującym się, czyli adresatom Strategii zagrożonym wykluczeniem społecznym lub wykluczonym społecznie.

Wśród pozytywnych aspektów partycypacji społecznej wymienić należy:

- identyfikacje najistotniejszych problemów społecznych występujących w społeczności lokalnej Tarnowa,
- poznanie potrzeb, oczekiwań i propozycji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,
- wyłonienie „liderów lokalnych”, którzy mogą występować w roli rzeczników społeczności lokalnej np. konkretne grupy odbiorców wsparcia i uzyskanie dla nich poparcia społecznego i współuczestnictwa w procesie planowania działań niwelujących zdiagnozowane problemy społeczne,
- włączenie tarnowian w proces wdrażania założeń strategicznych.

Współudział społeczności lokalnej w procesie tworzenia dokumentu strategicznego, zwiększa poczucie odpowiedzialności, pogłębia świadomość i wiedzę o możliwościach i planowanych działaniach samorządowych.

W związku z czasem pandemii w procesach partycypacyjnych, przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wykorzystano m.in.:

- kontakty mieszkańców z prezydentem, radnymi miejskimi w tym on-line,
- transmisje internetowe np. z posiedzeń Rady Miejskiej,
- pośrednie ciała przedstawicielskie w tym NGO,
- konsultacje robocze interesariuszy mających wpływ na opracowanie i realizację Strategii.

W procesie partycypacji istotne jest pełne informowanie społeczeństwa, czy przedstawicieli NGO o potrzebie i możliwościach udziału w życiu społecznym, celem identyfikacji problemów występujących w mieście i podejmowania działań zaradczych, wspierania inicjatyw prowadzących do społecznie akceptowanej zmiany.

9. WIZJA I MISJA

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku miasta w perspektywie najbliższych 10 lat.

Jest istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy, jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja budowaniu relacji, kapitału społecznego i stanowi ważny element polityki społecznej miasta.

Sformułowana wizja odzwierciedla również wyobrażenie o przyszłości Tarnowa, jako miejsca przyjaznego dla jego mieszkańców i sprzyjającego jego rozwojowi na różnych poziomach aktywności społecznej.

Z kolei rolą misji w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej, jest określenie zamierzeń i aspiracji samorządu lokalnego. Wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości, czyli określenie, do czego będziemy dążyli.

Poprzez misję komunikujemy także interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym, do czego chcemy dążyć, jakie są nasze zamiary i na jakich wartościach będziemy się opierać. Zdefiniowana misja powinna ściśle korespondować ze wskazaną wizją. Stąd misja kładzie szczególny nacisk na rozwój dobrych praktyk służących eliminowaniu problemów jednostkowych i społecznych mieszkańców miasta Tarnowa. Mówiąc o dobrych praktykach mamy na myśli wszelkie działania podejmowane w ramach programów lokalnych i osłonowych oraz branżowych.

Wobec powyższego w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, określono wizję i misję w następujący sposób:

WIZJA

„Tarnów miastem zintegrowanym społecznie, poprawiającym komfort życia mieszkańców, zaspakajającym ich potrzeby i stwarzającym im możliwości rozwoju”

MISJA

„Rozwijanie dobrych praktyk tarnowskiego systemu zabezpieczenia społecznego koncentrujące się na eliminowaniu problemów jednostkowych i społecznych wśród mieszkańców miasta”

10. CELE STRATEGICZNE PROJEKTOWANYCH ZMIAN I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ, KONIECZNE DO ROZWIĄZYWANIA NAJWAŻNIEJSZYCH ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian i kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Przy czym cele strategiczne należy rozumieć, jako pewnego rodzaju „kamienie milowe”, na drodze do realizacji zapisów Strategii. Pełnią one szczególną rolę w stosunku do misji.

Do osiągnięcia celów strategicznych ma doprowadzić realizacja wskazanych kierunków działań.

Tabela nr 3 Drzewo celów strategicznych projektowanych zmian i kierunków niezbędnych działań

Cele strategiczne	Kierunki niezbędnych działań do celów strategicznych
<p>Cel strategiczny 1 Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja lub współdziałanie w realizacji przedsięwzięć zmierzających do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości 2. Rozbudowa systemu wsparcia na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców miasta oraz lokalnych pracodawców 3. Diagnozowanie, monitorowanie i wdrażanie procedur zmierzających do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, w tym dla osób z grup szczególnego ryzyka 4. Rozwijanie i udoskonalanie systemu wsparcia tarnowskich rodzin zastępczych, w ramach rodzinnej pieczy zastępczej 5. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością
<p>Cel strategiczny 2 Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zintegrowanie działań wzmacniających tarnowskie rodziny, w szczególności rodziny wychowujące małoletnie dzieci.

opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej	Promowanie prawidłowego modelu rodziny
	2. Wspomaganie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, wyrównywanie szans edukacyjnych
	3. Poszerzenie dostępności wsparcia specjalistycznego (psychologiczno-pedagogicznego i profilaktyczno-terapeutycznego) na rzecz dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dysfunkcyjnych
	4. Zintensyfikowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dotkniętych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, w zakresie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego
Cel strategiczny 3 Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta	1. Promowanie i wdrażanie działań profilaktyczno - wspierających na rzecz długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta
	2. Podnoszenie jakości i dostępności usług medycznych, w tym rehabilitacyjnych dla mieszkańców miasta, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych
	3. Dostosowywanie i rozwój systemu usług opieki długoterminowej, świadczonych na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych
	4. Rozwijanie aktywnych form uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
	5. Ograniczanie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców miasta
	6. Dobre praktyki na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych, starszych, ich rodzin i przyjaciół

Cel strategiczny 4 Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji	1. Aktywizacja i integracja sportowa mieszkańców Tarnowa
	2. Organizacja bezpiecznych i atrakcyjnych imprez sportowo - rekreacyjnych
Cel strategiczny 5 Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin	1. Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej
	2. Organizacja i wspieranie wydarzeń integrujących społecznie i ukazujących znaczenie i wartość osób niepełnosprawnych
	3. Zapewnienie całorocznej oferty kulturalnej dla mieszkańców
	4. Wspieranie amatorskich działań kulturalnych/twórczych szczególnie dzieci i młodzieży
	5. Odbudowa więzi sąsiedzkich i przywracanie funkcji kultury na osiedlach
Cel strategiczny 6 Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy	1. Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie miasta Tarnowa
	2. Zintensyfikowanie działań promujących aktywne postawy wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa mieszkańców Tarnowa
	3. Zwiększenie efektywności i skuteczności działań prewencyjnych i interwencyjnych w zakresie ograniczenia przestępczości i wykroczeń uciążliwych dla mieszkańców
	4. Zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego i wsparcia specjalistycznego, kontynuacja poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy
	5. Zintensyfikowanie działalności profilaktycznej, edukacyjnej i interwencyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy i innych patologii społecznych

Cel strategiczny 7 Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego	1. Promowanie działalności oraz tworzenie warunków do rozwoju tarnowskich organizacji pozarządowych
	2. Doskonalenie współpracy z sektorem pozarządowym oraz aktywizacja społeczności lokalnej do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020

11. DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA KONIECZNA DO ROZWIĄZYWANIA DIAGNOZOWANYCH W TARNOWIE PROBLEMÓW SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Rozwiązywanie zdiagnozowanych w mieście Tarnowie problemów społecznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, odbywać się będzie poprzez realizację celów strategicznych, kierunków działań, w oparciu o programy lokalne i osłonowe z zakresu polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem:

- programów pomocy społecznej,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,

Ponadto w oparciu o programy branżowe Miejskich Instytucji Kultury i zadania wynikające z uchwały Nr VII/65/2011 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 24 lutego 2011 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy Miasta Tarnowa.

Zapisy przywołanych dokumentów programowych, odwołują się do konkretnych potrzeb mieszkańców Tarnowa i odpowiadają na te potrzeby. Kierowane są szczególnie do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, borykających się z różnorodnymi problemami jednostkowymi i społecznymi.

Realizowane programy odnoszą się do obszarów uwzględnionych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Uwzględnienie w Strategii programów lokalnych w tym programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, wynika z zapisów ustawowych art. 17 ust.1 pkt 1 i art. 19 pkt.1 ustawy o pomocy społecznej, których realizacja jest integralnie związana z wdrażaniem celów strategicznych oraz kierunków zapisanych w dokumencie strategicznym.

Programy te wpisują się w przyjęte cele strategiczne.

Tabela nr 4 Zestawienie programów lokalnych i branżowych wpisujących się w cele strategiczne

Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz programy branżowe interesariuszy mających wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030	
Nazwa programu	Cel strategiczny w ramach, którego program będzie wdrażany
Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”	<p><u>Cel strategiczny 1</u> Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia</p> <p><u>Cel strategiczny 2</u> Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej</p>
Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019 - 2021*	<p><u>Cel strategiczny 1</u> Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia</p> <p><u>Cel strategiczny 2</u> Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej</p>
Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2021-2023	<p><u>Cel strategiczny 1</u> Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia</p> <p><u>Cel strategiczny 2</u> Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej</p>
Program osłonowy „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2019-2023”	<p><u>Cel strategiczny 1</u> Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej,</p>

	organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia
Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2021-2025	<u>Cel strategiczny 3</u> Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta
Program „Karta Tarnowskiego Seniora”	<u>Cel strategiczny 3</u> Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta
Uchwała Nr VII/65/2011 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 24 lutego 2011 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy Miasta Tarnowa.	<u>Cel strategiczny 4</u> Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji
Program branżowy - Osiedle Cooltura	<u>Cel strategiczny 5</u> Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin
Program branżowy - Stypendia artystyczne	
Program branżowy - Książka na telefon	
Program branżowy - Edukacja kulturalna	
Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego dla miasta Tarnowa na lata 2017-2022	<u>Cel strategiczny 6</u> Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy
Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2021 rok*	<u>Cel strategiczny 6</u> Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Tarnowa na 2021 rok*	<u>Cel strategiczny 6</u> Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy
Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2021 rok*	<u>Cel strategiczny 7</u> Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego
Wieloletni program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2021-2025	<u>Cel strategiczny 7</u> Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwał Rady Miejskiej w Tarnowie

* W zestawieniu programów lokalnych wpisujących się w cele strategiczne, wskazano programy lokalne w brzmieniu obowiązującym na 2021 r. z uwagi na fakt, że pierwszy monitoring realizacji Strategii - przewidziany po połowie 2022 r. - obejmie działania realizowane w roku minionym czyli 2021 r. Obowiązujące na dzień dzisiejszy kolejne edycje programów lokalnych, ujęte zostaną w aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, która będzie przedłożona pod uchwałę Rady Miejskiej w Tarnowie jeszcze w tym roku kalendarzowym. Analogicznie zostaną one poddane monitoringowi w 2023 r.

Tabela nr 5 Wskaźniki realizacji działań/zadań programowych

Cel strategiczny	Nazwa programu	Nazwa wskaźnika do osiągnięcia	Podmiot realizujący
Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 1 Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia	Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”	Liczba wydanych Kart Tarnowskiej Rodziny	Centrum Usług Społecznych
		Liczba podmiotów realizujących Program	Centrum Usług Społecznych
	Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019 - 2021	Liczba zrealizowanych programów, projektów na rzecz rodziny	Centrum Usług Społecznych
		Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z miastem na rzecz rodziny	Centrum Usług Społecznych
		Liczba uczestników programów, projektów na rzecz rodzin	Centrum Usług Społecznych
	Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2021 - 2023	Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Centrum Usług Społecznych
		Liczba zrealizowanych projektów na rzecz	Centrum Usług Społecznych

		rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci	
		Liczba zatrudnionych osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz liczba rodzin pomocowych	Centrum Usług Społecznych
	Program osłonowy „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2019 – 2023”	Liczba osób objętych programem	Centrum Usług Społecznych
		Liczba wydanych posiłków	Centrum Usług Społecznych
		Liczba świadczeń pieniężnych na zakup żywności	Centrum Usług Społecznych
Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 2 Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej	Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”	Liczba rodzin, które przystąpiły do Programu	Centrum Usług Społecznych
		Liczba osób, które skorzystały z ulg w ramach Programu	Centrum Usług Społecznych
	Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019 - 2021	Liczba miejsc/dzieci w żłobkach publicznych i niepublicznych, placówkach wsparcia dziennego	Centrum Usług Społecznych
		Liczba zrealizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka	Centrum Usług Społecznych
		Wysokość środków z budżetu Gminy Miasta Tarnowa przeznaczonych na realizację zadań	Centrum Usług Społecznych

		publicznych na rzecz rodziny i dziecka	
	Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2021 - 2023	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych, Centrum Usług Społecznych
		Liczba udzielonych porad i konsultacji	Centrum Usług Społecznych
		Liczba zorganizowanych szkoleń, grup wsparcia, warsztatów dla rodzin zastępczych	Centrum Usług Społecznych
Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 3 Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta	Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2021 - 2025	Liczba imprez, spotkań, programów realizowanych przy współpracy organizacji pozarządowych w zakresie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce	Jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa
		Liczba osób niepełnosprawnych objęta finansowymi formami wsparcia mającymi na celu aktywizację zawodową	Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie
		Liczba zadań i programów prozdrowotnych, adresowanych do osób niepełnosprawnych,	Jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa

		realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.	
	Program „Karta Tarnowskiego Seniora”	Liczba wydanych Kart Tarnowskiego Seniora	Centrum Usług Społecznych
		Liczba podmiotów będących partnerami programu Karta Tarnowskiego Seniora	Centrum Usług Społecznych
Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 4 Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji	Uchwała NRVII/65/2011 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 24 lutego 2011 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy Miasta Tarnowa	Liczba uczestników zadania pn. Upowszechnianie sportu wśród niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Miasta Tarnowa oraz organizacja zajęć pływania dla niepełnosprawnych ruchowo dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 15 lat	Urząd Miasta Tarnowa, Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Pałac Młodzieży, szkoły publiczne oraz organizacje pozarządowe
		Liczba uczniów biorących udział w programach zimowego i wakacyjnego wypoczynku organizowanego na terenie Tarnowa	Urząd Miasta Tarnowa, Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Pałac Młodzieży oraz organizacje pozarządowe
		Liczba mieszkańców miasta biorących czynny udział w amatorskich sportowych i rekreacyjnych imprezach	Urząd Miasta Tarnowa, Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Pałac Młodzieży, szkoły publiczne oraz organizacje pozarządowe

		organizowanych na terenie Tarnowa	
Programy branżowe interesariuszy mających wpływ na opracowanie i wdrażanie Strategii w tym, programy których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 5 Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin	Program branżowy - Osiedle Cooltura	Liczba wydarzeń	Miejska Biblioteka Publiczna, Urząd Miasta Tarnowa
	Program branżowy – Stypendia artystyczne	Liczba udzielonych stypendiów	Urząd Miasta Tarnowa
	Program branżowy - Książka na telefon	Liczba wypożyczeń	Miejska Biblioteka Publiczna
	Program branżowy - Edukacja kulturalna	Liczba zajęć	Miejskie Instytucje Kultury, Urząd Miasta Tarnowa
Programy lokalne w tym programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 6 Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy	Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego dla miasta Tarnowa na lata 2017-2022	Czas reakcji na zgłoszenie/wezwanie	Urząd Miasta Tarnowa
		Liczba kamer systemu monitoringu miejskiego oraz kamer w autobusach miejskich	Urząd Miasta Tarnowa
		Liczba przestępstw i wykroczeń	Urząd Miasta Tarnowa
	Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2021 rok	Liczba osób objęta programami profilaktycznymi	Centrum Usług Społecznych
		Liczba osób objęta specjalistycznym wsparciem psychologicznym, terapeutycznym i prawnym	Centrum Usług Społecznych
		Liczba działań (kampanii, szkoleń)	Centrum Usług Społecznych

	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Tarnowa na 2021rok	Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Centrum Usług Społecznych - Zespół Interdyscyplinarny
		Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie karty”	Centrum Usług Społecznych - Zespół Interdyscyplinarny
		Liczba realizowanych programów/ warsztatów profilaktycznych, których celem jest promowanie prawidłowych metod wychowawczych, w tym w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	Centrum Usług Społecznych, Placówki oświatowe /organizacje pozarządowe
Programy lokalne w tym programy, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			
Cel strategiczny 7 Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego	Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2021 rok	Liczba organizacji działających na terenie Tarnowa - fundacje, stowarzyszenia, organizacje kultury fizycznej	Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Urzędzie Miasta Tarnowa
		Liczba podpisanych umów w trybie konkursowym na realizację zadań przez organizacje pozarządowe - dotyczy także umów wieloletnich	
		Liczba podpisanych umów w trybie pozakonkursowym	

		na realizację zadań przez organizacje pozarządowe	
	Wieloletni program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2021-2025	Liczba umów zawartych na okres dłuższy niż jeden rok realizowanych w danym roku	
		Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne o charakterze wieloletnim	

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów otrzymanych od koordynatorów

12. WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII

Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych programów działań oraz stwierdzić czy działania podejmowane dla realizacji poszczególnych celów są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty.

Właściwe oszacowanie wartości wskaźników, a w szczególności wskaźników rezultatu jest z zadaniem skomplikowanym. Trudno jest, bowiem przewidzieć na etapie przygotowywania projektu, jaka będzie sytuacja za kilka lat. Ponadto realizator nie zawsze ma wpływ na stopień osiągnięcia wskaźnika. Ma to przeważnie miejsce we wskaźnikach mierzących liczbę uczestników programu. W przypadku tego rodzaju wskaźników decydujące znaczenie ma postawa realizatora, który powinien wykazać, że zrobił wszystko co w jego mocy, aby osiągnąć zakładaną wartość wskaźnika.

W procesie budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, określone zostały wskaźniki ogólne, wskaźniki realizacji celów strategicznych oraz biorąc pod uwagę programową formę Strategii, wskaźniki realizacji zadań/działań w nich zapisanych.

Corocznemu monitoringowi poddawane będą wskaźniki ogólne dostępne i mierzalne - wybrane zgodnie z definicją zawartą w formularzu Oceny Zasobów Pomocy Społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Tarnowa, z podziałem na obszary tematyczne wyodrębnione w analizie wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia zawartej w załączniku nr 1 „Diagnoza demograficzno - społeczna Tarnowa”.

Tabela nr 6 Wskaźniki ogólne wybrane dla obszarów problemowych

Wskaźnik	Rok	
	2020 Wartość osiągnięta	2021 Wartość oczekiwana
Liczba mieszkańców miasta	105.413	105.935
Pomoc społeczna		
Liczba osób i rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej	5.090	4.908
Liczba osób w tych rodzinach	4.325	4.139
Ochrona zdrowia		
Liczba funkcjonujących podmiotów wykonujących działalność leczniczą publicznych i niepublicznych	76	93
Liczba aptek funkcjonujących w mieście	62	62
Edukacja		
Liczba szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych	Publicznych 65 Niepublicznych 72	Publicznych 64 Niepublicznych 63
Liczba uczniów uczących się w tych placówkach	Publiczne 21.880 Niepubliczne 4.873	Publiczne 21.000 Niepubliczne 5.236
Sport i rekreacja		
Liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych w mieście	98	100
Kultura		
Liczba Miejskich Instytucji Kultury	4	4
Liczba udzielonych stypendiów artystycznych	12	7
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwdziałanie przemocy oraz zjawiskom patologii społecznej		
Liczba podmiotów zapewniających bezpieczeństwo publiczne mieszkańcom	8	8
Liczba jednostek działających w obszarze przeciwdziałania przemocy i zapewniających wsparcie osobom uzależnionym	4	4
Zatrudnienie		
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,3 %	4,0 %
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym	2.963	2.200

Urządzie Pracy wg. stanu na koniec roku		
---	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych zostaną wykorzystane również wskaźniki monitoringowe sformułowane w każdym programie ujętym w części programowej kluczowe dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Wskaźniki występujące w poszczególnych programach konstruowanych zgodnie z metodyką działania społecznego to w szczególności:

- liczba osób, uczestników programu, korzystających z pomocy,
- liczba złożonych wniosków,
- ilość spotkań w ramach programu,
- ilość konsultacji/porad,
- ilość zawartych umów/porozumień,
- liczba szkoleń/spotkań/zajęć,
- liczba przeszkolonych osób,
- liczba przekwalifikowanych lokali,
- liczba placówek biorących udział w projekcie itp.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji Strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących Strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców miasta.

Tabela nr 7 Wskaźniki realizacji celów strategicznych

Wskaźnik	Wartość wyjściowa w 2020 r.	Źródło danych
Cel strategiczny 1		
Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia		
Liczba osób i rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej	5.090 liczba osób/ 2.674 liczba rodzin	Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach
Liczba rodzin zastępczych	83	Sprawozdanie z działalności

		Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz z realizacji Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018-2020 za rok 2020
Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta	2.963	Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie
Cel strategiczny 2		
Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej		
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	76 rodzin (w tym 71 rodzin na wnioski pracownika socjalnego, a 5 na wnioski rodziny z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz z realizacji Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018-2020 za rok 2020
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych	120	Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz z realizacji Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018-2020 za rok 2020
Liczba dzieci i młodzieży przebywających w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej	78	Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz z realizacji Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018-2020 za rok 2020

Cel strategiczny 3		
Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta		
Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	487	Sprawozdanie NGO z zadań publicznych
Liczba osób przebywających w placówkach opieki całodobowej w tym Zakładach Opiekuńczo - Lecznicych, Hospicjach	147	Mapa potrzeb zdrowotnych (https://basiw.mz.gov.pl)
Liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia	130	Sprawozdanie NGO z zadań publicznych
Cel strategiczny 4		
Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji		
Liczba uczniów biorących udział w programach feryjnego i wakacyjnego wypoczynku	25.000 uczestników /1 rok	Sprawozdania częściowe jednostek organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa i organizacji pozarządowych oraz zbiorowe Wydziału Sportu Urzędu Miasta Tarnowa
Liczba mieszkańców miasta korzystająca z miejskich obiektów sportowych	400.000 osób / 1 rok	Sprawozdania Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Pałacu Młodzieży i szkół publicznych
Liczba mieszkańców miasta biorących czynny udział w amatorskich sportowych i rekreacyjnych imprezach i zajęciach współorganizowanych przez jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa oraz organizacje pozarządowe	12.000 osób	Sprawozdania częściowe jednostek organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa i organizacji pozarządowych oraz zbiorowe Wydziału Sportu Urzędu Miasta Tarnowa

Cel strategiczny 5		
Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin		
Liczba osób objętych działaniami na rzecz integracji międzypokoleniowej	30.000	Miejskie Instytucje Kultury, Urząd Miasta Tarnowa,
Liczba projektów z zakresu kultury skierowana do seniorów	200	Miejskie Instytucje Kultury, Urząd Miasta Tarnowa
Liczba wydarzeń promujących twórczość artystyczną osób niepełnosprawnych i umożliwiających im uczestnictwo również, jako twórcom	15	Miejskie Instytucje Kultury, NGO, Urząd Miasta Tarnowa,
Liczba zajęć mających na celu rozwój zainteresowań i aktywności twórczej szczególnie dla dzieci i młodzieży	160	Miejskie Instytucje Kultury, NGO, Urząd Miasta Tarnowa
Liczba zadań realizowanych na tarnowskich osiedlach	20	Miejskie Instytucje Kultury, Urząd Miasta Tarnowa
Cel strategiczny 6		
Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy		
Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w warunkach wolnościowych i jednostkach penitencjarnych.	62	Zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Zespół interdyscyplinarny, Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej
Liczba programów profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie	0*	Centrum Usług Społecznych
Liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie	0*	Centrum Usług Społecznych

Cel strategiczny 7		
Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego		
Liczba informacji zamieszczonych w Serwisie dla organizacji pozarządowych na stronie tarnow.pl	44	Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Urzędzie Miasta Tarnowa
Liczba informacji przesłanych do tarnowskich organizacji pozarządowych zamieszczonych w bazie mailingowej	59	
Liczba przedsięwzięć prowadzonych przez organizacje, objętych przez Prezydenta Miasta Tarnowa honorowym patronatem	21	
Liczba nowych organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Tarnowie	16	
Liczba organizacji pozarządowych wpisanych do bazy organizacji zamieszczonej na stronie tarnow.pl	178	
Liczba spotkań zorganizowanych dla organizacji pozarządowych	1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów otrzymanych od koordynatorów

*W 2020 r. nie realizowano programów profilaktycznych w związku z wprowadzonym na terenie naszego kraju stanem epidemii spowodowanym zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 i obowiązującymi ograniczeniami epidemicznymi.

Jeżeli chodzi o wskaźniki realizacji działań strategicznych są spójne z zapisanymi we wdrażanych: programach lokalnych z zakresu polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; programach wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; programach branżowych Miejskich Instytucji Kultury.

13. BUDŻET I RAMY FINANSOWE ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Budżet jest ważnym narzędziem motywacyjnym wykorzystywanym w procesie zarządzania Strategią. Jest to plan finansowy, który stanowi zestawienie kosztów podejmowanych działań i potencjalnych przychodów (efektów) ich realizacji. Rolą budżetu jest powiązanie wielkości poniesionych nakładów, potencjalnych źródeł finansowania z pomiarem ich efektów. Opracowanie budżetu pozwala na urealnienie realizacji Strategii.

Z kolei ramy finansowe stanowią określenie ogólnej sumy, jaką chcemy wydać na realizację Strategii. Żeby ustalić ramy finansowe trzeba najpierw napisać budżet. Ramy finansowe to też wiedza o korzyściach, jakie będziemy mogli uzyskać realizując konkretne działania strategiczne.

Środki finansowe przeznaczone na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, będą ujmowane w uchwale budżetowej Gminy Miasta Tarnowa na każdy kolejny rok jej realizacji oraz w wieloletniej prognozie finansowej.

Głównymi planowanymi źródłami finansowania zapisów dokumentu strategicznego będą środki pochodzące z:

- budżetu Gminy Miasta Tarnowa,
- środków własnych realizatorów poszczególnych programów, w tym również organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego (wkład finansowy, rzeczowy i osobowy),
- środków zewnętrznych, tj. wszystkich pozostałych środków nie pochodzących z budżetu Gminy Miasta Tarnowa, ani nie będących środkami własnymi realizatorów programów, czyli np. pochodzących z budżetu państwa, funduszy celowych (PFRON, Fundusz Pracy), od sponsorów prywatnych itp.

Tabela nr 8 Szczegółowe ramy finansowe realizacji kierunków działań zapisanych w celach strategicznych z uwzględnieniem źródeł finansowania

Cel strategiczny 1					
Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia					
Kierunek działań	Rok	Budżet Gminy Miasta Tarnowa	Środki własne realizatora zadania	Środki zewnętrzne	Razem
Kierunek nr 1 Realizacja lub współudział w realizacji przedsięwzięć zmierzających do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji	2021	2.672.343,02	-	4.088 297,25	6.760.640,27
	2022	3.048.756,00	-	4.026 884,00	7.075.640,00
	2023	3.050.000,00	-	4.300 000,00	7.350.000,00
	2024	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
	2025	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
	2026	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00

życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości	2027	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
	2028	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
	2029	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
	2030	3.050.000,00	-	4.300.000,00	7.350.000,00
Razem 2021-2030		30.121.099,02	-	42.515.181,25	72.636.280,27
<u>Kierunek nr 2</u> Rozbudowa systemu wsparcia na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców miasta oraz lokalnych pracodawców	2021	313.645,00	-	5.000.000,00	313.645,00
	2022	942.290,00	-	5.000.000,00	5.942.290,00
	2023	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2024	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2025	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2026	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2027	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2028	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2029	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
	2030	950.000,00	-	5.000.000,00	5.950.000,00
Razem 2021-2030		8.855.935,00	-	50.000.000,00	53.855.935,00
<u>Kierunek nr 3</u> Diagnozowanie, monitorowanie i wdrażanie procedur zmierzających do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, w tym dla osób z grup szczególnego ryzyka	2021	471.645,00	-	-	471.645,00
	2022	445.220,00	-	-	445.220,00
	2023	450.000,00	-	-	450.000,00
	2024	450.000,00	-	-	450.000,00
	2025	450.000,00	-	-	450.000,00
	2026	450.000,00	-	-	450.000,00
	2027	450.000,00	-	-	450.000,00
	2028	450.000,00	-	-	450.000,00
	2029	450.000,00	-	-	450.000,00
	2030	450.000,00	-	-	450.000,00
Razem 2021-2030		4.516.865,00	-	-	4.516.865,00
<u>Kierunek nr 4</u>	2021	1.213.928,35	-	-	1.213.928,35

Rozwijanie i udoskonalanie systemu wsparcia tarnowskich rodzin zastępczych w ramach rodzinnej pieczy zastępczej	2022	1.260.220,00	-	-	1.260.220,00
	2023	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2024	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2025	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2026	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2027	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2028	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2029	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
	2030	1.230.000,00	-	-	1.230.000,00
Razem 2021-2030		12.314.148,35	-	-	12.314.148,35
<u>Kierunek nr 5</u> Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością	2021	941.346,00	-	45.750,00	987.096,00
	2022	941.348,00	-	92.713,00	1.034.061,00
	2023	941.500,00	-	92.800,00	1.034.300,00
	2024	941.500,00	-	92.800,00	1.034.300,00
	2025	941.500,00	-	92.800,00	1.034.300,00
	2026	941.500,00	-	92.800,00	1.034.300,00
	2027	942.000,00	-	92.800,00	1.034.800,00
	2028	942.000,00	-	92.800,00	1.034.800,00
	2029	942.000,00	-	92.800,00	1.034.800,00
	2030	942.000,00	-	92.800,00	1.034.800,00
Razem 2021-2030		9.416.694,00	-	880.863,00	10.297.557,00
Cel strategiczny 2 Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki, w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej					
<u>Kierunek nr 1</u> Zintegrowanie działań wzmacniających tarnowskie rodziny, w szczególności	2021	2.660.124,35	-	-	3.196.894,85
	2022	2.761.000,00	-	462.513,00	2.137.513,00
	2023	2.762.000,00	-	462.513,00	3.224.513,00
	2024	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00

rodziny wychowujące małoletnie dzieci. Promowanie prawidłowego modelu rodziny	2025	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
	2026	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
	2027	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
	2028	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
	2029	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
	2030	2.762.000,00	-	463.000,00	3.225.000,00
Razem 2021-2030		27.517.124,35	-	4.166.026,00	31.683.150,35
<u>Kierunek nr 2</u> Wspomaganie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, wyrównywanie szans edukacyjnych	2021	2.207.200,00	-	-	707.200,00
	2022	754.800,00	-	-	754.800,00
	2023	755.000,00	-	-	755.000,00
	2024	755.000,00	-	-	755.000,00
	2025	755.000,00	-	-	755.000,00
	2026	755.000,00	-	-	755.000,00
	2027	755.000,00	-	-	755.000,00
	2028	755.000,00	-	-	755.000,00
	2029	755.000,00	-	-	755.000,00
	2030	755.000,00	-	-	755.000,00
Razem 2021-2030		9.002.000,00	-	-	9.002.000,00
<u>Kierunek nr 3</u> Poszerzenie dostępności wsparcia specjalistycznego (psychologiczno- pedagogicznego i profilaktyczno- terapeutycznego) na rzecz dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dysfunkcyjnych	2021	1.707.200,00	-	-	1.707.200,00
	2022	1.754.800,00	-	-	1.754.800,00
	2023	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2024	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2025	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2026	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2027	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2028	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2029	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00
	2030	1.755.000,00	-	-	1.755.000,00

Razem 2021-2030		133.527.558,9	-	9.320.116,96	230.847.675,86
<u>Kierunek nr 4</u> Zintensyfikowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dotkniętych bezradnością opiekuńczo - wychowawczą, w zakresie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego	2021	1.457.200,00	-	-	1.457.200,00
	2022	1.454.800,00	-	-	1.454.800,00
	2023	1.455.000,00		-	1.455.000,00
	2024	1.455.000,00		-	1.455.000,00
	2025	1.455.000,00	-	-	1.455.000,00
	2026	1.455.000,00	-	-	1.455.000,00
	2027	1.455.000,00	-	-	1.455.000,00
	2028	1.455.000,00		-	1.455.000,00
	2029	1.455.000,00	-	-	1.455.000,00
	2030	1.455.000,00	-	-	1.455.000,00
Razem 2021-2030		14.552.000,00	-	-	14.552.000,00
Cel strategiczny 3 Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta					
<u>Kierunek nr 1</u> Promowanie i wdrażanie działań profilaktyczno - wspierających na rzecz długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta	2021	12.302.939,90	-	4.116.193,63	16.419.133,53
	2022	13.585.032,00	-	4.755.902,33	18.340.934,33
	2023	13.339.587,00	-	2.848.021,00	16.187.608,00
	2024	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
	2025	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
	2026	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
	2027	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
	2028	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
	2029	13.340.000,00		2.849.000,00	16.189.000,00
	2030	13.340.000,00	-	2.849.000,00	16.189.000,00
Razem 2021-2030		132.607.558,9	-	31.663.116,96	164.270.675,86
<u>Kierunek nr 2</u> Podnoszenie, jakości i dostępności usług medycznych w tym rehabilitacyjnych dla	2021	519.002,90		5.367.342,63	5.886.345,53
	2022	495.445,00	-	5.801.585,33	6.297.030,33
	2023	250.000,00	-	3.893.704,00	4.143.704,00

mieszkańców miasta, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych	2024	740.890,00	-	3.894.000,00	4.634.890,00
	2025	500.000,00	-	3.894.000,00	4.394.000,00
	2026	1.236.335,00	-	3.894.000,00	5.130.335,00
	2027	750.000,00	-	3.894.000,00	4.644.000,00
	2028	1.977.225,00	-	3.894.000,00	5.871.225,00
	2029	1.250.000,00	-	3.894.000,00	5.144.000,00
	2030	3.213.560,00		3.894.000,00	7.107.560,00
Razem 2021-2030		10.932.457,90	-	42.320.631,96	53.253.089,86
<u>Kierunek nr 3</u> Dostosowywanie i rozwój systemu usług opieki długoterminowej, świadczonych na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych	2021	12.302.939,90	-	10.616.193,63	22.919.133,53
	2022	13.585.032,00	-	11.255.902,33	24.840.934,33
	2023	13.339.587,00	-	9.348.021,00	22.687.608,00
	2024	13.400.000,00	-	9.350.000,00	22.750.000,00
	2025	13.400.000,00	-	9.350.000,00	22.750.000,00
	2026	13.500.000,00	-	9.400.000,00	22.900.000,00
	2027	13.500.000,00	-	9.500.000,00	23.000.000,00
	2028	13.500.000,00	-	9.500.000,00	23.000.000,00
	2029	13.500.000,00	-	9.500.000,00	23.000.000,00
	2030	13.500.000,00	-	9.500.000,00	23.000.000,00
Razem 2021-2030		159.415.530,8	-	119.192.212,92	278.607.743,72
<u>Kierunek nr 4</u> Rozwijanie aktywnych form uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym	2021	397.821,27	-	5.256.374,73	5.654.196,00
	2022	433.762,67	-	6.122.568,00	6.556.330,67
	2023	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2024	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2025	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2026	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2027	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2028	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
	2029	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00

	2030	434.000,00	-	6.123.000,00	6.557.000,00
Razem 2021-2030		4.303.583,94	-	60.362.942,73	64.666.526,67
<u>Kierunek nr 5</u> Ograniczanie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców miasta	2021	647.821,27		11.256.374,73	11.904.196,00
	2022	683.762,67	-	12.122.568,00	12.806.330,67
	2023	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2024	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2025	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2026	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2027	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2028	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2029	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
	2030	684.000,00	-	12.123.000,00	12.807.000,00
Razem 2021-2030		6.803.583,94	-	120.362.942,73	127.166.526,67
<u>Kierunek nr 6</u> Dobre praktyki na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych, starszych, ich rodzin i przyjaciół	2021	619.002,90		4.367.342,00	4.986.344,90
	2022	545.445,00	-	4.258.860,08	4.804.305,08
	2023	300.000,00	-	2.350.978,75	2.650.978,75
	2024	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2025	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2026	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2027	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2028	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2029	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
	2030	300.000,00	-	2.351.000,00	2.651.000,00
Razem 2021-2030		3.564.447,90	-	27.434.180,83	30.998.628,73
Cel strategiczny 4 Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji					
<u>Kierunek nr 1</u> Aktywizacja i integracja sportowa	2021	98.000,00	30.000,00	20.000,00	148.000,00
	2022	105.000,00	30.000,00	20.000,00	155.000,00

mieszkańców Tarnowa	2023	11.000,00	30.000,00	25.000,00	165.000,00
	2024	115.000,00	35.000,00	25.000,00	175.000,00
	2025	120.000,00	35.000,00	25.000,00	180.000,00
	2026	125.000,00	35.000,00	30.000,00	190.000,00
	2027	130.000,00	40.000,00	30.000,00	200.000,00
	2028	135.000,00	40.000,00	30.000,00	205.000,00
	2029	140.000,00	45.000,00	35.000,00	220.000,00
	2030	145.000,00	45.000,00	35.000,00	225.000,00
Razem 2021-2030		1.223.000,00	365.000,00	275.000,00	1.863.000,00
<u>Kierunek nr 2</u> Organizacja bezpiecznych i atrakcyjnych impresz sportowo – rekreacyjnych	2021	200.000,00	50.000,00	20.000,00	270.000,00
	2022	200.000,00	50.000,00	20.000,00	270.000,00
	2023	200.000,00	50.000,00	25.000,00	275.000,00
	2024	220.000,00	55.000,00	25.000,00	300.000,00
	2025	220.000,00	55.000,00	25.000,00	300.000,00
	2026	220.000,00	55.000,00	30.000,00	305.000,00
	2027	225.000,00	60.000,00	30.000,00	315.000,00
	2028	225.000,00	60.000,00	30.000,00	315.000,00
	2029	230.000,00	60.000,00	35.000,00	325.000,00
	2030	230.000,00	65.000,00	35.000,00	33.000,00
Razem 2021-2030		2.170.000,00	560.000,00	275.000,00	3.005.000,00
Cel strategiczny 5					
Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin					
<u>Kierunek nr 1</u> Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej	2021	-	-	-	-
	2022	40.000,00	10.000,00	-	50.000,00
	2023	40.000,00	10.000,00	10.000,00	60.000,00
	2024	50.000,00	15.000,00	10.000,00	75.000,00
	2025	60.000,00	15.000,00	20.000,00	95.000,00
	2026	60.000,00	15.000,00	20.000,00	95.000,00

	2027	70.000,00	15.000,00	25.000,00	110.000,00
	2028	70.000,00	20.000,00	25.000,00	115.000,00
	2029	90.000,00	20.000,00	30.000,00	14.000,00
	2030	90.000,00	25.000,00	30.000,00	145.000,00
Razem 2021-2030		570.000,00	145.000,00	170.000,00	885.000,00
<u>Kierunek nr 2</u> Organizacja i wspieranie wydarzeń integrujących społecznie i ukazujących znaczenie i wartość osób niepełnosprawnych	2021	-	-	-	-
	2022	40.000,00	10.000,00	-	50.000,00
	2023	40.000,00	10.000,00	10.000,00	60.000,00
	2024	50.000,00	10.000,00	10.000,00	70.000,00
	2025	60.000,00	15000,00	15.000,00	90.000,00
	2026	60.000,00	15.000,00	15.000,00	90.000,00
	2027	70.000,00	15.000,00	20.000,00	105.000,00
	2028	70000,00	20.000,00	20.000,00	110.000,00
	2029	90.000,00	20.000,00	25.000,00	135.000,00
	2030	90.000,00	25.000,00	25000,00	140.000,00
Razem 2021-2030		570.000,00	140.000,00	140.000,00	850.000,00
<u>Kierunek nr 3</u> Zapewnienie całorocznej oferty kulturalnej dla mieszkańców	2021	-	-	-	-
	2022	600.000,00	200.000,00	100.000,00	900.000,00
	2023	600.000,00	200000,00	100.000,00	900.000,00
	2024	650.000,00	350.000,00	100.000,00	1.100.000,00
	2025	650.000,00	550.000,00	100.000,00	1.300.000,00
	2026	700.000,00	550.000,00	150.000,00	1.400.000,00
	2027	720.000,00	550.000,00	170.000,00	1.440.000,00
	2028	75. 000,00	550.000,00	200.000,00	1.500.000,00
	2029	800.000,00	600.000,00	200.000,00	1.600.000,00
	2030	900.000,00	600.000,00	300.000,00	1.800.000,00
	Razem 2021-2030		6.370.000,00	4.150.000,00	1.420.000,00

<u>Kierunek nr 4</u> Wspieranie amatorskich działań kulturalnych/ twórczych szczególnie dzieci i młodzieży	2021	-	-	-	-
	2022	40.000,00	15.000,00	-	55.000,00
	2023	135.000,00	35.000,00	-	170.000,00
	2024	140.000,00	40.000,00	-	180.000,00
	2025	140.000,00	40.000	-	180.000,00
	2026	150.000,00	50.000,00	-	200.000,00
	2027	250.000,00	50.000,00	-	300.000,00
	2028	250.000,00	50.000,00	-	300.000,00
	2029	260.000,00	55.000,00	-	315.000,00
	2030	280.000,00	55.000,00	-	335000,00
Razem 2021-2030		1.645.000,00	390.000,00	-	2.035.000,00
<u>Kierunek nr 5</u> Odbudowa więzi sąsiedzkich i przywracanie funkcji kultury na osiedlach	2021	-	-	-	-
	2022	20.000,00	10.000,00	-	30.000,00
	2023	25.000,00	10.000,00	-	35.000,00
	2024	35.000,00	10.000,00	-	45.000,00
	2025	35.000,00	20.000,00	-	55.000,00
	2026	45.000,00	20.000,00	-	65.000,00
	2027	45.000,00	25.000,00	-	70.000,00
	2028	50.000,00	25.000,00	-	75.000,00
	2029	60.000,00	25.000,00	-	85.000,00
	2030	60.000,00	25000,00	-	85.000,00
Razem 2021-2030		375.000,00	170.000,00	-	545.000,00
Cel strategiczny 6 Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy					
<u>Kierunek nr 1</u> Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń	2021	100.000,00	-	-	100.000,00
	2022	100.000,00	-	-	100.000,00
	2023	100.000,00	-	-	100.000,00

bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie miasta Tarnowa	2024	100.000,00	-	-	100.000,00
	2025	100.000,00	-	-	100.000,00
	2026	100.000,00	-	-	100.000,00
	2027	100.000,00	-	-	100.000,00
	2028	100.000,00	-	-	100.000,00
	2029	100.000,00	-	-	100.000,00
	2030	100.000,00	-	-	100.000,00
Razem 2021-2030		1.000.000,00	-	-	1.000.000,00
<u>Kierunek nr 2</u> Zintensyfikowanie działań promujących aktywne postawy wśród zagrożonych utrata bezpieczeństwa	2021	170.000,00	-	-	170.000,00
	2022	160.000,00	-	-	160.000,00
	2023	160.000,00	-	-	160.000,00
	2024	160.000,00	-	-	160.000,00
	2025	160.000,00	-	-	160.000,00
	2026	160.000,00	-	-	160.000,00
	2027	160.000,00	-	-	160.000,00
	2028	160.000,00	-	-	160.000,00
	2029	160.000,00	-	-	160.000,00
	2030	160.000,00	-	-	160.000,00
Razem 2021-2030		1.610.000,00	-	-	1.610.000,00
<u>Kierunek nr 3</u> Zwiększenie efektywności i skuteczności działań prewencyjnych i interwencyjnych w zakresie ograniczenia przestępczości i wykroczeń uciążliwych dla mieszkańców	2021	200.000,00	200,00	-	200.200,00
	2022	200.000,00	200,00	-	200.200,00
	2023	200.000,00	-	-	200.000,00
	2024	200.000,00	-	-	200.000,00
	2025	200.000,00	-	-	200.000,00
	2026	200.000,00	-	-	200.000,00
	2027	200.000,00	-	-	200.000,00
	2028	200.000,00	-	-	200.000,00
	2029	200.000,00	-	-	200.000,00

	2030	200.000,00	-	-	200.000,00
Razem 2021-2030		2.000.000,00	400,00	-	2.000.400,00
<u>Kierunek nr 4</u> Zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego i wsparcia specjalistycznego, kontynuacja w mieście poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy	2021	435.601,95	-	-	435.601,95
	2022	445.890,00	-	-	445.890,00
	2023	446.000,00	-	-	446.000,00
	2024	446.000,00	-	-	446.000,00
	2025	446.000,00	-	-	446.000,00
	2026	446.000,00	-	-	446.000,00
	2027	446.000,00	-	-	446.000,00
	2028	446.000,00	-	-	446.000,00
	2029	446.000,00	-	-	446.000,00
	2030	446.000,00	-	-	446.000,00
Razem 2021-2030		4.449.491,95	-	-	4.449.491,95
<u>Kierunek nr 5</u> Zintensyfikowanie w mieście działalności profilaktycznej, edukacyjnej i interwencyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy i innych patologii społecznych	2021	1.435.777,60	200,00	-	17.301.731,20
	2022	1.435.777,60	200,00	-	1.435.977,60
	2023	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2024	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2025	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2026	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2027	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2028	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2029	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
	2030	1.436.000,00	-	-	1.436.000,00
Razem 2021-2030		14.359.555,20	400,00	-	30.225.708,80
Cel strategiczny 7 Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego					
<u>Kierunek nr 1</u>	2021	50.000,00	-	-	50.000,00

Promowanie działalności oraz tworzenie warunków do rozwoju tarnowskich organizacji pozarządowych	2022	50.000,00	-	-	50.000,00
	2023	50.000,00	-	-	50.000,00
	2024	60.000,00	-	-	60.000,00
	2025	60.000,00	-	-	60.000,00
	2026	70.000,00	-	-	70.000,00
	2027	70.000,00	-	-	70.000,00
	2028	80.000,00	-	-	80.000,00
	2029	90.000,00	-	-	90.000,00
	2030	100.000,00	-	-	100.000,00
Razem 2021-2030		680.000,00	-	-	680.000,00
<u>Kierunek nr 2</u> Doskonalenie współpracy z sektorem pozarządowym oraz aktywizacja społeczności lokalnej do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych	2021	50.000,00	-	-	50.000,00
	2022	50.000,00	-	-	50.000,00
	2023	50.000,00	-	-	50.000,00
	2024	60.000,00	-	-	60.000,00
	2025	60.000,00	-	-	60.000,00
	2026	70.000,00	-	-	70.000,00
	2027	70.000,00	-	-	70.000,00
	2028	80.000,00	-	-	80.000,00
	2029	90.000,00	-	-	90.000,00
	2030	100.000,00	-	-	100.000,00
Razem 2021-2030		680.000,00	-	-	680.000,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 9 Zestawienie zbiorcze ram finansowych przewidywanych do realizacji celów strategicznych z uwzględnieniem źródeł finansowych

Cel strategiczny	Budżet Gminy Miasta Tarnowa	Środki własne realizatora zadania	Środki zewnętrzne	Razem
<u>Cel strategiczny 1</u> Wzmacnianie systemu zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej, organizacji rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania skutkom bezrobocia	65.224.714,37	-	93.396.044,25	153.620.785 62
<u>Cel strategiczny 2</u> Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki w tym w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej	184.598.683,25	-	101.486.142,96	286.084.826,21
<u>Cel strategiczny 3</u> Rozbudowa systemu wsparcia długotrwale i przewlekle chorych, niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta	317.627.163,38	-	401.336.028,13	718.963.191,51
<u>Cel strategiczny 4</u> Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie i rekreacji	3.393.000,00	925000,00	550.000,00	4.868.000,00
<u>Cel strategiczny 5</u> Rozbudowa oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta ze szczególnym uwzględnieniem tarnowskich rodzin	9530.000,00	4995.000,00	1.730.000,00	16.255.000,00
<u>Cel strategiczny 6</u> Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej w tym w szczególności przemocy	23.419.047,15	800,00	-	39.285.600,75

<u>Cel strategiczny 7</u> Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego	1.360.000,00	-	-	1.360.000,00
Razem 2021-2030	605.152.635,15	5.920.800,00	598.49.215,34	1.220.437.404,09

Źródło: opracowanie własne

14. PROGNOZA ZMIAN ZACHODZĄCYCH W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Prognozowanie to zbiór naukowych metod przewidywania tego, w jaki sposób będą kształtowały się w przyszłości zjawiska/problemy społeczne.

Tworzenie długoterminowej prognozy złożonych procesów społecznych jest zadaniem niezwykle trudnym z uwagi na mnogość czynników, na których się opiera. Punktem wyjścia dla prognozy procesów społecznych w Tarnowie jest prognoza zmian demograficznych. Prognoza demograficzna GUS dla miasta Tarnowa do roku 2050, wskazuje na stały spadek liczby ludności. Spadek ten w podobnym stopniu będzie dotyczył kobiet i mężczyzn. Prognozuję się dalszy spadek przyrostu naturalnego jak i utrzymywanie się ujemnego salda migracyjnego. Zmianom ulegną także wskaźniki obciążenia demograficznego.

Zmiany demograficzne będą w istotny sposób wpływały na różnorodne procesy społeczne w mieście. Starzenie się społeczeństwa Tarnowa, będzie tworzyło wyzwania dla różnych obszarów polityki społecznej miasta. Pogarszające się wskaźniki obciążenia demograficznego będą miały istotne znaczenie dla kształtowania się polityki w dziedzinie zatrudnienia. Prognozowane zmniejszenie się liczby młodych mieszkańców miasta do siedemnastego roku życia będzie wyzwaniem dla polityki oświatowej. Zwiększenie grupy osób powyżej sześćdziesiątego i znaczne zwiększenie powyżej osiemdziesiątego roku życia, będzie miało wpływ na politykę w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Zmiana struktury demograficznej oddziaływać będzie także na cele i działania w pozostałych obszarach polityki społecznej, nie zawsze jednoznacznie wiązanych z problematyką zmian demograficznych. W coraz większym stopniu profilaktyka społeczna będzie musiała być adresowana do starszych grup ludności.

Podobnie w zakresie polityki kulturalnej oraz kultury fizycznej i sportu. Kulturalne i rekreacyjne funkcje realizowanych działań powinny uwzględniać demograficzne zmiany w mieście. Polityka kulturalna winna być nakierowana na przeciwdziałanie występującym tendencjom osłabiania uczestnictwa w kulturze wysokiej. Należy różnicować formy upowszechniania kultury do różnych kategorii wiekowych odbiorców. Ważnym adresatem takich działań będzie poszerzająca się grupa osób starszych. Także działania organizacji pozarządowych nie tylko powinny w coraz większym stopniu uwzględniać różnorodne potrzeby starszych mieszkańców miasta, lecz także angażować te osoby do aktywnego uczestnictwa w życiu organizacji (np. wolontariat osób starszych).

W obszarze polityki mieszkaniowej istotnym wyzwaniem będzie działanie systemu wsparcia, w tym dla zamiany mieszkań, umożliwiającym ekonomiczne utrzymywanie

mieszkań przez osoby starsze. Warto stworzyć system zamiany mieszkań, umożliwiając korzystanie z zasobów mieszkaniowych stosownie do możliwości finansowych najemcy. Konieczne będzie także dostosowywanie podaży mieszkań do realnych potrzeb.

Kluczowym obszarem polityki społecznej Tarnowa jest w tym kontekście polityka ludnościowa i rodzinna. Biorąc pod uwagę zewnętrzne uwarunkowania procesów demograficznych, działania w obrębie miasta mogą mieć jedynie ograniczony charakter. Jednak poprzez tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu rodzin wielodzietnych, rozbudowie infrastruktury i dobrej lokalizacji żłobków i przedszkoli oraz wsparcia rodziny można na te procesy korzystnie wpływać.

Należy oczekiwać dalszego pogłębiania się problemów w środowisku dzieci i młodzieży. Tendencja ta ma charakter społeczno-kulturowy. Pojawianie się nowych zagrożeń będzie wymagać realizacji w szkołach nowych programów profilaktycznych. Konieczne będzie dalsze poszerzenie dostępności młodych ludzi do specjalistycznej pomocy terapeutycznej.

Polityka w obszarze wybranych aspektów ochrony zdrowia przede wszystkim powinna odpowiadać na istotne zmiany demograficzne. Wiąże się z tym wzrost zapotrzebowania na specjalistyczną opiekę geriatryczną. Dotyczy to także opieki paliatywnej. Wzrastać będzie znaczenie wsparcia środowiskowego, a zmniejszać się będzie zakres wsparcia instytucjonalnego.

Zjawisko zaburzeń psychicznych zarówno wśród osób dorosłych jak i dzieci i młodzieży będzie podlegać dalszej tendencji wzrostowej.

U powszechnianie kultury fizycznej wśród osób starszych, sprzyjające utrzymywaniu ich sprawności fizycznej, będzie nowym wyzwaniem w tym obszarze polityki społecznej. Ważnym będzie dostosowanie infrastruktury instytucjonalnej i kadry do tych nowych wyzwań.

Polityka w zakresie bezpieczeństwa publicznego odpowiadać powinna na pojawiające się nowe zagrożenia. Z jednej strony związane z pojawianiem się nowych form przestępczości w tym internetowej (Policja), ale także w coraz większym stopniu działania służb adresowane będą do osób starszych, szczególnie narażonych na działania przestępcze. Niezbędny będzie rozwój profilaktyki adresowanej do tej grupy mieszkańców miasta.

Sytuacja na rynku pracy w znacznym stopniu zależeć będzie od sytuacji ekonomicznej w kraju.

Przed nowymi wyzwaniami stanie również system pomocy i integracji społecznej w Tarnowie. W coraz większym stopniu konieczna będzie aktywizacja społeczności lokalnych i rozwijanie ekonomii społecznej. Niezbędny będzie dalszy rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zmieniające się uwarunkowania działań wymagać będą stałego doskonalenia i specjalizacji kadry.

Rozwojowi organizacji pozarządowych sprzyjać mogą planowane regulacje prawne dotyczące funkcjonowania różnych obszarów polityki społecznej (np. pomoc społeczna). Koniecznym będzie rozwijanie instytucjonalnych form wsparcia organizacji pozarządowych, przede wszystkim w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Kluczowym czynnikiem wpływającym na realizację polityki społecznej miasta, będzie możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych.

Reasumując prognozuje się, że kontynuacja realizacji programów lokalnych z zakresu polityki społecznej, które przynoszą zauważalne rezultaty, przyczyni się do ograniczania niekorzystnych zjawisk i problemów. Przyczyni się do tego również rozwój innowacyjnych

form wsparcia w ramach innych programów w tym branżowych, mających na celu zaktywizowanie mieszkańców należących do grup zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie. Programów wspierających aktywizację zawodową. Propagowanie inicjatyw o charakterze nieformalnym podejmowane w sferze wzajemnościowej takie jak, ruchy miejskie, lokatorskie i sąsiedzkie.

Wprowadzenie w horyzoncie czasowym do 2030 r. nowych programów europejskich, krajowych oraz w zakresie lokalnej polityki społecznej, przyczynić się może do poprawy życia mieszkańców oraz intensyfikacji rozwoju społeczno - gospodarczego, pod warunkiem zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na inwestycje w tym zakresie. Wymagać to będzie zaangażowania instytucji publicznych, podmiotów ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych działających na terenie Tarnowa, jak również zaktywizowania społeczności lokalnej do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania problemów.

Prognozowane zmiany w zakresie objętym Strategią, powinny w najbliższych latach prowadzić do włączenia i integracji społecznej, zapobiegać wykluczeniu i marginalizacji, dawać mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa oraz osłabiać kontrast ekonomiczny.

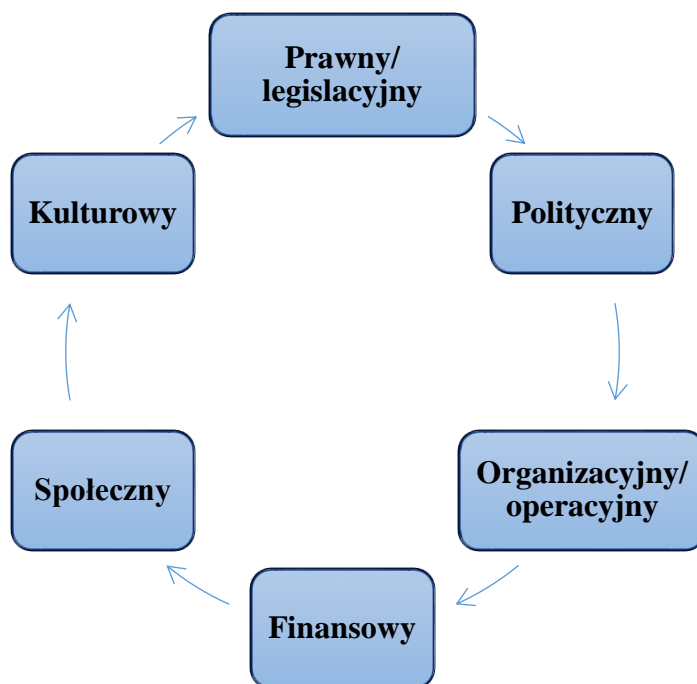
15. PROBLEMATYKA ANALIZY RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyk i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Ryzyka, czyli bariery, trudności, zagrożenia dla realizacji Strategii definiuje się w ściśle określonych obszarach.

Rysunek nr 5 Obszary ryzyk

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik Metodyczny Część praktyczna

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w mieście, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki,
- przyczyny wewnętrzne - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Spośród głównych przyczyn, jakie zagrażają realizacji Strategii wymienia się m.in. problemy kadrowe, organizacyjne, problemy z komunikacją, brak umiejętności, zdolności oraz motywacji w działaniu.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów a mianowicie:

- Identyfikacja ryzyk i zagrożeń,
- Ocena ryzyka, zagrożenia,
- Określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia,
- Badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyk w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom.

Tabela nr 10 Matryca ryzyk

Obszar	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze
Prawny/legislacyjny	Zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	Stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych
Polityczny	Niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	Bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w tym radnych miejskich w działania strategiczne
Organizacyjny/operacyjny	Brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych i innych niezbędnych do realizacji zadań Strategii	Podjęmowanie przedsięwzięć w zakresie opracowania i bieżącej aktualizacji zasad i terminów realizacji harmonogramu wdrażania Strategii oraz podnoszenia kwalifikacji kadry zarządzającej i pracowników zaangażowanych w działania strategiczne
Finansowy	Trudności z zapewnieniem odpowiedniego poziomu i źródeł finansowania zapisanych działań strategicznych	Poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania programów w tym ze środków Unii Europejskiej
Spółeczny	Brak motywacji osób do, których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej, związany m.in. ze stanem niepewności wynikającym z przynależności i uczestnictwa mieszkańców w różnych grupach i strukturach społecznych	Angażowanie mieszkańców miasta w ramach partycypacji społecznej w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Kulturowy	Nasilanie się agresji czy wrogich postaw	Podjęmowanie działań prowadzących do wzrostu

	w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	integracji społecznej i tolerancji względem np. mniejszości etnicznych
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik Metodyczny Część praktyczna

Zdefiniowane i opisane powyżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań.

Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

16. ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE PANDEMII COVID-19 I RYZYK MAJĄCYCH WPLYW NA ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Początkiem marca 2020 r., cały kraj stanął w obliczu nowej sytuacji kryzysowej - pojawiło się zagrożenie niekontrolowanego zarażania się osób i rodzin nowym koronawirusem SARS-CoV2 i zachorowania na wywołaną przez niego chorobę COVID-19. Wirus SARS-CoV2 zmienił obraz codziennego funkcjonowania osób w rodzinie, szkole, pracy, co nie pozostało bez wpływu także na zdrowie psychiczne. Skutki COVID-19 głównie dla zdrowia psychicznego to nie tylko zwiększenie przypadków wystąpienia depresji, zaburzeń lękowych, czy zaburzeń stresu pourazowego. Pandemia sprzyja powstaniu zaburzeń o charakterze psychologicznym, które znacząco obniżają, jakość życia. Stąd też odnotowuje się wyższy niż zwykle poziom lęku i depresji. W konsekwencji tego ludzie mogą sięgać po różne szkodliwe dla zdrowia psychicznego metody radzenia sobie ze stresorami, np. alkohol, narkotyki. W czasie pandemii COVID-19, również znaczna liczba osób szczególnie seniorów i osób niepełnosprawnych doznaje uczucia niepokoju, który jest spowodowany izolacją społeczną, obawą przed zakażeniem, a także utratą członków rodziny. Jednocześnie duża liczba osób straciła lub jest zagrożona utratą pracy, a co za tym idzie - źródłem utrzymania. Izolacja najmłodszych w domu wiąże się, ze zwiększonym ryzykiem, że będą oni świadkami przemocy lub znęcania się, lub sami doświadczą przemocy.

Długoterminowe negatywne skutki - pogorszenie sytuacji ekonomicznej, zdrowia psychicznego, sytuacji osób starszych, rodzin z dziećmi, osób bezrobotnych, bezdomnych to wszystko, co niesie za sobą pandemia, to są zagadnienia, na które nie mamy wpływu, ale jesteśmy zmuszeni im zaradzić, aby je minimalizować. Zaistniała sytuacja postawiła nadzwyczaj trudne wyzwania m.in. przed podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów społecznych, w tym przed służbami społecznymi.

Nowa sytuacja, rozprzestrzenienie się w Polsce koronawirusa i ogłoszenie stanu epidemii, wymusiło szczególnie na pracownikach jednostek polityki społecznej, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, konieczność zorganizowania pomocy

i wsparcia dla korzystających z systemu wsparcia społecznego osób i rodzin, w ramach nowych jak najbardziej adekwatnych do potrzeb, ale bezpiecznych dla obu stron - zasad i procedur.

Stwierdzić w tym miejscu należy, że działania wspierające realizowane w obliczu pandemii, niewiele różnią się od tych podejmowanych wcześniej i są adekwatne do rozeznaczonych potrzeb i diagnozowanych problemów jednostkowych i społecznych wśród mieszkańców miasta.

Oferowany system działań wspierających tarnowskie rodziny, to niezbędny element wpływający pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa i samopoczucie osób i rodzin. Sprzyjający przezwyciężaniu trudności oraz budowaniu umiejętności radzenia sobie w zaistniałej sytuacji spowodowanej pandemią. W okresie zagrożenia epidemiologicznego, w Tarnowie pojawiło się wiele inicjatyw oddolnych. Została uruchomiona całodobowa miejska infolinia, gdzie można uzyskać informacje o możliwych formach pomocy, tarnowskich grupach wsparcia oraz bezpiecznych i wiarygodnych sposobach udzielania pomocy. Wśród organizowanych i współorganizowanych miejskich akcji na uwagę zasługują: „Nie jesteś sam”, „Tarnów pomaga”, „Maseczki dla Seniora”.

Pomimo to wszystkie obserwowane już dziś negatywne skutki pandemii w najbliższej przyszłości mogą znacznie wpłynąć na kierunki działań. Obserwowane w ostatnich latach trendy mogą ewoluować, a pogłębianie dysfunkcji w obszarach dotychczas identyfikowanych, jako niestanowiące dużego zagrożenia dla funkcjonowania społecznego różnych grup mogą stawiać przed polityką społeczną duże wyzwania i konieczność szybkiego reagowania na różne problemy społeczne. Z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiologiczną, będzie zachodziła potrzeba przededefiniowania dotychczas przyjętych założeń i planów rozwojowych. Mając powyższe na uwadze niezbędne będzie aktywne monitorowanie sytuacji społecznej na terenie miasta, celem dostosowywania działań samorządu do bardzo dynamicznej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Dziś nie wiemy, kiedy nastąpi „powrót do normalności”, ani jak będzie ona wyglądać. Mimo tego stanu zawieszenia można jednak przewidywać, że głębokie zmiany, których obecnie doświadczamy, trwale przekształcą nasze społeczeństwa i gospodarki. Dopiero w okresie długofalowym będzie można również wskazać negatywny wpływ m.in. na diagnozę społeczną i na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i odpowiedzieć sobie na podstawowe pytania: jak pandemia wpłynęła na możliwość finansowania polityki społecznej w mieście, jaki wpływ miały długofalowe skutki pandemii na możliwość rozwiązywania problemów społecznych w mieście, zwłaszcza w dziedzinie bezrobocia, ubóstwa, wsparcia dla grup defaworyzowanych, w tym osób starszych czy jakie problemy społeczne mogły się nasilić wskutek pandemii i długotrwałego zamknięcia np. uzależnienie, zdrowie psychiczne, przemoc w rodzinie, problemy zdrowotne, brak zaufania społecznego itp.?

17. PROCEDURA, SPOSÓB REALIZACJI, MONITORING I EWALUACJA ORAZ AKTUALIZACJA STRATEGII

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, będzie Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Wdrażanie Strategii będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych i kierunków niezbędnych działań, za pomocą programów lokalnych i branżowych zarówno kontynuowanych jak i nowych, zmierzających do rozwiązywania zdiagnozowanych w społeczności lokalnej Tarnowa problemów społecznych.

Monitoring realizacji zapisów Strategii, będzie prowadzony w oparciu o katalog wskaźników powiązanych z diagnozą demograficzno – społeczną, stanowiącą załącznik do niniejszego dokumentu. Wskaźniki wyznaczone dla celów strategicznych oraz programów przewidzianych do realizacji w ramach rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej Tarnowa.

Przygotowywany corocznie raport monitoringowy, dotyczyć będzie stanu realizacji Strategii i przedstawiany będzie Prezydentowi Miasta Tarnowa.

Raport monitoringowy corocznie umieszczany będzie na stronie BIP Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Obok prowadzonego cyklicznie monitoringu, Strategia podlegać będzie procesowi ewaluacji, który przeprowadzony zostanie w ostatniej fazie realizacji dokumentu, czyli po 2030 roku. Ewaluacja pozwoli określić stopień i zakres oddziaływania Strategii oraz zidentyfikować bariery realizowanej przez 10 lat Strategii i ich przyczyny, a także określić czynniki sukcesu. Zgromadzona w ten sposób wiedza zostanie wykorzystana do wyznaczenia nowych kierunków przed rozpoczęciem prac nad kolejnym okresem programowania strategicznego.

Corocznie po uzyskaniu akceptacji Raportu monitoringowego, będzie przedkładany Radzie Miejskiej w Tarnowie, dokument aktualizujący obowiązującą Strategię do przyjęcia w drodze uchwały.

W celu wypełnienia powyższych zapisów powołany zostanie Zespół ds. wdrażania, monitorowania i aktualizacji, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030. Zadaniem Zespołu będzie monitorowanie realizacji programów zapisanych w celach strategicznych projektowanych zmian i opracowywanie corocznego Raportu monitoringowego.

W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, zadaniem Zespołu będzie między innymi podejmowanie ewentualnych działań korygujących oraz przygotowanie do przyjęcia w drodze uchwały Rady Miejskiej corocznej aktualizacji zapisów dokumentu strategicznego.

18. KONSULTACJE SPOŁECZNE STRATEGII

Najistotniejszym i niezbędnym warunkiem uspołecznienia procesu planowania strategicznego jest poddanie treści dokumentu Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, konsultacjom społecznym.

Konsultacje społeczne są procesem współpracy ze społecznością lokalną, który ma prowadzić do podejmowania decyzji dotyczących rozwoju społecznego. Konsultacje to jedna z form partycypacji społecznej, która zapewnia mieszkańcom danej społeczności lokalnej udział w wyrażeniu swoich opinii, postulatów, proponowania zmian np. w procesie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Konsultacje Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, prowadzone były zgodnie z zasadami i trybem prowadzenia konsultacji określonych w uchwale Nr LXI/628/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 11 października 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Tarnowa (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 7316).

Informacje o konsultacjach Strategii zamieszczone były w Internecie, na stronach podmiotów opracowujących dokument, na tablicach ogłoszeń itd.

19. UPOWSZECHNIANIE I PROMOCJA STRATEGII

Przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, kluczowe znaczenie ma jego dostępność dla potencjalnych czytelników – przedstawicieli różnych grup osób w tym objętych działaniami w ramach Strategii. Ważne jest, aby dokument był łatwo dostępny dla wszystkich zainteresowanych, również dla potencjalnych podmiotów chcących realizować jego założenia.

Stąd już na etapie przystępowania do prac nad dokumentem, na stronie internetowej Urzędu Miasta Tarnowa zamieszczone zostały Zarządzenia Prezydenta Miasta Tarnowa w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania, wdrożenia, monitorowania i aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2021-2030 wraz ze szczegółową procedurą opracowywania, wdrażania, monitorowania i aktualizacji dokumentu. Kolejne Zarządzenia tj.: Prezydenta Miasta Tarnowa w sprawie wyznaczenia koordynatorów odpowiedzialnych za przygotowanie materiałów koniecznych do opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030 i Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Tarnowie w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, zawierające harmonogram dalszych działań niezbędnych w procesie opracowania dokumentu.

Po zakończeniu prac, projekt Strategii został poddany konsultacjom społecznym.

Dokument Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, poddawany był działaniom promocyjnym poprzez zamieszczenie na stronach internetowych Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, Urzędu Miasta Tarnowa Strategii wraz z załącznikami oraz krótkiej prezentacji multimedialnej i ulotki informacyjnej dotyczących najważniejszych zagadnień zawartych w dokumencie.

20. DOSTĘPNOŚĆ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, dostępna będzie do wglądu w siedzibie Koordynatora realizacji działań wyznaczonych w dokumencie tj. siedzibie Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Cały dokument wraz z uchwałą w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, dostępny będzie w specjalnie dedykowanych zakładkach na stronach internetowych:

- Centrum Usług Społecznych w Tarnowie - www.cus.tarnow.pl
- Urzędu Miasta Tarnowa - www.tarnow.pl

Ponadto na stronach internetowych wybranych realizatorów programów zapisanych w dokumencie.

Na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych, znajdować się będą również corocznie przygotowywane Raporty monitoringowe prowadzonych działań i aktualizacje dokumentu przyjmowane w drodze uchwał Rady Miejskiej w Tarnowie.

21. UWAGI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, to najważniejszy dokument Gminy Miasta Tarnowa stanowiący o realizowaniu lokalnej polityki społecznej. Określający cele, zadania, wybór kierunków działań oraz alokację środków niezbędnych dla jej realizacji.

Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, co pozwoli na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami samorządowymi i samorządem w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jej celem będą długofalowe działania polegające na przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom społecznym i na rzecz poprawy, jakości życia tarnowian.

Nadmienić w tym miejscu należy, że pomimo faktu, że dokument Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, przedłożony zostaje do przyjęcia w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie w pierwszym kwartale 2022 r. to jest to dokument z mocą obowiązywania od stycznia 2021 r.

Pierwszy monitoring zapisanych w Strategii i realizowanych w całym 2021 r. programów lokalnych, osłonowych i branżowych zaplanowany jest w 2022 r.

Nie bez znaczenia jest również fakt - na który zwracano już uwagę we wprowadzeniu do niniejszego dokumentu - że wiele z zapisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020, do realizacji projektów zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych zdiagnozowanych wśród tarnowian, miało określony termin realizacji „Lata 2017-2020 z możliwością kontynuacji w latach następnych” i były kontynuowane przez cały 2021 r., co świadczy o ciągłości realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Tarnowie.

Stwierdzić ponadto należy, że rok 2021 dla tarnowskiego samorządu był trudny także ze względu na przygotowywanie się do przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – wiodącej miejskiej jednostki organizacyjnej polityki społecznej, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych - w Centrum Usług Społecznych. Przedsięwzięcie to wymagało wielu zmian organizacyjnych, utrudniających realizację zadań związanych z opracowywaniem dokumentu strategicznego i przygotowaniem go do przyjęcia w drodze uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie do końca 2021 r.

Kolejny powód wynikał z faktu, iż do końca 2021 r. zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu Miasta Tarnowa, obowiązek przygotowania dokumentu spoczywał na pracownikach Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, który z chwilą utworzenia Centrum Usług Społecznych przestał funkcjonować w strukturach Urzędu Miasta. Z dniem 1 stycznia 2022 r. obowiązek przygotowania, wdrażania, monitoringu i aktualizacji Strategii, przekazany został do Centrum Usług Społecznych. Niezmiernie ważne, zatem z punktu widzenia organizacyjnego i przyszłej koordynacji wdrażania zapisów Strategii było również to, żeby zadanie dotyczące opracowania i przedłożenia do przyjęcia Strategii drodze uchwały w całości przekazane zostało do realizacji nowo powstałej jednostce. Okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, przewidziany jest na okres najbliższych 10 lat, zasadnym wydawał się, zatem fakt, aby przygotowaniem tak kluczowego dokumentu zajęła się kompleksowo jednostka przejmująca zadanie, tym bardziej, że ciągłość działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Tarnowa jest cały czas zachowana.

Inną nie mniej istotną przyczyną zaistniałych opóźnień, którą należy wskazać był rozwój epidemii koronawirusa, który spowodował głębokie zmiany w funkcjonowaniu państwa i jego struktur na wszystkich szczeblach oraz w sposób niemający precedensu w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat, wpłyną też na relacje społeczne. Prognozowane skutki epidemii będą przez dłuższy okres czasu oddziaływały na gospodarkę i życie społeczne. Analizy w tym zakresie są cały czas w fazie opracowywania.

Raz jeszcze podkreślić należy, że tarnowski dokument przygotowywany był z uwzględnieniem rekomendacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, wynikających z realizowanego na zlecenie Ministerstwa przez ekspertów Fundacji Polskiej Akademii Nauk w Lublinie projektu „STRATEGOR”, którego okres realizacji został przedłużony do 30 czerwca 2022 r. Rekomendacje i propozycje wzorów do wykorzystania przy opracowywaniu dokumentu nadal wpływają. Nadal też realizowane są szkolenia i webinaria dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego i ośrodków pomocy społecznej, dotyczące zasad opracowywania gminnych i powiatowych Strategii, według nowych jednolitych standardów.

22. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. dr Elżbieta Bojanowska, prof. UKSW dr hab. Anna Fidelus, dr Martyna Kawińska, dr Karina Szafrąńska - Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik metodyczny część teoretyczna – Fundacja Polskiej Akademii Nauk – Warszawa 2020
2. dr Elżbieta Bojanowska, prof. UKSW dr hab. Anna Fidelus, dr Martyna Kawińska, dr Karina Szafrąńska - Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Podręcznik metodyczny część praktyczna – Fundacja Polskiej Akademii Nauk – Warszawa 2020
3. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020
4. B. Witt- Model biznesu z perspektywy interesariuszy „Przedsiębiorstwo we współczesnej gospodarce” 2016, nr 4, s 88
5. Józef Młyński, Olga Piekielniak - Wsparcie i bezpieczeństwo społeczne rodziny w obliczu pandemii COVID-19, jako wyzwanie dla służb społecznych w: Wybrane krajowe i międzynarodowe aspekty polityki społecznej w czasie pandemii koronawirusa - Biblioteka Instytutu Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej – Kraków 2020

23. SPIS TABEL

TYTUŁ	STRONA
Tabela nr 1 Najważniejsze dokumenty strategiczne wyższej rangi	14
Tabela nr 2 Matryca interesariuszy	18
Tabela nr 3 Drzewo celów strategicznych projektowanych zmian i kierunków niezbędnych działań	23
Tabela nr 4 Zestawienie programów lokalnych i branżowych wpisujących się w cele strategiczne	27
Tabela nr 5 Wskaźniki realizacji działań/zadań programowych	29
Tabela nr 6 Wskaźniki ogólne wybrane dla obszarów problemowych zgodnie z Oceną Zasobów Pomocy Społecznej	36
Tabela nr 7 Wskaźniki realizacji celów strategicznych	37
Tabela nr 8 Szczegółowe ramy finansowe realizacji kierunków działań zapisanych w celach strategicznych z uwzględnieniem źródeł finansowania	42
Tabela nr 9 Zestawienie zbiorcze ram finansowych przewidywanych do realizacji celów strategicznych z uwzględnieniem źródeł finansowych	55
Tabela nr 10 Matryca ryzyk	60

24. SPIS RYSUNKÓW

TYTUŁ	STRONA
Rysunek nr 1 Struktura Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030	9
Rysunek nr 2 Akty prawne regulujące kompetencje i procedury działań w Strategii Rozwiązywaniu Problemów Społecznych	11

Rysunek nr 3 Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	13
Rysunek nr 4 Interesariusze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	18
Rysunek nr 5 Obszary ryzyk	59

25. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

1. Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji demograficzno - społecznej Tarnowa
2. Załącznik nr 2 Analiza zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Tarnowie z uwzględnieniem potrzeb oraz aktywności programowej w ich rozwiązywaniu

DIAGNOZA

SYTUACJI DEMOGRAFICZNO - SPOŁECZNEJ

TARNOWA

SPIS TREŚCI		
Numer porządkowy	Tytuł rozdziału/podrozdziału	Strona
1.	Wprowadzenie	4
2.	Charakterystyka miasta Tarnowa	4
3.	Tarnów na tle województwa małopolskiego w latach 2017-2020	5
4.	Analiza lokalnej struktury demograficznej	11
4.1	Ludność	12
4.2	Ruch naturalny	16
4.3	Migracje wewnętrzne i zagraniczne, stałe i czasowe	17
4.4	Wnioski podsumowujące z analizy struktury demograficznej mieszkańców Tarnowa	18
5.	Prognoza demograficzna 2021-2030 i porównawczo do 2050 r.	18
6.	Sytuacja gospodarcza z uwzględnieniem zagadnień rynku pracy oraz bezrobocia	21
6.1	Sytuacja finansowa miasta Tarnowa	21
6.2	Rynek pracy	22
6.3	Zagadnienie bezrobocia w mieście Tarnowie	24
6.4	Polityka mieszkaniowa	27
6.5	Wnioski podsumowujące z analizy sytuacji gospodarczej miasta Tarnowa	31
7.	Analiza wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia	32
7.1	Pomoc społeczna	32
7.2	Wspieranie rodziny	39
7.3	Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	43
7.4	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	47
7.5	Koszty poniesione na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2017-2020	49
7.6	Wnioski podsumowujące z analizy wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia	53
8.	Lokalny system ochrony zdrowia	53
8.1	Wnioski podsumowujące z analizy lokalnego systemu ochrony zdrowia	54
9.	Tarnowski system edukacji i wychowania	54
9.1	Wnioski podsumowujące z analizy tarnowskiego systemu edukacji i wychowania	54
10.	Analiza pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego	55

10.1	Bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie przemocy oraz pomoc uzależnionym i współuzależnionym	55
10.2	Sport, rekreacja i turystyka	57
10.3	Kultura	59
10.4	Wnioski podsumowujące z analizy pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego	61
11.	Zasoby instytucjonalne istotne w realizowaniu zadań z zakresu polityki społecznej	62
11.1	Pomoc społeczna, wsparcie rodziny i piecza zastępcza	63
11.2	Ochrona zdrowia	68
11.3	Edukacja	69
12.	Działalność tarnowskich NGO	69
13.	Tarnowskie podmioty ekonomii społecznej działające w zakresie realizacji usług społecznych	70
14.	Rekomendacje końcowe płynące z analizy sytuacji demograficzno – społecznej miasta Tarnowa	72
15.	Podsumowanie	73
16.	Materiały źródłowe	75
17.	Spis tabel	75
18.	Spis wykresów	76
19.	Spis rysunków	77

1. Wprowadzenie

Opracowany na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta - Tarnów 2030, dokument, zawiera zestaw danych statystycznych za lata 2021-2020, charakteryzujących lokalną sytuację demograficzną miasta Tarnowa i w odniesieniu do województwa małopolskiego wraz z elementami prognozy demograficznej do 2050 r. Analizę sytuacji społeczno - gospodarczej mieszkańców Tarnowa z uwzględnieniem m.in. zagadnień rynku pracy, bezrobocia, dochodów i wydatków budżetu miasta Tarnowa, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji - wraz z wnioskami. Omówienie najważniejszych obszarów związanych z zaspakajaniem potrzeb społecznych wraz z identyfikacją zasobów instytucjonalnych oraz identyfikacją najważniejszych podmiotów działających z zakresie ekonomii społecznej w mieście Tarnowie.

2. Charakterystyka miasta Tarnowa

Pierwsza wzmianka historyczna o Tarnowie, którego założycielem był Spicymir Leliwita, pochodzi z 1125 r. Prawa miejskie Tarnów uzyskał 7 marca 1330 r.

Od 1975 r. do 1998 r. Tarnów był stolicą województwa, a od 1999 r. po reformie administracyjnej kraju jest siedzibą powiatów ziemskiego i grodzkiego.

Jedną z najmocniejszych stron miasta jest jego położenie - na skrzyżowaniu ważnych europejskich szlaków handlowych. Międzynarodowa trasa E4 z zachodu na wschód (Zgorzelec - Medyka) krzyżuje się z drogą krajową nr 73 z północy na południe (Warszawa - Nowy Sącz - granica ze Słowacją). Miasto Tarnów posiada połączenie z Krakowem autostradą A4 oraz bezpośrednie połączenia kolejowe z Kijowem, Odessą, Bukaresztem, Budapesztem, Koszycami, a także Krakowem, Warszawą, Poznaniem, Szczecinem i Gdańskiem. Najbliższe lotniska znajdują się w odległości około 100 km od Tarnowa: w Krakowie - Balicach, obsługujące także połączenia międzynarodowe oraz w Jasionce koło Rzeszowa. Czynnikiem determinującym rozwój miasta jest bliskość przejść granicznych ze Słowacją i Ukrainą. Od południa Tarnów sąsiaduje z Pogórzem Karpackim.

Tarnów graniczy z 17 miejscowościami, należącymi do 5 gmin: Lisia Góra, Tarnów, Skrzyszów, Wierzchosławice, Żabno.

Strukturę administracyjną miasta, tworzy 16 Osiedli: „Starówka”, „Strusina”, „Piaskówka”, „Grabówka”, „Rzędzin”, „Gumniska Zabłocie”, „Krakowska”, „Mościce”, „Chyszów”, „Klikowa”, „Krzyż”, „Jasna”, „Westerplatte”, „Legionów Henryka Dąbrowskiego”, „Koszyce”, „Zielone”.

Budownictwo mieszkaniowe w mieście stanowią w większości bloki wysoko piętrowe, mniejszy odsetek to budownictwo nisko piętrowe, a znikomy procent to budownictwo zagrodowe. Miasto Tarnów posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Prawie wszystkie mieszkania są wyposażone w sieć wodociągową, kanalizacyjną, gazową, energetyczną, telefoniczną. Powszechny jest dostęp do Internetu.

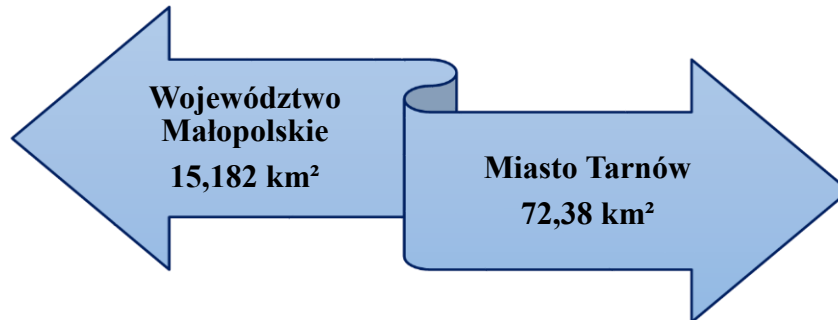
Tarnów stanowi ważny ośrodek kulturalny, turystyczny, gospodarczy i edukacyjny w regionie.

3. Tarnów na tle województwa małopolskiego w latach 2017 - 2020

Tarnów to druga w kolejności aglomeracja w Małopolsce. Położony jest w popołudniowo wschodniej części województwa małopolskiego, kotlinie sandomierskiej, na płaskowyżu tarnowskim, w dorzeczu Dunajca i jego prawobrzeżnego dopływu Białej.

Miasto zajmuje obszar 72,38 km² co stanowi 0,48% całego województwa małopolskiego, które zajmuje obszar 15,183 km².

Rysunek nr 1 Powierzchnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

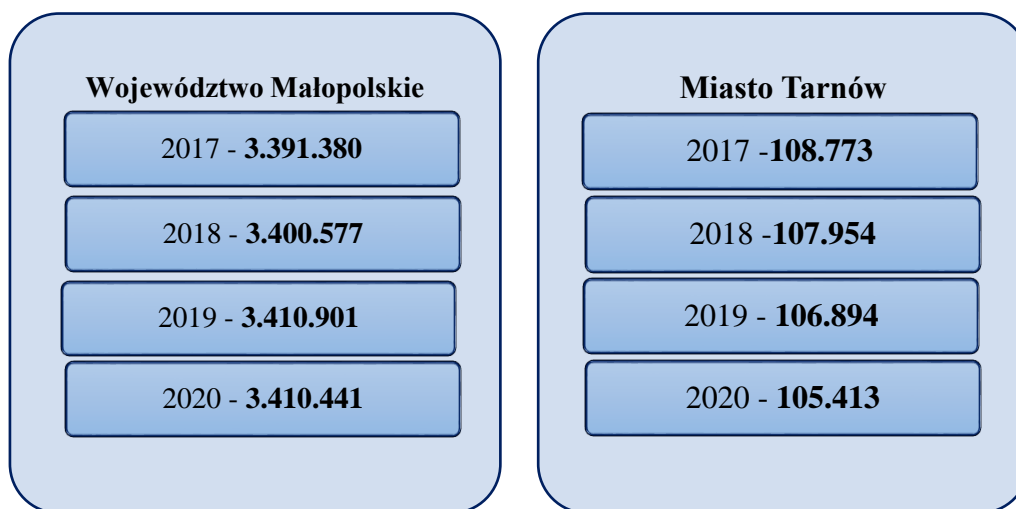
Położenie Tarnowa na tle województwa obrazuje poniższa mapa administracyjna Polski.

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://pl.wikipedia.org/wiki/Województwo_małopolskie

Dla porównania obrazu miasta Tarnowa na tle województwa małopolskiego poniżej pokazano skrócone zestawienie wybranych danych statystycznych.

Rysunek nr 2 Ludność ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 -2020; Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2020 roku

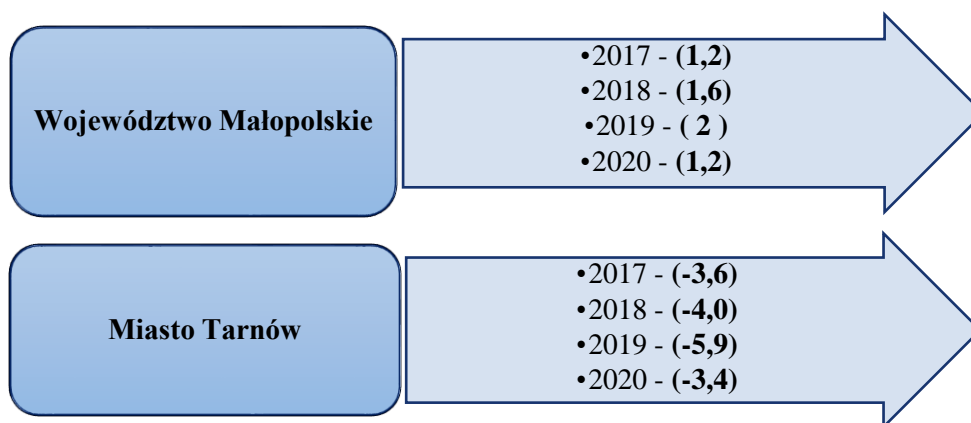
Tabela nr 1 Udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo Małopolskie				
Osoby w wieku przedprodukcyjnym	642.456	645.203	649.010	651.618
Osoby w wieku produkcyjnym	2.085.978	2.075.196	2.065.802	2.051.948
Osoby w wieku poprodukcyjnym	662.946	680.178	696.089	706.875
Miasto Tarnów				
Osoby w wieku przedprodukcyjnym	17.320	107.077	16.848	16.600
Osoby w wieku produkcyjnym	66.504	63.758	62.409	60.891
Osoby w wieku poprodukcyjnym	24.949	27.119	27.637	27.922

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020; Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2020 roku

Ludność Tarnowa na tle województwa małopolskiego jest statystycznie najstarsza. Odnotowano tu najwyższy wskaźnik starości. Zgodnie z typologią trójkąta Osanna uwzględniającą strukturę ekonomicznych grup wieku, Tarnów został zaliczony do typu VI. Do tej grupy zalicza się miejscowości, w których udział dzieci i młodzieży jest mniejszy od przeciętnego w województwie, a udział osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż przeciętny w województwie.

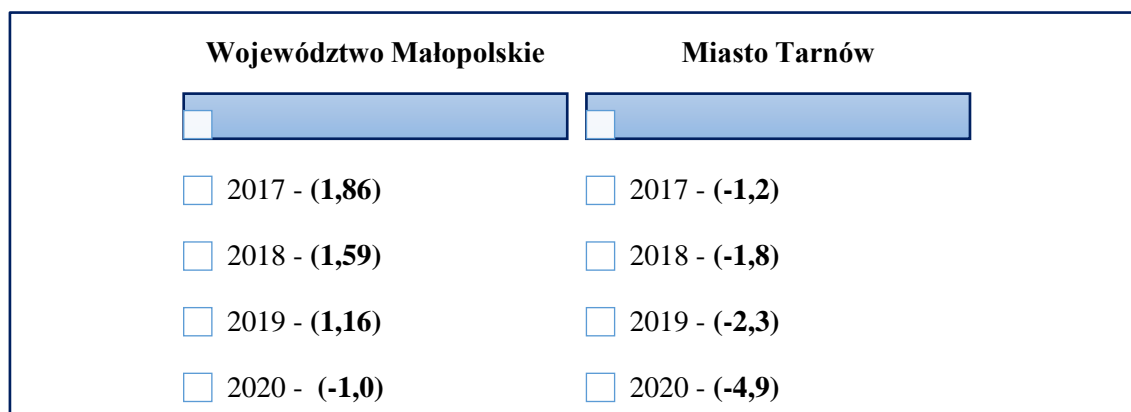
Rysunek nr 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020; Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2020 roku

Przyrost naturalny w województwie małopolskim w omawianym okresie czasu oprócz roku 2020, był dodatni w przeciwieństwie do Tarnowa, gdzie cały czas odnotowuje się ujemny przyrost naturalny mimo realizacji wielu programów wspierających rodzinę.

Rysunek nr 4 Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020; Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2020 roku

Najwięcej osób w skali województwa spośród miast na prawach powiatu, zdecydowało się wyjechać z Tarnowa na stałe.

Tabela nr 2 Rynek pracy w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2019	2020
Pracujący *	806.700	852.990	849.918
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł **	4.347	Brak danych	5.536,07
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON ***	380.020	409.849	426.306
Pracujący *	40.018	40.129	39.595
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł **	3.947	Brak danych	5.629,79
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON***	11.549	12.013	12.326

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny
- miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

*Stan w dniu 31 grudnia według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób

** Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób

*** Stan w dniu 31 grudnia

Tabela nr 3 Bezrobocie w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo Małopolskie				
Bezrobotni zarejestrowani ogółem*	79.430	71.489	62.610	83.050
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % *	5,4	4,7	4,1	5,3
Miasto Tarnów				
Bezrobotni zarejestrowani ogółem*	3.340	2.933	2.334	2.963
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % *	6,0	5,2	4,2	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów
za lata 2017 - 2020

* Stan w dniu 31 grudnia

Tabela nr 4 Dochody i wydatki w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo Małopolskie				
Dochody na jednego mieszkańca w zł	6.399	6.878	7.602	7.904
Wydatki budżetowe na jednego mieszkańca w zł	6.452	7.242	7.961	8.392
Miasto Tarnów				
Dochody na jednego mieszkańca w zł	6.125	6.224	7.364	7.613
Wydatki budżetowe na jednego mieszkańca w zł	6.141	7.216	7.859	7.421

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny
- miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Podobnie jak w mieście Tarnowie, również w skali województwa małopolskiego, corocznie wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej rejestrowanych w rejestrze REGON.

Odmienne sytuacja wygląda, jeżeli chodzi o liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy i wielkość stopy bezrobocia. Te wskaźniki w skali województwa notują tendencję wzrostową w przeciwieństwie do miasta Tarnowa.

Dochody i wydatki podobnie jak w Tarnowie, w skali całego województwa małopolskiego kształtują się na poziomie wzrostowym.

Reasumując w Tarnowie w stosunku do całej małopolski, odnotowano: największy ubytek mieszkańców, najwyższy wskaźnik współczynnika obciążenia demograficznego, najwyższy wskaźnik starości – najstarsi mieszkańcy województwa zamieszkiwali właśnie w Tarnowie.

Biorąc pod uwagę inne istotne z punktu widzenia mieszkańców miasta obszary to, również w obszarze kultury i turystyki odnotowano negatywne zjawiska, na które jednak największy wpływ miała niewątpliwie panująca pandemia COVID-19. W wyniku zagrożenia zakażeniem koronawirusem i wprowadzonych restrykcji w tarnowskich instytucjach kultury, zmalała liczba organizowanych imprez. Również muzea odnotowały spadek liczby zwiedzających. W kinach było mniej seansów. Także biblioteki publiczne odnotowały spadek liczby czytelników, wypożyczeń jak i liczby księgozbioru. Jeżeli chodzi o kwestię turystyki, to w minionym roku w mieście było 13 turystycznych obiektów noclegowych w tym 8 hoteli oferujących 1.021 miejsc noclegowych całorocznych. Spadła jednak liczba turystów korzystających z noclegów.

Opierając się na dostępnych opracowaniach statystycznych za 2020 r., w tym danych zawartych w Raportie o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa małopolskiego, wskazać jednak można na inne bardziej pozytywne i istotne aspekty rzutujące na sytuację społeczno - bytową mieszkańców. A mianowicie sferę mieszkalnictwa, ochrony zdrowia, edukacji czy pomocy społecznej.

I tak: zauważalna jest poprawa w zakresie wyposażenia tarnowskich mieszkań w podstawowe instalacje techniczne. W Tarnowie, odnotowano najwyższy odsetek mieszkań

wyposażonych w instalacje gazowe (97,1%). Największe było także zagęszczenie sieci wodociągowej (453,2 km), 100% tarnowian korzystało z sieci wodociągowej. Biorąc pod uwagę sytuację w miastach na prawach powiatu, mieszkania w Tarnowie miały największą powierzchnię użytkową (86,5 m²). Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytku mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. ludności województwa, w Tarnowie wynosił 3,3. Oddano do użytkowania 355 mieszkań, w tym w budownictwie indywidualnym 94 mieszkania. Dzięki wdrożeniu i realizacji programu „Mieszkanie za remont” w znacznym stopniu realizowana jest lista osób oczekujących/uprawnionych do wynajmu lokalu na czas nieoznaczony z mieszkaniowego zasobu miasta. Realizacja tego programu cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców miasta.

Z kolei, jeżeli chodzi o sytuację w ochronie zdrowia, to najkorzystniejsza sytuacja w skali województwa była w Tarnowie. Na 10 tys. mieszkańców miasta przypadało 45 lekarzy, przy czym należy tu zwrócić uwagę na fakt, że lekarze specjalistycznych zakładów opieki zdrowotnej, udzielali porad również osobom mieszkającym w okolicznych miejscowościach i sąsiednich powiatach. Najkorzystniej w skali województwa przedstawiała się również sytuacja, jeżeli chodzi o liczbę pielęgniarek przypadających na 10 tys. mieszkańców i w Tarnowie wynosiła 128. Najwyższa była również liczba łóżek szpitalnych - 92. Wzrosła także liczba przychodni. Mieszkańcy Tarnowa spośród innych mieszkańców małopolskich miast na prawach powiatu, mieli najłatwiejszy dostęp do aptek. Na jedną aptekę w Tarnowie przypadało 1.937 osób.

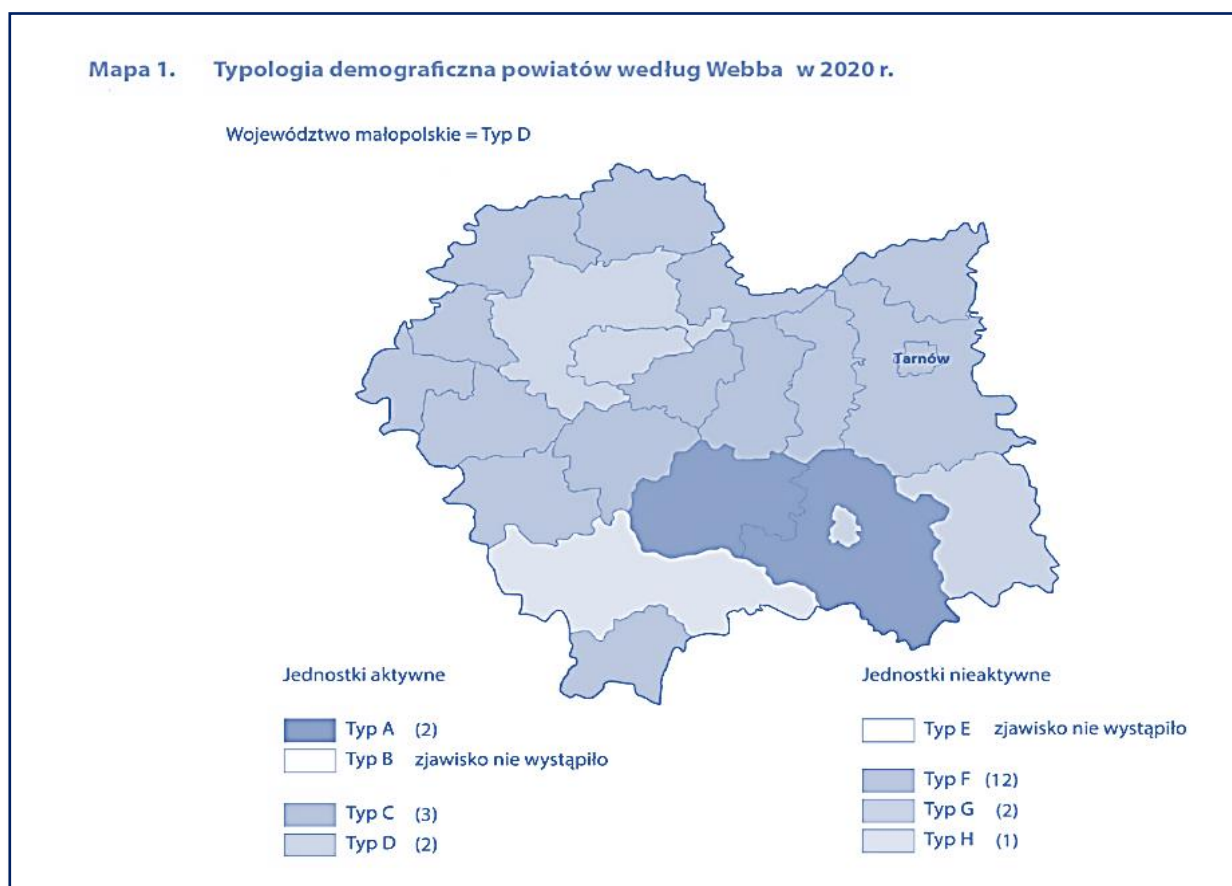
W obszarze edukacji zauważalny był wzrost liczby dzieci korzystających z zajęć w placówkach wychowania przedszkolnego, na koniec 2020 r. w Tarnowie działało też 10 placówek opieki nad dziećmi do lat 3. Liczba miejsc w tarnowskich żłobkach i przedszkolach w pełni zaspakaja potrzeby mieszkańców.

Pozytywne zmiany odnotowano, również w sferze pomocy społecznej. Odnotowano duży spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności wyniósł 3,9 %. Spadek liczby beneficjentów dotyczy wszystkich grup wiekowych, w tym również w wieku produkcyjnym. Jednak należy zauważyć, iż w odniesieniu do ogółu świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej, w latach 2017-2020 udział procentowy osób po 60 roku życia jest niemalże niezmienny i wynosi ok. 30%. W grupie świadczeniobiorców coraz liczniejszą grupę stanowią osoby starsze, jednocześnie borykające się z problemem samotności.. Znaczny odsetek beneficjentów systemu pomocy społecznej to osoby długotrwale korzystające z pomocy i wsparcia.

Rozważając natomiast dane zawarte w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2020, istotnym jest zwrócenie uwagi na fakt, iż od 2017 r. utrzymuje się w Tarnowie pozytywna tendencja spadku bezrobocia. Z danych gromadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie wynika, że problem ze znalezieniem zatrudnienia mają przede wszystkim kobiety, przy czym spada liczba osób długotrwale bezrobotnych. Świadczy to o pozytywnym wpływie projektów aktywizacyjnych prowadzonych zarówno przez Urząd Pracy jak i inne instytucje i organizacje pozarządowe.

4. Analiza lokalnej struktury demograficznej

Zgodnie z typologią demograficzną wg Webba, Tarnów - miasto na prawach powiatu - kwalifikuje się do grupy powiatów nieaktywnych demograficznie. W 2020 r. zmienił dotychczasowy się typ demograficzny G - gdzie ubytek ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym, na typ F - gdzie ubytek ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym.

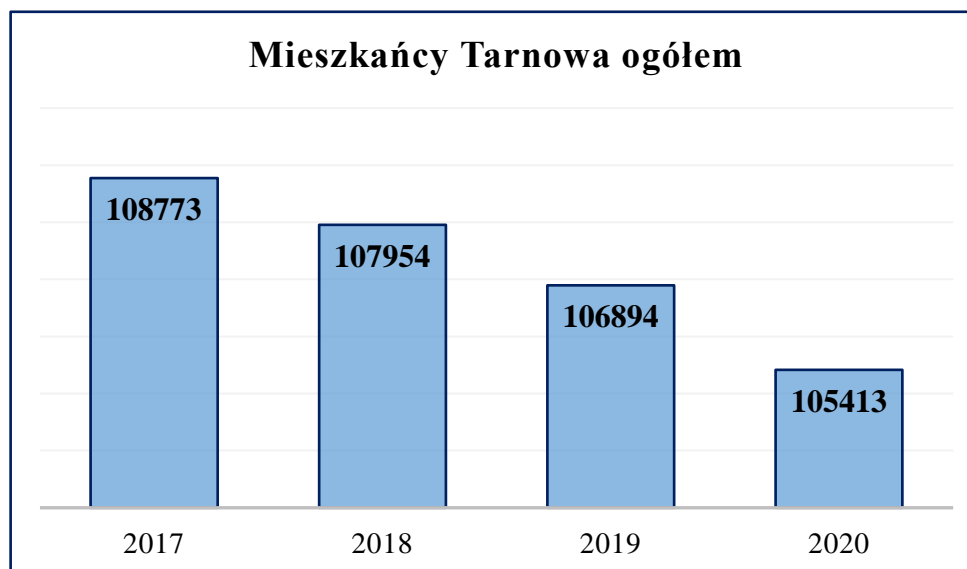

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2020 r.

W okresie objętym analizą struktura demograficzna mieszkańców Tarnowa kształtowała się następująco.

4.1 Ludność

Wykres nr 1 Mieszkańcy Tarnowa ogółem w latach 2017 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017 - 2020;
Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020

Przedstawione dane, potwierdzają obserwowany od lat systematyczny spadek ogólnej liczby mieszkańców Tarnowa.

Tabela nr 5 Liczba ludności Tarnowa z podziałem na płeć w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	Liczba osób			
	2017	2018	2019	2020
Kobiety	57.765	57.383	56.828	56.075
Mężczyźni	51.008	50.571	50.066	49.338

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017 - 2020;
Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020

Wśród mieszkańców Tarnowa w latach 2017 - 2020, przeważają kobiety. Spadek liczby mężczyzn obserwowany był szczególnie w 2020 r.

Z punktu widzenia diagnozy opracowywanej na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, istotne jest pokazanie obrazu mieszkańców miasta z uwzględnieniem grup wiekowych, do których kierowane mają być różnorodne działania.

Tabela nr 6 Tarnowianie według grup wiekowych w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	Liczba osób			
	2017	2018	2019	2020
0 - 2 lata	2.682	2.747	2.743	2.675
3 - 6 lat	3.672	3.618	3.541	3.603
7 - 12 lat	5.807	5.854	5.785	5.729
13 - 15 lat	2.705	2.629	2.806	2.854
16 - 18 lat	3.492	3.411	3.197	3.004
19 - 24 lata	6.631	6.376	6.223	6.238
25 - 29 lat	7.058	6.623	6.272	5.763
30 - 39 lat	17.644	17.253	16.873	16.447
40 - 49 lat	15.010	15.291	15.611	15.795
50 - 59 lat	14.770	14.339	13.918	13.605
60 - 69 lat	15.549	15.715	15.767	15.654
70 - 79 lat	9.003	9.386	9.634	9.926
80 - 89 lat	4.933	5.059	5.234	5.275
90 i więcej	694	761	866	930

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny
- miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Po okresowym wzroście w latach 2017 - 2018 liczby dzieci w przedziale 0 - 2 lata, w 2020 r. odnotowano ponowny spadek. Znaczący spadek liczby mieszkańców widnieje również w przedziale wiekowym 25 - 29 lat. Z kolei wzrasta liczba osób powyżej 40 roku życia, gdzie największy przyrost notowany jest w przedziałach wiekowych 80 - 89 lat i 90 i więcej lat.

Poniższa tabela przedstawia obraz mieszkańców miasta według ekonomicznych grup wieku, gdzie ekonomiczne grupy wieku oznaczają ludność w: wieku przedprodukcyjnym 0 - 17 lat, produkcyjnym: kobiety wieku 18 - 59 lat i mężczyzn w wieku (18 - 64 lata), poprodukcyjnym: kobiety 60 lat i więcej oraz mężczyzn 65 lat i więcej.

Tabela nr 7 Struktura wiekowa mieszkańców miasta w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	Liczba osób			
	2017	2018	2019	2020
Kobiety				
Wiek przedprodukcyjny	8.446	8.335	8.226	8.085
Wiek produkcyjny	32.129	30.598	29.870	29.060
Wiek poprodukcyjny	17.190	18.450	18.732	18.930

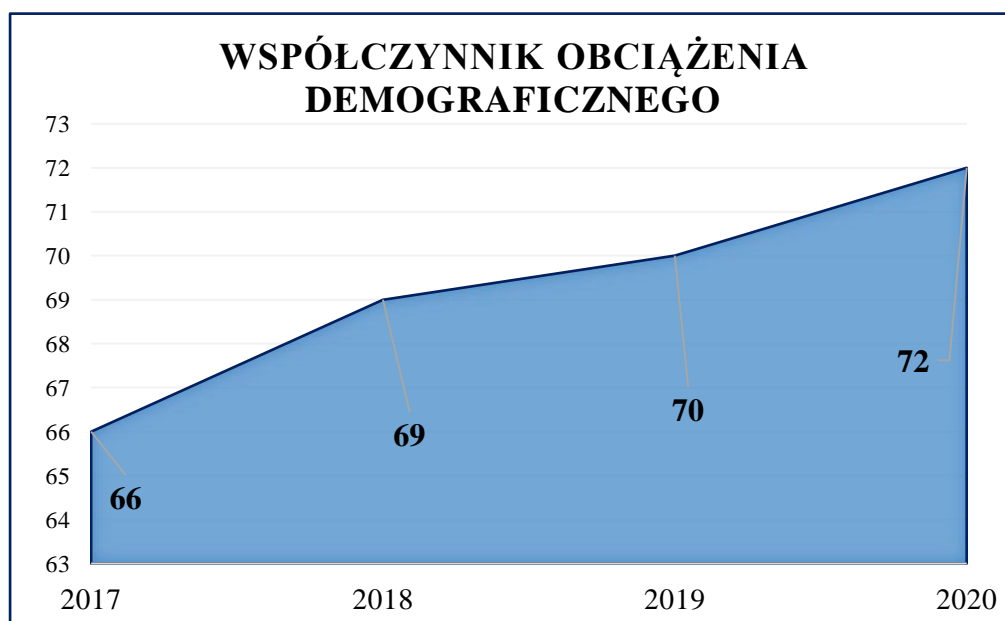
Mężczyźni				
Wiek przedprodukcyjny	8.874	8.742	8.622	8.515
Wiek produkcyjny	34.375	33.160	32.539	31.831
Wiek poprodukcyjny	7.759	8.669	8.905	8.992

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020;
Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Z analizy powyższej tabeli wynika, że na przestrzeni ostatnich 4 lat wzrasta liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, zarówno kobiet jak i mężczyzn, co stanowi potwierdzenie powyżej wskazanych tendencji mówiących o powolnym, ale systematycznym starzeniu się tarnowskiego społeczeństwa.

Istotną cechą demograficzną, na którą w tym miejscu należy wskazać jest współczynnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby dzieci (0 - 14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat), do liczby osób w wieku (15 - 64 lata). Dynamikę wzrostu tego współczynnika w latach 2017-2020 przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres nr 2 Współczynnik obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny
- miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Wśród mieszkańców Tarnowa w latach 2017 - 2020 systematycznie spada także liczba osób zameldowanych na terenie miasta, zarówno zameldowanych na stałe jak i na pobyt czasowy, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8 Liczba ludności Tarnowa z podziałem na czasookres zameldowania w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	Liczba osób			
	2017	2018	2019	2020
Zameldowani na pobyt stały	106.250	105.612	104.485	103.302
Zameldowani na pobyt czasowy	2.523	2.342	2.409	2.111

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020;
Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Z dostępnych danych statystycznych wynika, że najwięcej stałych mieszkańców Tarnowa, zamieszkuje Osiedle nr 2 „Strusina”, a najmniej Osiedle nr 9 „Chyszów. Niewielkie zmniejszenie się gęstości zaludnienia na terenie miasta jest naturalną konsekwencją zmniejszenia się liczby zameldowanych mieszkańców przy stałej powierzchni miasta.

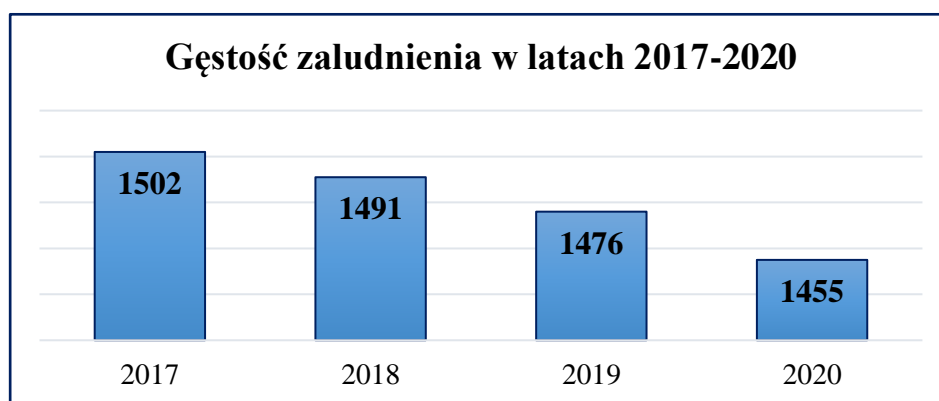
Tabela nr 9 Liczba stałych mieszkańców w osiedlach w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Osiedle nr 1 „Starówka”	8.804	8.751	8.557	8.400
Osiedle nr 2 „Strusina”	14.544	14.278	14.072	13.839
Osiedle nr 3 „Piaskówka”	11.213	10.946	10.794	10.652
Osiedle nr 4 „Grabówka”	11.610	11.523	11.312	11.042
Osiedle nr 5 Rzędzin	2.683	2.719	2.716	2.707
Osiedle nr 6 „Gumniska - Zabłocie”	6.422	6.090	6.052	6.023
Osiedle nr 7 „Krakowska”	2.824	3.093	3.046	3.078
Osiedle nr 8 „Mościce”	10.189	10.172	10.157	10.097
Osiedle nr 9 „Chyszów”	1.871	2.043	2.013	1.982
Osiedle nr 10 „Klikowa”	2.588	2.590	2.583	2.597
Osiedle nr 11 „Krzyż”	5.898	5.946	5.970	5.994
Osiedle nr 12 „Jasna”	11.685	11.547	11.403	11.196
Osiedle nr 13 „Westerplatte”	5.913	5.941	5.919	5.914
Osiedle nr 14 „Legionów”	2.245	2.244	2.212	2.184
Osiedle nr 15 „Koszyce”	2.322	2.327	2.312	2.294
Osiedle nr 16 „Zielone”	5.439	5.402	5.367	5.303

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020

Cechą charakteryzującą populację miasta jest również gęstość zaludnienia.

Wykres nr 3 Liczba ludności na 1 km²

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020

4.2 Ruch naturalny

Koleją cechą demograficzną jest ruch naturalny. Poniżej zamieszczono analizę urodzeń i zgonów oraz wysokość przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2017-2020.

Tabela nr 10 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w latach 2017 - 2020

Rok	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
2017	904	1.080	-176
2018	885	1.177	-292
2019	814	1.200	-386
2020	785	1.420	-635

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020

Jak widać rokrocznie spada liczba urodzeń, a liczba zgonów systematycznie wzrasta. Znacząca jest również na przestrzeni analizowanego okresu czasu, różnica między liczbą urodzeń i zgonów, czyli wartość przyrostu naturalnego.

Planując działania strategiczne kierowane do rodzin, właściwe jest zwrócenie uwagi na zagadnienie ilości zawieranych małżeństw, orzekanych separacji i rozwodów w omawianym okresie czasu.

Tabela nr 11 Zawarte małżeństwa, separacje i rozwody w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Zawarte małżeństwa	498	479	464	372
Orzeczone separacje	11	8	7	3
Rozwody	206	195	223	172

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny
- miasto Tarnów za lata 2017 – 2020

Z dostępnych danych wynika, iż spada liczba zawieranych małżeństw. Pociuszającym jest fakt, że spada liczba orzekanych separacji. Natomiast liczba orzekanych rozwodów w ostatnich 4 latach ma tendencję dynamiczną, co drugi rok wzrastającą i obniżającą się.

Przedstawione dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w Urzędzie Stanu Cywilnego. Od 1999 r. w Urzędach Stanu Cywilnego rejestrowane są także małżeństwa, podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego, zawarte w obecności duchownego.

Z kolei instytucja separacji została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 21 maja 1999 r. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, z dwoma wyjątkami:

- małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa,
- na zgodne żądanie małżonków Sąd orzeka o zniesieniu separacji.

4.3 Migracje wewnętrzne i zagraniczne, stałe i czasowe

Dokonując analizy struktury demograficznej mieszkańców miasta Tarnowa, należy obecnie zwrócić uwagę na zagadnienie migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz stałych i czasowych, jakie miały miejsce w omawianym okresie czasu. Zagadnienie to ma istotny związek ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców miasta.

Tabela nr 12 Migracje ludności miasta w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	Liczba osób			
	2017	2018	2019	2020
Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały				
Przybyło do Tarnowa z innych gmin na pobyt stały	898	914	855	734
Zmieniło miejsce zamieszkania na terenie Tarnowa	1.492	1.431	1.370	1.106
Wymeldowało się z pobytu stałego w Tarnowie (do innych gmin, za granicę emigracja)	1.569	1.600	1.447	1.365
Ogólne saldo migracji stałej	-389	-436	-646	-364
Migracje czasowe				
Zameldowani na pobyt czasowy ogółem	1.984	1.826	1.963	1.706
Czasowo nieobecni w miejscu stałego zameldowania	1.726	1.521	1.359	1.183
Zgłosiło czasowy wyjazd za granicę	160	106	69	43
Saldo ludności czasowo nieobecnej	258	305	604	523

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020;
Informator statystyczny – miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Analizując zagadnienie migracji, brano pod uwagę m.in osoby zmieniające miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej miasta Tarnowa – migracje wewnętrzne oraz granicę Polski - migracje zagraniczne.

Jeżeli chodzi o saldo migracji stałej uwzględniano różnicę między liczbą osób, które przybyły na stałe do Tarnowa w danym okresie, a liczbą osób, które wyjechały na stałe w danym okresie. Natomiast wskazane saldo migracji czasowej, wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące.

4.4 Wnioski podsumowujące z analizy struktury demograficznej mieszkańców Tarnowa

1. Sytuacja demograficzna miasta Tarnowa, podobnie jak całego kraju, od 2020 r. kształtuje się pod wpływem trwającej pandemii COVID-19 wywołanej koronawirusem SARS-CoV-2.
2. Niekorzystnym zjawiskiem demograficznym obok depopulacji jest wysokie tempo starzenia się tarnowskiego społeczeństwa.
3. Od wielu lat Tarnów, kwalifikuje się do grupy miast na prawach powiatu nieaktywnych demograficznie.

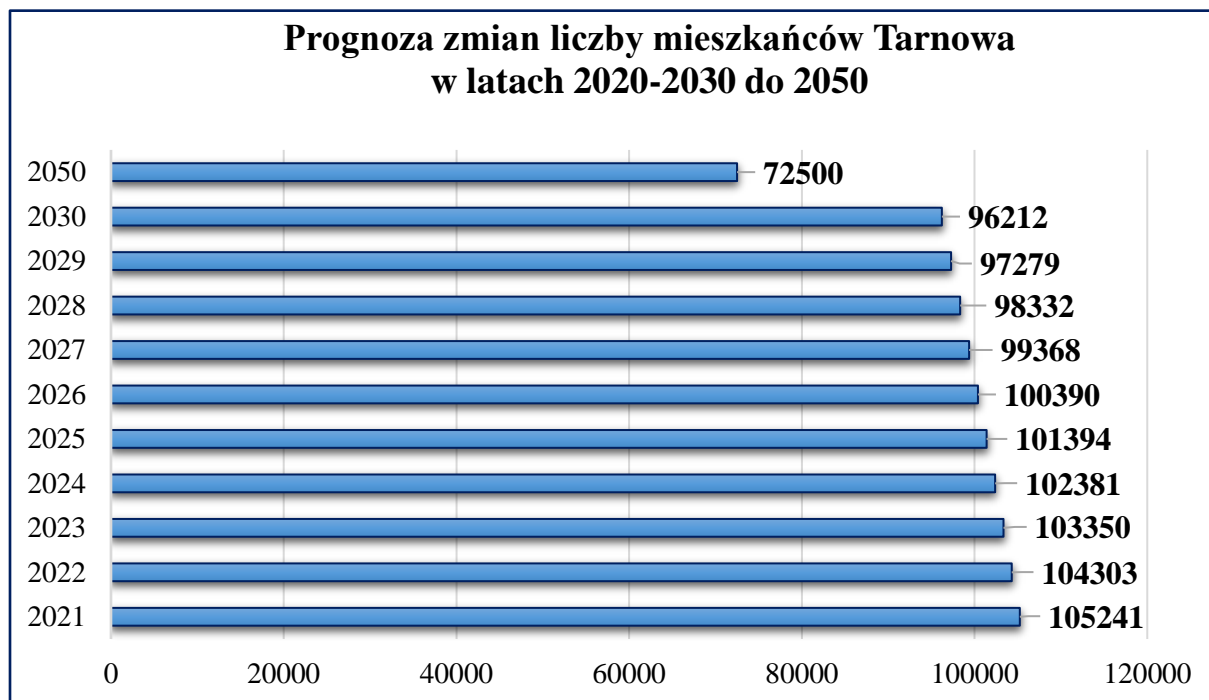
5. Prognoza demograficzna 2021-2030 i porównawczo do 2050 r.

Dane wynikające z prognozy demograficznej są bardzo istotne z punktu widzenia planowanych działań strategicznych na rzecz mieszkańców miasta, zmierzających do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych.

Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

Według prognozy Głównego Urzędu Statystycznego, dla miast na prawach powiatu na lata 2014 - 2050, przewiduje się, że liczba mieszkańców Tarnowa z roku na rok, będzie stopniowo spadać. Odnotowany w 2020 r., ubytek liczby ludności zarówno w Tarnowie jak i w skali województwa czy kraju, spowodowany był w znacznym stopniu pandemią COVID-19. Przewiduje się, że znaczne pogłębienie spadku liczby ludności nastąpi po 2030 r. by około 2050 r. osiągnąć w Tarnowie liczbę mieszkańców na poziomie 72.500 osób.

Wykres nr 4 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2020 - 2030 i w perspektywie do 2050 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

Tabela nr 13 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2021 - 2030 i w perspektywie do 2050 r. według grup wieku

Lata	Ludność według grup wiekowych				
	0 - 2	3 - 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18
2021	2.357	3.246	5.404	2.846	2.564
2022	2.309	3.188	5.189	2.900	2.651
2023	2.257	3.140	5.009	2.938	2.667
2024	2.204	3.089	4.866	2.794	2.804
2025	2.146	3.031	4.747	2.658	2.57
2026	2.089	2.965	4.675	2.519	2.891
2027	2.030	2.895	4.580	2.438	2.752
2028	1.975	2.824	4.494	2.361	2.618
2029	1.923	2.749	4.415	2.325	2.481
2030	1.875	2.675	4.331	2.264	2.399
2050	1.267	1.777	2.757	1.419	1.477

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

Poniżej pokazana jest prognoza liczby mieszkańców Tarnowa z podziałem na ekonomiczne grupy wieku, pominięto grupę pierwszą „wiek przedprodukcyjny”, gdyż ta grupa pokazana jest szczegółowo w tabeli powyżej.

Tabela nr 14 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2021 - 2030 i w perspektywie do 2050 r. z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku

Lata	Ekonomiczne grupy wieku	
	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2021	64.325	25.325
2022	63.308	25.616
2023	62.352	25.853
2024	61.414	26.124
2025	60.533	26.296
2026	59.846	26.406
2027	59.189	26.449
2028	58.502	26.469
2029	57.829	26.420
2030	57.117	26.382
2050	37.45	26.958

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

Głównych przyczyn zmniejszania się liczby ludności i zmian w strukturze ludzkości Tarnowa, upatrywać należy w ujemnym przyroście naturalnym, i ujemnym saldzie migracji. Tendencje spadkowe będą się również przekładać na zmniejszenie się gęstości zaludnienia. Z prognozy wynika również, że skurczy się populacja osób w wieku produkcyjnym. Spadek liczby mieszkańców będzie skutkował wyludnianiem się miasta. Prognozuje się dalszy stopniowy wzrost współczynnika obciążenia demograficznego, co potwierdza postępujący proces starzenia się mieszkańców Tarnowa.

Reasumując starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym. Odnotowywane ubytki ludności szczególnie w wieku produkcyjnym, ujemny przyrost naturalny przy jednocześnie postępującym starzeniu się mieszkańców, w znacznym stopniu przełożą się na sytuację ekonomiczno - społeczną. Konieczne, zatem będzie podejmowanie działań, łagodzących skutki przeobrażeń demograficznych i społecznych. Działania wzmacniających szczególnie mieszkańców najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, którzy sami nie są w stanie poradzić sobie z realizacją ról społecznych i zaspokojeniem potrzeb życia codziennego.

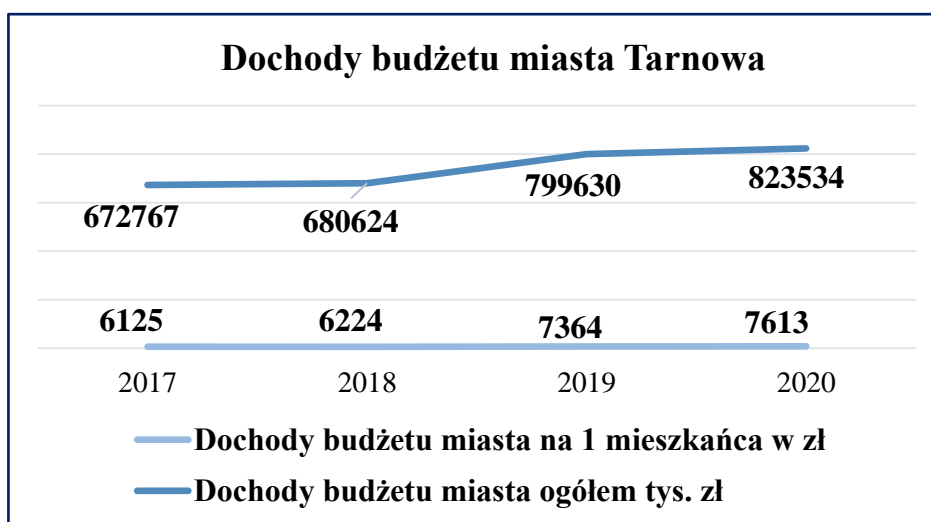
6. Sytuacja gospodarcza z uwzględnieniem zagadnień rynku pracy oraz bezrobocia

6.1 Sytuacja finansowa miasta Tarnowa

W zakresie finansów publicznych, na przestrzeni ostatnich 4 lat odnotowano niewielką poprawę.

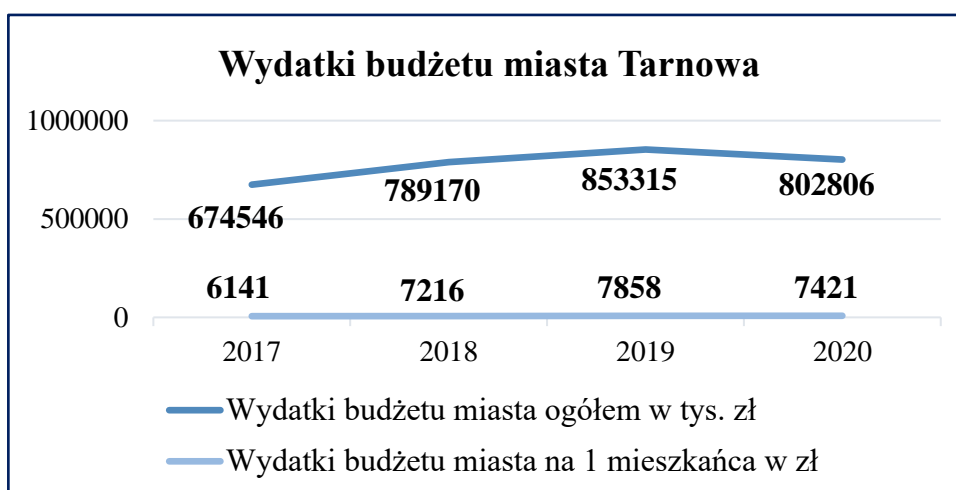
Dochody i wydatki budżetu miasta Tarnowa w latach 2017-2020 przedstawiono w oparciu o publikacje Urzędu Statystycznego w Tarnowie

Wykres nr 5 Dochody budżetu miasta Tarnowa w latach 2017 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Wykres nr 6 Wydatki budżetu miasta Tarnowa w latach 2017 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

6.2 Rynek pracy

Analizując dane dotyczące pracujących, uwzględniono osoby pracujące według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Tabela nr 15 Pracujący według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Pracujący ogółem	40.018	39.833	40.129	39.595
w tym:				
w sektorze publicznym	18.554	18.715	17.865	17.497
w sektorze prywatnym	21.464	21.118	22.264	22.098

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów
za lata 2017 - 2020

Do pracujących zaliczono osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek, a także osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów, członków spółdzielni produkcji rolniczej, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

W analizowanym okresie czasu obserwuje się spadek liczby ogółu pracujących, w tym szczególnie w sektorze publicznym.

Tabela nr 16 Przeciętne zatrudnienie w Tarnowie w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Przeciętne zatrudnienie	33.520	34.392	45.814	45.243
w tym:				
w sektorze publicznym	15.697	16.257	27.261	26.856
w sektorze prywatnym	17.823	18.135	18.553	18.387

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów
za lata 2017 - 2020

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia dotyczą wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Kolejną kwestią istotną z punktu widzenia analizy rynku pracy, jest zwrócenie uwagi na podmioty gospodarki narodowej funkcjonujące w mieście Tarnowie. Podmioty gospodarki

narodowej to osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON - bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie – według stanu w dniu 31 grudnia każdego analizowanego roku, obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 17 Tarnowskie podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	11.549	11.686	12.013	12.326
w tym:				
sektor publiczny	288	286	284	284
sektor prywatny	11.198	11.335	11.666	11.965
w tym:				
spółki handlowe	1.299	1.208	1.294	1.400
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	137	93	98	99
spółki cywilne	899	898	883	884
spółdzielnie	44	30	30	29
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	7.968	8.245	8.499	8.675
w tym według wybranych sekcji PKD: *				
edukacja	466	476	471	489
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	976	994	1.013	1.028
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	254	246	266	280

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

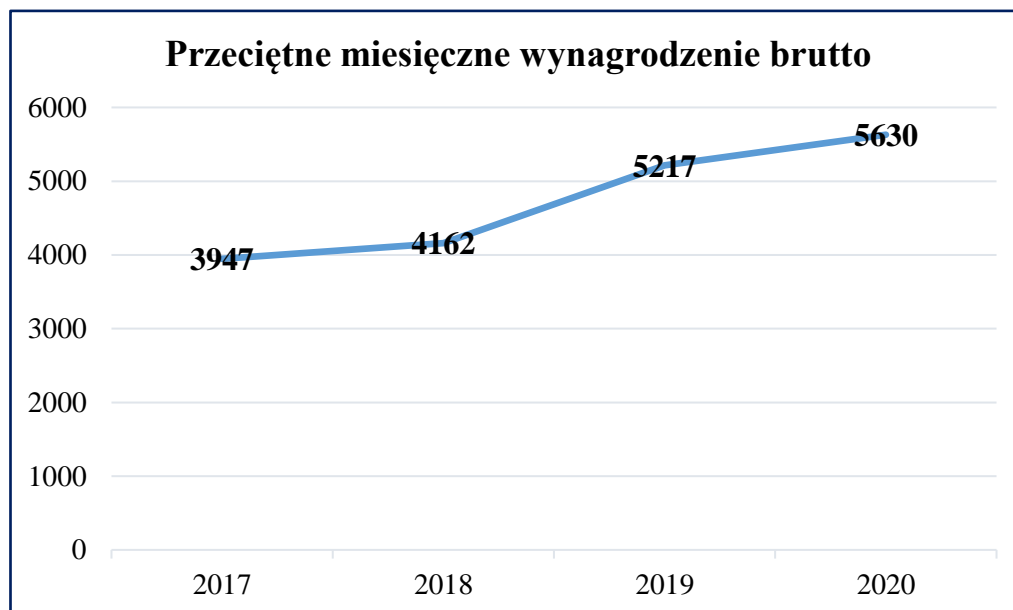
*Polska Klasyfikacja Działalności opracowana na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej

Jak wynika z powyższego zestawienia, corocznie obserwowany jest powolny, ale systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. W większości są to podmioty sektora prywatnego.

Odnotowano również wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Najwięcej płacono w firmach budowlanych i przemysłowych.

Poniższy wykres przedstawia, jak na przestrzeni ostatnich 4 lat w Tarnowie kształtował się poziom wynagrodzenia brutto w zł, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach rolnych.

Wykres nr 7 Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł w Tarnowie w latach 2017 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

6.3 Zagadnienie bezrobocia w mieście Tarnowie

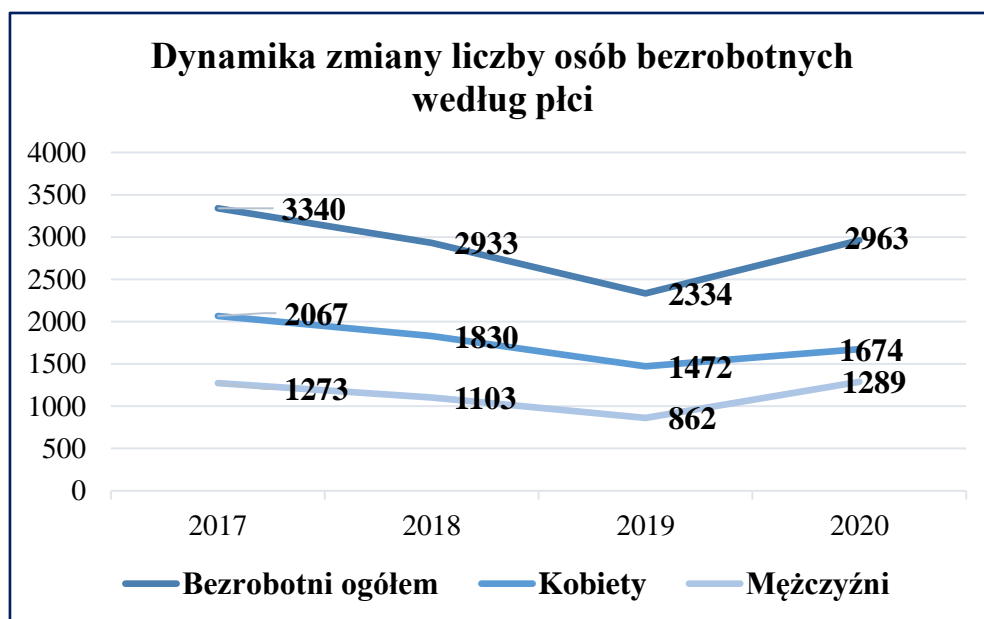
Tabela nr 18 Bezrobotni mieszkańcy Tarnowa

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie - ogółem - stan w dniu 31 grudnia danego roku	3.340	2.933	2.334	2.963
w tym:				
Kobiety	2.067	1.830	1.472	1.674
Mężczyźni	1.273	1.103	862	1.289
Z ogólnej liczby:				
Bezrobotni posiadający prawo do zasiłku	330	301	288	358

Osoby dotychczas niepracujące - długotrwale bezrobotne	387	341	224	278
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	581	501	401	551
Bezrobotni niepełnosprawni	373	340	323	315
Według grup wieku:				
24 lata i mniej	267	268	178	249
25 - 34 lata	931	793	566	757
35 - 44 lata	841	760	627	822
45 - 54 lata	710	580	477	596
55 lat i więcej	591	532	486	539
Według poziomu wykształcenia:				
Gimnazjalne i niższe	674	553	461	609
Zasadnicze zawodowe	814	702	509	677
Średnie ogólnokształcące	405	390	301	377
Średnie zawodowe (łącznie z policealnym)	792	688	568	674
Wyższe	655	600	495	626
Według czasu pozostawania bez pracy od momentu rejestracji w Urzędzie Pracy				
1 miesiąc i mniej	426	370	309	247
1 - 3	542	468	416	472
3 - 6	448	360	351	448
6 - 12	453	400	308	654
12 - 24	487	460	304	484
powyżej 24 miesięcy	984	875	646	658
Bezrobotni nowo zarejestrowani w ciągu roku	5.564	4.896	4.328	3.823
Bezrobotni wyrejestrowani w ciągu roku	6.224	5.303	4.927	3.194
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	6,0	5,2	4,2	5,3
Oferty pracy zgłoszone w ciągu roku	5.600	4.900	4.025	3.829

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów
za lata 2017 - 2020

Wykres nr 8 Dynamika zmiany liczby osób bezrobotnych w latach 2017 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informator statystyczny - miasto Tarnów za lata 2017 - 2020

Jak wynika z powyższych zestawień na przestrzeni lat 2017-2020, obserwowano zmniejszającą się liczbę osób bezrobotnych, a także osób długotrwale bezrobotnych.

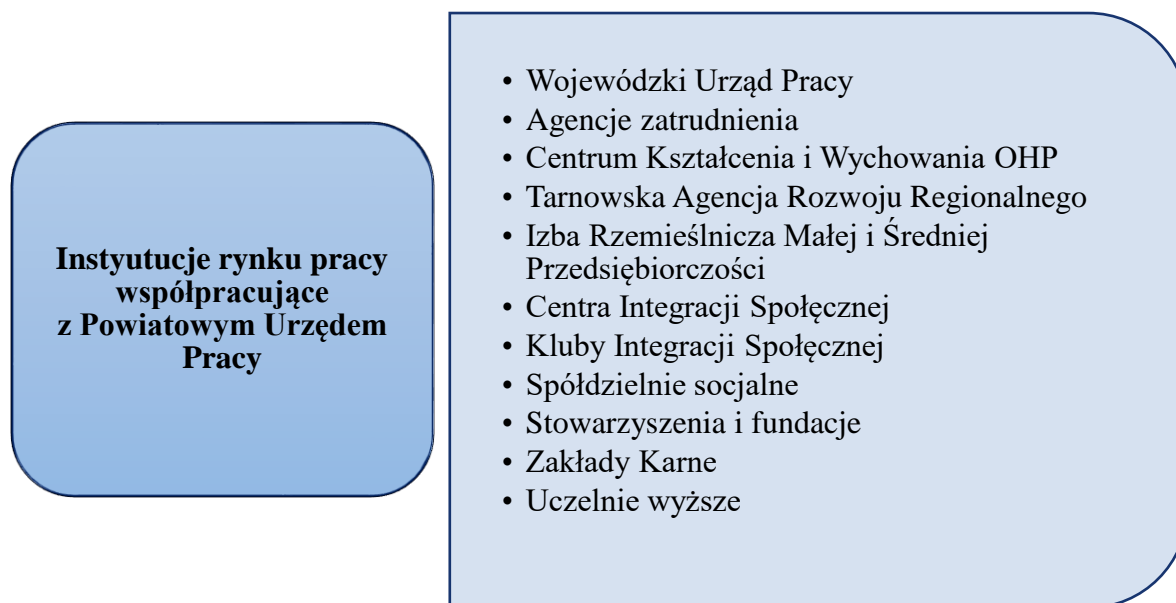
Wśród ogólnej liczby osób bezrobotnych obserwowano również spadek liczby bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

Wskazywana stopa bezrobocia rejestrowanego, oznacza udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w stosunku do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, czyli bez pracowników jednostek budżetowych, prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. W omawianym okresie czasu odnotowano w mieście Tarnowie zmieniającą się stopę bezrobocia. Po znacznym spadku w 2019 r. ponownie w minionym roku nastąpił nieznaczny wzrost. Nie zmienia to jednak faktu, że stopa bezrobocia w mieście ma cały czas tendencję malejącą.

Obserwowano także znaczne zmniejszenie liczby ofert pracy proponowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie.

Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie, realizując politykę rynku pracy opierał się przede wszystkim na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach: aktywizacji osób bezrobotnych, działalności rad zatrudnienia, partnerstwa lokalnego oraz uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

W tym celu Urząd współpracował m.in. z następującymi instytucjami rynku pracy:

Źródło: opracowanie własne

Głównym celem działania Urzędu Pracy było rozwijanie i promowanie zatrudnienia oraz aktywnej polityki rynku pracy. Do obszaru objętego działaniem Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie należały: Tarnów (miasto na prawach powiatu), powiat tarnowski obejmujący miasta (Ciężkowice, Radłów, Ryglice, Tuchów, Wojnicz, Zakliczyn, Żabno) oraz gminy (Gromnik, Lisia Góra, Pleśna, Rzepiennik Strzyżewski, Skrzyszów, Szerzyny, Tarnów, Wierzchosławice, Wietrzychowice).

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie spowodowały pozyskanie środków finansowych z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego na aktywizację bezrobotnych, co pozwoliło objąć wsparciem znaczną grupę bezrobotnych mieszkańców Tarnowa.

6.4 Polityka mieszkaniowa

Polityka mieszkaniowa wyznacza kierunki rozwoju mieszkalnictwa oraz sposoby realizacji tego zadania w ramach posiadanych kompetencji i możliwości. Kierowana jest do rodzin i osób o niezaspokojonych potrzebach mieszkaniowych, dążących do poprawy standardu lokalu zamieszkiwanego oraz do inwestorów, deweloperów, towarzystwa budownictwa społecznego, spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych oraz pozostałych zarządców nieruchomości.

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym gminy i jest zapisane w ustawie z dnia 21.06.2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego.

W 2020 r. Gmina do wypełniania swoich obowiązków wykorzystywała posiadany zasób mieszkaniowy. Lokale mieszkalne pozyskiwane były głównie w wyniku naturalnego ruchu ludności i przeznaczane na wynajem, jako lokale na czas nieoznaczony oraz najem socjalny.

Natomiast Tarnowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w 2020 r. oddało do użytkowania 48 mieszkań przy ul. Sportowej 7A. W 2021 r. Spółka rozpoczęła budowę kolejnego budynku przy ul. Sportowej 7B obejmującego 50 mieszkań. Planowany termin oddania do użytkowania tej inwestycji to październik 2022 r.

Na udzielenie pomocy mieszkaniowej od Gminy na koniec 2020 r. oczekiwało 227 gospodarstw domowych uprawnionych do najmu socjalnego z tytułu realizacji wyroków eksmisyjnych i najmu takich lokali w związku z osiągnięciem bardzo niskich dochodów i niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych, 205 gospodarstw domowych uprawnionych do wynajmu lokalu na czas nieoznaczony z tytułu osiągnięcia niskich dochodów i niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych oraz osób uprawnionych w trybie szczególnym zgodnie z uchwałą w sprawie zasad wynajmu lokali, jak również 12 gospodarstw domowych oczekujących na tymczasowe pomieszczenie. Czas oczekiwania na najem socjalny lokalu jest znacznie dłuższy niż na lokal na czas nieoznaczony z uwagi na realizację przez Gminę również wyroków eksmisyjnych do takich lokali i wynosi obecnie średnio ok. 5 lat.

Zasoby mieszkaniowe Tarnowa wynoszą ok. 44 tys. mieszkań. Głównym i najczęściej stosowanym wskaźnikiem oceny stanu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, jest liczba istniejących mieszkań przypadających na 1000 ludności. W Tarnowie stopień nasycenia wynosi ok. 400 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Tarnowskie zasoby mieszkaniowe obejmują w szczególności:

Rysunek nr 6 Tarnowskie zasoby mieszkaniowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zarządu Budynków

Zasoby mieszkaniowe miasta Tarnowa stanowią ogółem 2.500 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 105.247 m². Zasobem zarządza Miejski Zarząd Budynków Spółka z o. o. w Tarnowie.

Funkcję zarządcy lokalami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy pełni Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. w Tarnowie, którego zakres działania ogranicza się do sprawowania zwykłego zarządu budynkami stanowiącymi mienie komunalne. Spółka zarządza również wspólnotami mieszkaniowymi.

Z kolei działająca na terenie miasta - Spółka Tarnowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, ukierunkowana jest na gospodarstwa domowe, które uzyskują dochody na wyższym poziomie niż uprawniające do najmu mieszkania komunalnego.

W gminie istnieje również zasób służący celom pomocy społecznej. Na terenie miasta zlokalizowana jest noclegownia, dom dla bezdomnych, mieszkania chronione.

Od lat obserwuje się zmianę struktury gospodarstw domowych starających się o pomoc w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych. Głównie o taką pomoc zwracają się obecnie pojedyncze gospodarstwa domowe. Znacznie krótszy jest czas oczekiwania na wynajem lokali na rzecz rodzin wieloosobowych z uwagi na zdecydowanie mniejsze zapotrzebowanie. Analizując strukturę gospodarstw domowych oczekujących na pomoc Gminy w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych należy podkreślić, że w powyższej grupie uprawnionych znaczną większość stanowią gospodarstwa jedno do trzyosobowych w przypadku oczekujących na wynajem lokalu na czas nieoznaczony i jest to obecnie 66,37% gospodarstw, podobnie jest w przypadku najmu socjalnego lokali, z której to liczby oczekujących 78,61% to gospodarstwa jednoosobowe. Na liście oczekujących na najem lokali w Tarnowskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o. o. widnieje 187 osób. Wnioski systematycznie wpływają w ilości kilku miesięcznie. Z analizy złożonych wniosków wynika, że najliczniejszą grupę stanowią osoby do 40 r. życia (65%), druga pod względem liczebności grupa to osoby w wieku powyżej 50 lat (24%). Jeżeli chodzi o popyt pod względem, jakości mieszkań to najbardziej pożądaną kategorią mieszkań są lokale dwupokojowe o powierzchni około 45 m².

Polityka mieszkaniowa ma za zadanie skierowanie szerokiej oferty mieszkań do różnorodnych grup społecznych, co przełoży się na podniesienie, jakości życia mieszkańców miasta. Dla realizacji powyższego konieczna jest współpraca władz miasta, spółdzielni mieszkaniowych, deweloperów, wspólnot mieszkaniowych, Tarnowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Miejskiego Zarządu Budynków Sp. z o.o., a przede wszystkim samych mieszkańców miasta.

W dążeniu do tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych Gmina Miasta Tarnowa realizować będzie określone w polityce działania w zakresie wspierania budownictwa mieszkaniowego, pozyskiwania lokali socjalnych oraz systematycznej poprawy stanu technicznego i standardu zabudowy mieszkaniowej.

W celu poprawy sytuacji mieszkaniowej Gmina Miasta Tarnowa, przystąpi do programu wsparcia budowy mieszkań na wynajem, który zakłada zwiększenie dostępności mieszkań dla osób młodych, rodzin z dziećmi, osób niepełnosprawnych i seniorów osiągających umiarkowane dochody.

Nadmienić w tym miejscu należy, iż Miejski Zarząd Budynków w Tarnowie Sp. z o.o. rozpoczął budowę budynku mieszkalnego cztero - kondygnacyjnego o powierzchni całkowitej

2.721,18 m², z 62 mieszkaniami o powierzchni od 25 do 45 m² przy ul. Krzyskiej w Tarnowie. Budynek przeznaczony będzie dla osób starszych i niepełnosprawnych. Budynek zostanie wyposażony w windy osobowe umożliwiające, bez barier architektonicznych dostanie się do każdego mieszkania. Każde mieszkanie będzie miało balkon.

Zamieszkają tam osoby starsze i niepełnosprawne, dotychczas mieszkające na wyższych kondygnacjach w budynkach komunalnych bez windy, co uniemożliwia im poruszanie się poza obręb mieszkania. Miasto umożliwi tym osobom dokonywanie zamian takich mieszkań. Dzięki temu mieszkaniowy zasób gminy powiększy się o zamienione mieszkania. Przydzielone one zostaną osobom w pełni sprawnym. Niejednokrotnie będą to duże mieszkania, w których dotychczas zamieszkuje jedna lub dwie osoby. Będzie je można oferować większym rodzinom oczekującym w kolejce na mieszkania komunalne.

Na parterze budowanego budynku zlokalizowane będzie pomieszczenie opiekuna osób starszych, dyżurującego całą dobę. Zadaniem tego opiekuna będzie udzielanie pomocy mieszkańcom w przypadku zagrożenia zdrowia, konieczności wykonania drobnych pomocy domowych, czy też zrobienia zakupów. Każde mieszkanie będzie posiadało unii foniczne połączenie z pomieszczeniem zajmowanym przez opiekuna. Ponadto na parterze budynku zlokalizowany będzie Klub Seniora.

W budynku, ze względu na mały metraż mieszkań, funkcjonować będzie samoobsługowa pralnia, wyposażona w maszyny pralnicze i suszarki do bielizny, gdzie za niewielką odpłatnością (automaty wrzutowe), mieszkańcy będą mogli wykonać pranie.

Koszt budowy budynku wynosił będzie ok 4.600 zł/m². Spółka skorzystała z dotacji z Funduszu Dopłat, poprzez Bank Gospodarstwa Krajowego w wysokości 80% kosztów budowy. Pozostałe 20% pokryte zostanie z nisko oprocentowanego kredytu bankowego z Banku Gospodarstwa Krajowego zaciągniętego na okres 5 lat, który spłacany będzie z budżetu Gminy Miasta Tarnowa. Rada Miejska Tarnowa podjęła stosowną uchwałę o corocznym dofinansowaniu Spółki na spłatę zaciągniętego kredytu, a tym samym zwiększenia udziałów Gminy w Spółce.

Przewidywany termin zakończenia budowy to czerwiec 2023 r.

Tabela nr 19 Zasoby mieszkaniowe miasta Tarnowa

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Mieszkania komunalne	2.135	2.114	2.088	2.284
Mieszkania socjalne	418	418	421	199
Pomieszczenia tymczasowe	16	17	18	17
Łącznie	2.569	2.549	2.527	2.500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zarządu Budynków

W roku 2020 r. zmieniła się ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego. Nie ma już nazewnictwa „mieszkanie socjalne” tylko „najem socjalny”. W związku ze zmianą ustawy, osoby zamieszkałe w tych mieszkaniach,

nieposiadające tytułu prawnego do mieszkania (z powodu zwiększonych dochodów, ewentualnie nie złożenia dokumentów o przedłużenie tytułu prawnego), mają naliczany czynsz komunalny. Te przesłanki spowodowały drastyczne zmniejszenie się ilości mieszkań z „najmem socjalnym”.

6.5 Wnioski podsumowujące z analizy sytuacji gospodarczej miasta Tarnowa

1. Sytuacja gospodarcza i finansowa miasta, rynku pracy, szczególnie w minionym roku kształtowała się pod wpływem wydarzeń, jakie przyniosła ze sobą pandemia koronawirusa. Sytuacja ta wywarła ogromny wpływ na aktywność zawodową tarnowian i rzeczywistość ekonomiczną i gospodarczą miasta Tarnowa.
2. Od 2017 r. wzrasta liczba osób pracujących, jak również liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON - szczególnie w sektorze prywatnym. Zjawisko to pociąga za sobą również wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto. Na stosunkowo dobrym poziomie jest też sytuacja finansowa miasta, jeżeli chodzi o dochody i wydatki.
3. Optymistyczne są również obserwowane tendencje dotyczące sytuacji bezrobotnych mieszkańców miasta. W wielu badanych obszarach widać spadek liczby bezrobotnych mieszkańców miasta na przestrzeni analizowanego okresu czasu 2017-2020. Na uwagę zasługuje fakt, że okresowy wzrost liczby osób bezrobotnych rejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie - w okresie zdominowanym przez pandemię COVID-19, czyli w 2020 r. - nie był spowodowany większą liczbą osób rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy, ale mniejszym odpływem bezrobotnych.
4. Gmina Miasta Tarnowa, planuje nawiązanie współpracy z inwestorami zewnętrznymi, z którymi miasto mogłoby zawrzeć umowę na realizację budowy mieszkań w ramach pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania tzw. „Mieszkania na Start”. Już w 2019 r. została podjęta uchwała Rady Miejskiej w Tarnowie w sprawie zasad przeprowadzania naboru wniosków do tej formuły wynajmu mieszkań, lecz pomimo podejmowanych działań przez miasto, nie było zainteresowania ze strony inwestora zewnętrznego. Obecnie miasto planuje nawiązanie w tej kwestii współpracy z Tarnowskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego.
5. Przyszłość w zakresie polityki mieszkaniowej to dążenie do wykreowania „mody na zamieszkanie w Tarnowie”. Opracowanie i wdrożenie Strategii mieszkaniowej miasta Tarnowa - dokumentu, który będzie odzwierciedlał potrzeby oraz przedstawiał cele strategiczne i kierunki działań w zakresie rozwoju mieszkalnictwa, uwzględniającym różne formy inwestowania na terenie miasta Tarnowa. Uruchomienie internetowego Banku Zamiany Mieszkań - specjalnego rejestru lokali, których najemcy będą mogli zgłaszać chęć zamiany na inny lokal.

7. Analiza wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia

Tarnowski system pomocy i wsparcia obejmuje działania umożliwiające mieszkańcom miasta samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb, włączenie społeczne, skuteczną realizację ról społecznych, a także szansę na rozwój.

Zakres opracowywanej diagnozy potencjału tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia z uwzględnieniem zasobów instytucjonalnych, istotnych w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej, podobnie jak w latach obowiązywania poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, obejmuje obszar:

- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny,
- ochrony zdrowia,
- edukacji,
- sportu, rekreacji i turystyki,
- kultury,
- bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania zjawiskom przemocy oraz zjawiskom patologii społecznej,
- zatrudnienia i mieszkalnictwa.

Źródłem danych do opracowania tej części diagnozy, były w szczególności informacje zawarte w corocznie opracowywanej Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej to narzędzie, pozwalające na zaobserwowanie sposobu kształtowania się tarnowskiego systemu pomocowego. Pokazuje nie tylko bieżący stan polityki społecznej Gminy Miasta Tarnowa, ale także pozwala na dostrzeżenie kierunków jej zmian. Nie ogranicza się wyłącznie do pomocy społecznej w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale przedstawia ogólny zarys kondycji tarnowskiego społeczeństwa, dostępności świadczonych na jego rzecz usług, a także rozwój infrastruktury zaangażowanej w polepszenie warunków życia mieszkańców.

Analizie poddane były dokumenty obejmujące lata 2017-2020 materiał za lata 2017-2020.

Rozpatrując dane za 2020 r. należy zwrócić uwagę na wyzwania i trudności, na jakie napotykały podmioty działające w obszarze polityki społecznej w mieście i organizacje pozarządowe zarówno w zakresie funkcjonowania, jak i realizacji zadań z zakresu polityki społecznej w związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną w kraju i koniecznością zastosowania się do wprowadzonych obostrzeń.

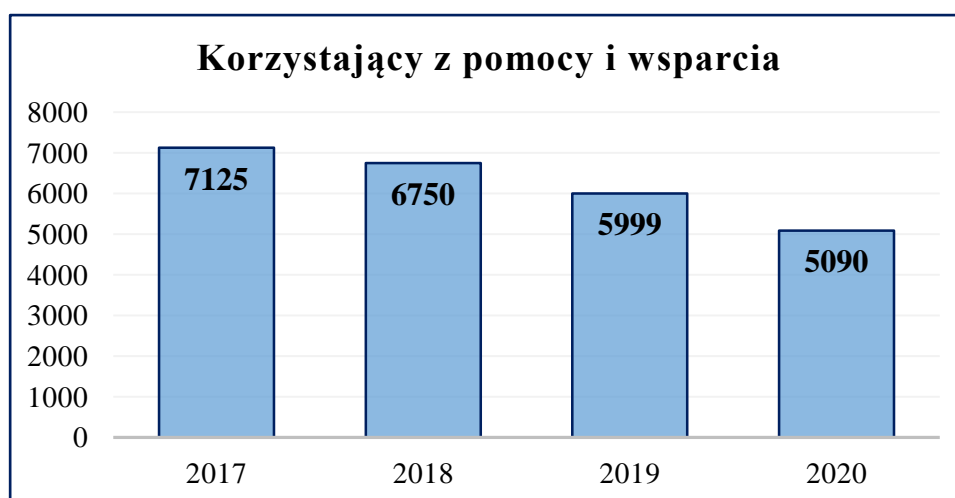
Wykorzystane były ponadto dane ze sprawozdań branżowych.

7.1 Pomoc społeczna

Wśród kluczowych zadań polityki społecznej znajduje się wspieranie osób najbardziej potrzebujących, poprzez udzielanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w tym usług z systemu pomocy społecznej.

Aby zdefiniować profil statystycznego świadczeniobiorcy usług i świadczeń i kierowanych do niego świadczeń i usług wspierających, konieczna jest analiza poniższych danych.

Wykres nr 9 Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Jak widać na powyższym wykresie, w analizowanym okresie czasu widoczny jest spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy i wsparcia, przyznawanych na podstawie ustaw o: pomocy społecznej, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ochronie zdrowia psychicznego.

Aktualnie przeanalizowane zostaną problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy Tarnowa, pociągające za sobą decyzję o szukaniu wsparcia społecznego.

Powody uzasadniające udzielanie pomocy i wsparcia mieszkańcom miasta - beneficjentom systemu pomocy społecznej, precyzuje art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Tabela nr 20 Powody udzielenia pomocy i wsparcia w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Bezrobocie				
Liczba rodzin	1.125	959	735	738
Liczba osób w rodzinach	3.113	2.650	2.077	1.931
Niepelnosprawność				
Liczba rodzin	1.424	1.438	1.287	1.110
Liczba osób w rodzinach	2.546	2.522	2.077	1.849
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	2.218	2.207	1.993	1.772
Liczba osób w rodzinach	4.132	4.024	3.472	3.38

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego				
Liczba rodzin	235	126	103	86
Liczba osób w rodzinach	819	479	378	316
Alkoholizm				
Liczba rodzin	242	261	231	233
Liczba osób w rodzinach	427	467	381	389
Narkomania				
Liczba rodzin	7	6	9	8
Liczba osób w rodzinach	8	6	15	16
Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Liczba rodzin	271	290	271	274
w tym wielodzietność				
Liczba rodzin	174	183	152	147
Bezdomność				
Liczba rodzin	202	190	180	166
Liczba osób w rodzinach	207	194	186	174
Przemoc w rodzinie				
Liczba rodzin	43	32	33	27
Liczba osób w rodzinach	135	106	110	94
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Liczba rodzin	37	34	23	39
Liczba osób w rodzinach	61	57	31	67
Zdarzenia losowe				
Liczba rodzin	3	2	6	1
Liczba osób w rodzinach	9	2	15	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Z powyższej analizy wynika, że w latach 2017-2020, występowały wahania w liczbach diagnozowanych powodów przyznawania świadczeń społecznych. Problemy powodujące największe zagubienie i bezradność w samodzielnym przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych wśród beneficjentów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie, układały się w następującej kolejności:

- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- bezrobocie,
- alkoholizm,
- potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- bezdomność,
- przemoc w rodzinie,

- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- narkomania,
- zdarzenia losowe.

Osobom i rodzinom, które zmagają się z problemami, utrudniającymi im samodzielne zaspokajanie potrzeb życia codziennego oraz spełniały określone w ustawie o pomocy społecznej kryteria dochodowe, przyznawane były świadczenia pieniężne i niepieniężne z systemu pomocy społecznej.

Tabela nr 21 Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia w latach 2017 - 2020 z uwzględnieniem rodzajów świadczeń

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Osoby i rodziny, którym przyznano decyzja świadczenia				
Liczba osób	3.687	3.553	3.179	2.866
W tym osoby korzystające długotrwale	1.624	1.646	1.561	1.345
Wiek 0 - 17	765	772	652	538
Wiek produkcyjny	1.952	1.810	1.702	1.593
Wiek poprodukcyjny	970	971	825	735
Liczba rodzin	2.863	2.729	2.474	2.280
Liczba osób w rodzinach	5.835	5.427	4.744	4.325
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne				
Liczba osób ogółem	2.382	2.203	1.965	1.753
Liczba rodzin	2.285	2.118	1.895	1.711
Liczba osób w rodzinach	4.863	4.429	3.864	4.325
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne				
Liczba osób ogółem	2.137	2.125	1.897	1.659
Liczba rodzin	1.684	1.666	1.510	1.353
Liczba osób w rodzinach	3.627	3.563	3.077	2.685

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

W ramach świadczeń pieniężnych przyznawane i wypłacane były zasiłki dla osób niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności - zasiłek stały. Osobom i rodzinom, w których występował problem bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności oraz w sytuacji oczekiwania na decyzję o orzeczeniu stopnia niepełnosprawności - zasiłek okresowy. Z kolei zasiłek celowy przyznawano na zaspokojenie podstawowych potrzeb - m.in na leczenie, zakup leków, żywności, opału na zimę z dowozem do domu, odzieży, zakup niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, na dofinansowanie dla dzieci do wypoczynku letniego i zimowego. Natomiast zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności, przyznawany był w ramach Wieloletniego

rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”, zapewniającego pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji.

Tabela nr 22 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przyznane i wypłacone w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Zasilek stały				
Liczba osób	648	655	645	616
Liczba świadczeń	6.427	6.517	6.368	6.291
Kwota świadczeń w złotych	3.063.661	3.174.472	3.310.798	3.256.010
w tym: zasilek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	538	546	553	525
Liczba świadczeń	5.400	5.536	5.483	5.404
Kwota świadczeń w złotych	2.751.249	2.883.852	3.045.270	2.980.416
w tym: zasilek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	131	120	108	103
Liczba świadczeń	1.027	981	885	887
Kwota świadczeń w złotych	312.412	290.620	265.528	275.594
Opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne (od zasiłków stałych)				
Liczba osób	548	546	550	527
Liczba świadczeń	5.469	5.425	5.497	5.421
Kwota świadczeń w złotych	250.623	251.465	265.879	258.753
Zasilek okresowy				
Liczba osób	1.132	1.013	869	912
Liczba świadczeń	6.993	6.811	5.690	5.766
Kwota świadczeń w złotych	2.044.870	1.853.874	1.596.618	1.691.563
w tym: zasilek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	704	599	501	518
Liczba świadczeń	4.70	3.610	2.914	2.963
Kwota świadczeń w złotych	1.579.473	1.286.749	1.048.640	1.077.160
Zasilek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	302	335	302	327
Liczba świadczeń	988	1.514	1.249	1.310
Kwota świadczeń w złotych	184.876	297.844	262.353	290.103
Zasilek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	285	246	204	190
Liczba świadczeń	1.200	1.286	997	775
Kwota świadczeń w złotych	141.802	144.580	104.549	86.415
Zasilek celowy ogółem i pomoc w naturze				
Liczba osób	2.290	2.122	1.905	1.673

Kwota świadczeń w złotych	3.000.435	2.688.232	2.344.600	1.996.028
w tym: Zasilek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”				
Liczba osób	1.712	1.583	1.427	1.440
Liczba świadczeń	5.123	4.411	4.238	4.421
Kwota świadczeń w złotych	1.686.804	1.447.365	1.397.091	1.362.673

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Tabela nr 23 Świadczenia niepieniężne i usługi z pomocy społecznej przyznane w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Świadczenie pieniężne z prac społecznie użytecznych				
Liczba osób ogółem	56	58	27	30
Liczba miejsc	40	47	28	30
Kwota świadczeń w złotych	89.759	80.636	81.372	86.444,75
Posilek ogółem				
Liczba osób	975	912	784	582
Liczba świadczeń	103.230	86.670	76.876	28.296
Kwota świadczeń w złotych	343.327	311.741	270.969	113.286
w tym: dla dzieci				
Liczba osób	904	853	719	535
Liczba świadczeń	94.21	81.168	72.108	24.128
Kwota świadczeń w złotych	300.783	284.408	247.132	92.449
Usługi opiekuńcze				
Liczba osób	615	581	554	488
Liczba świadczeń	208.041	220.011	219.814	148.329
Kwota świadczeń w złotych	2.962.585	3.162.870	3.529.935	3.357.063
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi				
Liczba osób	10	12	9	9
Liczba świadczeń	6.031	5.657	5.303	4.464
Kwota świadczeń w złotych	141.523	152.739	156.155	155.687
Usługi specjalistyczne dla dzieci i młodzieży				
Liczba osób	-	-	-	2
Liczba świadczeń	-	-	-	52
Kwota świadczeń w złotych	-	-	-	4.828
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej				
Liczba osób	336	343	353	369
Liczba świadczeń	2.957	3.345	3.509	3.557
Kwota świadczeń w złotych	7.183.294	7.407.887	8.881.599	8.740.961

Schronienie				
Liczba osób	96	116	115	123
Liczba świadczeń	9.668	21.957	22.208	803*
Kwota świadczeń w złotych	226.744	545.655	575.244	607.868
Sprawienie pogrzebu				
Liczba osób	12	18	19	24
Liczba świadczeń	12	18	19	24
Kwota świadczeń w złotych	27.250	44.198	55.146	61.349
Poradnictwo specjalistyczne				
Liczba osób	467	795	9215	156
Liczba osób w rodzinie	635	3.181	202	308
Praca socjalna ogółem				
Liczba osób	3.241	3.191	2.820	2.320
Liczba osób w rodzinie	6.618	6.344	5.443	4.459
Interwencja kryzysowa				
Liczba osób	13	17	21	8
Liczba osób w rodzinie	25	35	42	19
Kontrakt socjalny				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	291	330	175	196
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	307	343	180	201

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

* W latach 2018-2019 jako świadczenie traktowano każdy dzień pobytu w schronisku, od 2020 r. - 1 świadczenie to jeden miesiąc pobytu danej osoby w schronisku.

Z danych zamieszczonych w powyższych tabelach widzimy, jakie rodzaje świadczeń pieniężnych i niepieniężnych realizowane były na rzecz tarnowian w omawianym okresie czasu. Widzimy też zmieniającą się tendencję dotyczącą liczby osób i rodzin korzystających z pomocy, liczby przyznawanych świadczeń i kwot wydatkowanych na konkretne świadczenia w latach 2017-2020.

W 2020 r. ówczesny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie, rozpoczął realizację nowego zadania w postaci usług specjalistycznych niepełnosprawnych dla dzieci i młodzieży. Świadczenie to obejmowało m.in. usługi rehabilitacyjne i logopedyczne.

Jeżeli chodzi o realizowane w latach 2017 – 2020 przez pracowników Ośrodka, poradnictwo specjalistyczne, w zestawieniu tabelarycznym uwzględniono wyłącznie poradnictwo psychologiczne i prawne. Poradnictwo rodzinne i socjalne realizowane było w ramach pracy socjalnej.

7.2 Wspieranie rodziny

Tarnowskie rodziny, w których wychowują się dzieci oraz osoby wymagające opieki osób innych i ich opiekunowie zgodnie z warunkami, jakie określają zapisy ustaw i rozporządzeń prorodzinnych, objęte były na przestrzeni lat 2017-2020, różnorodnymi rodzajami świadczeń.

Wypłacane świadczenia rodzinne, wychowawcze, opiekuńcze, pielęgnacyjne, świadczenia z programu rządowego „Dobry start”, funduszu alimentacyjnego oraz dodatki do czynszu i energetyczne, pozwalały na zaspokojenie potrzeb życia codziennego na odpowiednim poziomie.

W poniższych zestawieniach tabelarycznych pokazano, jak w omawianym okresie czasu kształtowała się dynamika w zakresie wypłacanych świadczeń oraz kosztów finansowych poniesionych na realizację działań wspierających tarnowskie rodziny.

Tabela nr 24 Świadczenia realizowane na rzecz rodzin wychowujących dzieci w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych				
Liczba rodzin	2.370	2.327	2.541	2.013
Kwota świadczeń w złotych	9.666.665	9.941.565	9.543.220	7.527.893
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka				
Średniomiesięczna liczba świadczeń	446	482	297	212
Kwota świadczeń w złotych	382.966	376.966	263.128	171.529
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka				
Liczba świadczeń	735	703	631	509
Kwota świadczeń w złotych	735.000	703.000	631.000	509.000
Świadczenie wychowawcze				
Liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia wychowawczego	6.591	6.798	10.400	10.597
Liczba świadczeń	109.271	105.906	147.407	194.086
Liczba dzieci objętych świadczeniem	54.405.040	9.560	15.065	15.369
Kwota świadczeń	9.551	52.665.973	73.167.540	96.180.033
Świadczenie rodzicielskie				
Liczba osób	229	241	222	190
Liczba świadczeń	2.757	2.896	2.662	2.272
Kwota świadczeń w złotych	2.528.618	2.683.890	2.444.753	2.055.486
Jednorazowe świadczenie w kwocie 4000 zł - wsparcie kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”				
Liczba osób	14	7	9	10
Liczba świadczeń	14	8	9	10

Kwota świadczeń w złotych	56.000	32.000	36.000	40.000
Jednorazowe świadczenie „Dobry start”				
Liczba dzieci, na które złożono wnioski o wypłatę świadczenia	-	10.586	10.778	10.625
Liczba świadczeń	-	10.582	10.716	10.514
Kwota świadczeń	-	3.171.450	3.211.650	3.150.000
Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne				
Liczba osób	602	517	804	591
Liczba świadczeń	1.142	1.006	833	677
Kwota świadczeń w złotych	555.668	563.829	446.029	264.109

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy
Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Tabela nr 25 Świadczenia opiekuńcze i pielęgnacyjne wypłacane w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Świadczenie pielęgnacyjne				
Liczba osób	301	340	364	398
Liczba świadczeń	3.614	4.070	4.371	4.769
Kwota świadczeń w złotych	5.070.630	5.991.014	6.876.505	8.681.054
Specjalny zasiłek opiekuńczy				
Liczba osób	108	107	90	66
Liczba świadczeń	1.188	1.283	1.084	785
Kwota świadczeń w złotych	611.377	677.438	667.079	482.441
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem				
Liczba świadczeń	31.492	32.823	33.065	31.798
Kwota świadczeń w złotych	4.818.276	5.189.029	6.259.314	6.855.335
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka				
Liczba osób	496	487	509	510
Liczba świadczeń	5.788	6.076	6.118	6.118
Kwota świadczeń w złotych	885.564	961.957	1.157.659	1.319.441
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności				
Liczba osób	1.191	1.185	1.225	1.095
Liczba świadczeń	14.240	14.867	14.702	13.143
Kwota świadczeń w złotych	2.178.720	2.350.276	2.779.587	2.830.284
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia				
Liczba osób	870	822	921	958
Liczba świadczeń	10.081	10.516	11.055	11.497

Kwota świadczeń w złotych	1.542.393	1.662.015	2.096.827	2.481.136
Zasilek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat				
Liczba osób	113	89	99	87
Liczba świadczeń	1.383	1.364	1.190	1.040
Kwota świadczeń w złotych	211.599	214.781	225.241	224.474
Zasilek dla opiekuna				
Liczba osób	106	81	63	51
Liczba świadczeń	1.271	969	757	604
Kwota świadczeń w złotych	658.159	512.748	464.944	372.029
Oplacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego, w tym od świadczeń pielęgnacyjnych				
Liczba osób	168	170	180	180
Kwota świadczeń w złotych	248.190	270.536	306.994	354.770
od zasiłku dla opiekuna				
Kwota świadczeń w złotych	48.438	33.687	30.811	25.277
od specjalnego zasiłku opiekuńczego				
Kwota świadczeń w złotych	46.706	43.583	43.812	29.072
Oplacenie składki ubezpieczenia społecznego				
Liczba osób	399	341	375	339
Liczba świadczeń	4.798	4.077	4.499	4.046
Kwota świadczeń w złotych	1.368.754	1.232.515	1.565.000	1.680.274

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje:

- osobie do ukończenia 18 roku życia lub gdy się uczy w szkole lub w szkole wyższej do 25 roku życia - powyżej 25 roku życia bezterminowo, gdy posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec dłużnika w ciągu ostatnich dwóch miesięcy poprzedzających złożenie wniosku okazało się bezskuteczne.

Tabela nr 26 Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego wypłacone w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	840	812	749	669
Liczba rodzin	657	630	577	527
Kwota świadczeń w złotych	4.013.130	3.852.607	3.553.883	3.355.574

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym pokrywającym w części koszty utrzymania lokalu mieszkalnego. Dodatki mieszkaniowe wypłacane były osobom zajmującym zarówno lokale spółdzielcze, komunalne, zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe, jak również będące prywatną własnością. Kwota wypłaconego dodatku mieszkaniowego - zależała od osiąganego dochodu i ponoszonych wydatków. Wpłaty dodatków mieszkaniowych były finansowane z budżetu Gminy Miasta Tarnowa. W 2020 r. była możliwość przyznania dodatku mieszkaniowego za okres wstecz.

Z kolei dodatek energetyczny przysługiwał odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej, czyli osobie pobierającej dodatek mieszkaniowy. Stanowił częściową rekompensatę kosztów ponoszonych z tytułu opłat za energię elektryczną.

Tabela nr 27 Dodatki do czynszu i energetyczne dla tarnowskich gospodarstw domowych przyznane w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Dodatki mieszkaniowe				
Liczba złożonych wniosków	4.285	3.865	3.588	1.679
Liczba świadczeń	25.316	23.021	20.602	19.071
Kwota świadczeń w złotych	5.965464	5.358.319	4.860.035	4.968.071
Dodatki energetyczne				
Liczba osób	2.555	2.304	1.933	1.686
Liczba świadczeń	10.490	9.288	7.907	6.115
Liczba gospodarstw domowych	2.555	1.140	1.014	859
Kwota świadczeń w złotych	156.694	137.653	113.016	84.831

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Jak widać z powyższych zestawień tarnowskie rodziny mogły liczyć na szeroki zakres świadczeń pieniężnych. Dynamika ich wypłacania różniła się na przestrzeni ostatnich 4 lat.

7.3 Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Działania wspierające tarnowskie rodziny, kierowane były również do rodzin zastępczych i wychowujących się w nich dzieci. Miało to miejsce w sytuacji, gdy występowała niemożność zapewnienia dziecku opieki przez rodziców biologicznych. Główną, bowiem przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w Tarnowie jest bezradność opiekuńczo - wychowawcza rodziców biologicznych. Działaniami w ramach systemu pieczy zastępczej, objęte były także dzieci kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Szczegółową analizę danych dotyczących realizowanych działań w latach 2017-2020 w ramach systemu pieczy zastępczej przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela nr 28 Zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Rodzinna piecza zastępcza - ogółem				
Liczba rodzin	94	96	85	83
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	130	133	119	120
Kwota świadczeń w złotych	1.407.194	1.510.168	1.048.039	1.044.776
Rodziny spokrewnione z dzieckiem				
Liczba rodzin	54	53	51	46
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	68	64	59	55
Liczba świadczeń	828	857	657	588
Kwota świadczeń w złotych	536.379	557.545	432.184	392.078
Rodziny zastępcze niezawodowe				
Liczba rodzin	34	38	29	31
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	38	52	40	40
Liczba świadczeń	580	675	450	408
Kwota świadczeń w złotych	532.921	643.841	427.285	385.860
Rodziny zastępcze zawodowe				
Liczba rodzin	6	4	5	5
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	17	14	20	19
Liczba świadczeń	291	280	200	238
Kwota świadczeń w złotych	264.153	258.733	188.570	237.205
w tym: Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne				
Liczba rodzin	1	1	1	1
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	3	3	5	4

Liczba świadczeń	53	82	77	79
Kwota świadczeń w złotych	38.433	70.259	58.683	65.822
Rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego				
Liczba rodzin	2	1	2	1
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	3	5	7	4
Liczba świadczeń	35	46	22	37
Kwota świadczeń w złotych	35.952	43.836	17.623	34.823
Rodziny dom dziecka				
Liczba rodzin	1	1	0	1
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	7	3	0	6
Liczba świadczeń	76	43	0	25
Kwota świadczeń w złotych	73.741	50.049	0	24.544
Rodziny zastępcze pomocowe				
Liczba rodzin	-	2	1	4
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	2	1	5
Liczba świadczeń	-	3	2	5
Kwota świadczeń w złotych	-	2.022,98	345,01	5.090
Dodatki wychowawcze - rodzinna piecza zastępcza				
Liczba rodzin	80	79	70	66
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	1.024	110	101	99
Kwota świadczeń w złotych	503.212	513.645	455.780	460.548
Rodziny spokrewnione z dzieckiem				
Liczba rodzin	-	43	38	34
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	51	45	42
Kwota świadczeń w złotych	-	259.719	219.716	200.708
Rodziny zastępcze niezawodowe				
Liczba rodzin	-	31	26	26
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	42	37	35
Kwota świadczeń w złotych	-	195.651	187.128	174.002
Rodziny zastępcze zawodowe				
Liczba rodzin	-	4	5	5
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	12	18	16
Kwota świadczeń w złotych	-	52.658	48.853	74.419
Rodziny dom dziecka				
Liczba rodzin	-	1	0	1

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	3	0	6
Kwota świadczeń w złotych	-	4.750	0	9.000
Rodziny pomocowe				
Liczba rodzin	-	2	1	4
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	-	2	1	5
Kwota świadczeń w złotych	-	867	83	2.419
Dodatki wychowawcze - instytucjonalna piecza zastępcza				
Liczba placówek wnioskujących	-	0	4	4
Liczba dzieci, którym przyznano świadczenie	-	0	58	70
Kwota świadczeń	-	0	126.977	287.509
Jednorazowe świadczenie „Dobry start”				
Liczba dzieci w pieczy, na które wypłacono świadczenie ogółem	-	126	134	129
rodzinie zastępczej spokrewnionej	-	45	39	36
rodzinie zastępczej niezawodowej	-	29	31	28
rodzinie zastępczej zawodowej	-	7	7	6
rodzinnym domu dziecka	-	0	0	0
placówce opiekuńczo-wychowawczej	-	40	45	50
regionalnej placówce opiekuńczo - wychowawczej	-	0	0	0
osoby usamodzielniane	-	5	12	9
Kwota świadczeń w złotych	-	39.070	40.200	38.700
Pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze				
Liczba osób	26	32	42	42
Liczba świadczeń	191	173	226	230
Kwota świadczeń w złotych	114.259	134.145	162.886	164.384
w tym: Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób	4	7	8	10
Liczba świadczeń	4	7	8	10
Kwota świadczeń w złotych	19.800	30.543	38.167	39.698
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób	20	20	25	25
Liczba świadczeń	185	161	209	213
Kwota świadczeń w złotych	91.459	95.871	108.949	108.915

Pomoc pieniężna na zagospodarowanie				
Liczba osób	2	5	9	7
Liczba świadczeń	2	5	9	7
Kwota świadczeń w złotych	3.000	7.731	15.770	15.770
Pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo – wychowawcze				
Liczba osób	22	33	29	28
Liczba świadczeń	168	135	165	157
Kwota świadczeń w złotych	98.235	138.842	123.533	124.794
w tym: Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób	2	6	6	6
Liczba świadczeń	2	6	6	6
Kwota świadczeń w złotych	13.200	41.283	36.430	38.165
w tym: Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób	17	22	19	17
Liczba świadczeń	163	124	155	146
Kwota świadczeń w złotych	80.535	89.674	79.218	75.590
w tym: Pomoc pieniężna na zagospodarowanie				
Liczba osób	3	5	4	5
Liczba świadczeń	3	5	4	5
Kwota świadczeń w złotych	4.500	7.885	7.885	11.039
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej				
Liczba osób	8	8	8	4
Liczba świadczeń	65	68	48	32
Kwota świadczeń w złotych	38.986	40.836	33.285	16.925
w tym: Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób	0	1	2	0
Liczba świadczeń	0	1	2	0
Kwota świadczeń w złotych	0	3.444	8.815	0
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób	8	6	6	4
Liczba świadczeń	63	66	45	32
Kwota świadczeń w złotych	32.546	33.869	21.367	16.925
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie				
Liczba osób	2	1	1	0
Liczba świadczeń	2	1	1	0
Kwota świadczeń w złotych	6.440	3.523	3.103	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Działania wspierające tarnowskie rodziny zastępcze oraz dzieci przebywające w instytucjonalnej pieczy zastępczej, szczególnie w obliczu pandemii, niewiele różniły się od tych podejmowanych wcześniej i były adekwatne do rozeznaczonych potrzeb i diagnozowanych problemów jednostkowych i społecznych. Oferowany system działań wspierających, był niezbędnym elementem, który wpływał pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa i samopoczucie dzieci i rodzin. Sprzyjał przezwyciężaniu trudności oraz budowaniu umiejętności radzenia sobie w zaistniałej sytuacji w tym spowodowanej pandemią. Rodziny zastępcze chętnie zwracały się ze swoimi problemami, szukając skutecznych i dobrych rozwiązań występujących trudności. W osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, rodziny mogły liczyć na pomoc psychologów, pedagoga, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz prawnika i wielu innych specjalistów.

7.4 Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Rehabilitacja społeczna ukierunkowana jest na umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestniczenia w życiu społecznym. Realizowana jest głównie poprzez wyrabianie zaradności osobistej, pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, oraz wypracowanie umiejętności samodzielnego pełnienia ról społecznych. Jako podstawowe formy aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej, należy wskazać uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych i w zajęciach w warsztatach terapii zajęciowej. Wychodząc naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych (posiadających aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności), udzielano wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela nr 29 Analiza działań podejmowanych w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Tarnowa w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Pomoc na tworzenie i działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej				
Liczba Warsztatów Terapii Zajęciowej, które uzyskały pomoc	3	3	3	3
Liczba uczestników zajęć Warsztatów Terapii Zajęciowej	130	130	130	134
Wartość dofinansowania w złotych	2.304.991	2.397.200	2.613.867	2.950.410
Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	27	33	38	44
Wartość dofinansowania w złotych	142.181	174. 627	199.492	211.527
Turnusy rehabilitacyjne				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	644	609	602	213

Wartość dofinansowania w złotych	583.927	584.470	622.123	233.439
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	692	671	747	879
Wartość dofinansowania w złotych	658.220	701.970	840.623	1.269.508
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki				
Liczba dofinansowanych imprez	15	14	13	2
Liczba niepełnosprawnych uczestników	585	572	522	150
Wartość dofinansowania w złotych	38.315	40.628	39.038	5.640
Dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób niepełnosprawnych				
Liczba osób, które uzyskały pożyczki	7	4	4	2
Wartość udzielonych pożyczek w złotych	179.110	93.288	128.157	59.994
Pomoc przy zatrudnianiu osób niepełnosprawnych				
Wartość zwrotu kosztów wynagrodzenia osób niepełnosprawnych w złotych	208.593	50.602	48.683	36.812
Pomoc w dostosowaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych				
Wartość zwrotu kosztów dostosowania tworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	318.140	280.562	158.414	116.909

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przeznaczone były również na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym: utworzenie stanowiska pracy specjalnie przystosowanego czy podjęcie własnej działalności gospodarczej przez osobę niepełnosprawną.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż w 2020 r. Urząd Miasta Tarnowa ponownie przystąpił do realizacji programu „Aktywny samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Głównym celem programu było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. W ramach programu osoby niepełnosprawne mogły ubiegać się o dofinansowanie do:

- zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- uzyskania prawa jazdy kategorii B,
- zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,

- szkolenia w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- zakupu skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego,
- utrzymania aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dofinansowanie do pobytu dziecka w przedszkolu/żłobku),
- wykształcenia na poziomie wyższym.

7.5 Koszty poniesione na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2017-2020

Analizę danych w zakresie poniesionych w latach 2017-2020, środków finansowych na realizację zadań własnych i zleconych w obszarze polityki społecznej w ramach budżetu jednostki samorządu terytorialnego zawiera poniższa tabela

Tabela nr 30 Koszty realizacji zadań polityki społecznej w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Ogółem				
Ogółem	148.968.055	166.111.129	180.974.557	206.720.232
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	116.077.390	120.290.538	138.510.441	160.355.586
852 - Pomoc społeczna				
85202 - Domy pomocy społecznej	15.100.384	16.604.921	17.547.995	18.713.033
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	2.796.807	2.969.273	3.120.750	3.286.922
85203 - Ośrodki Wsparcia	1.812.635	2.410.548	2.830.015	2.968.465
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	0	0	4.517	0
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	415.574	410.728	432.416	421.595

85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne	611.516	617.691	283.758	272.569
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	611.516	617.691	283.758	272.569
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	3.416.423	3.164.135	2.603.171	2.392.271
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	3.411.795	3.161.938	2.599.274	2.39.267
85215 - Dodatki mieszkaniowe, dodatki energetyczne	6.122.173	5.495.677	4.975.369	5.054.613
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	6.122.157	5.495.666	4.975.311	5.054.598
85216 - Zasiłki stałe	3.076.714	3.185.336	3.334.549	3.293.615
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	3.063.661	3.174.472	3.310.798	3.256.010
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	6.756.427	7.871.853	7.884.934	8.130.718
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	6.715.548	7.833.644	7.840.852	8.081.750
85220 - Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	632.310	713.590	744.169	720.405
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	3.338.160	3.565.774	3.951.863	3.757.470
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	3.104.108	3.315.609	1.006.372	160.515

85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	2.034.871	1.768.355	1.676.998	1.478.265
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	1.741.351	1.486.632	1.428.138	1.378.923
85295 - Pozostała działalność	79.246	42.601	118.653	666.990
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	56.120	30.007	35.221	156.715
855 - Rodzina				
85501 – Świadczenie wychowawcze	55.149.801	53.519.470	74.188.932	97.044.295
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	55.137.763	53.467.156	74.127.146	97.004.172
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	30.411.741	31.799.881	33.072.553	32.765.388
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	30.356.929	31.752.983	33.008.767	32.680.705
85504 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	180.721	3.567.262	3.645.099	3.875.275
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	180.721	3.567.262	3.645.099	3.537.469
85505 – Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	5.248.956	5.996.930	6.631.464	6.712.282
85508 - Rodziny zastępcze	2.798.182	2.853.557	2.828.870	2.901.488
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	2.242.549	2.245.544	2.086.987	2.113.314
85510 - Placówki opiekuńczo - wychowawcze	3.910.327	3.577.638	4.035.995	4.363.878

W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	137.221	179.161	285.066	449.483
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	-	-	381.617	409.119
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	-	-	381.617	409.119
85595 - Pozostała działalność	28.861	23.130	33.625	84.119
853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2.739.034	11.516.505	1.661.001	1.850.358
85321 - Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności	723.361	737.387	905.944	839.219
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej realizacja projektów	1.360.953	3.445.646	4.041.601	5.526.704
W tym w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	370.283	993.500	370.767	123.053
851 - Ochrona zdrowia				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	22.560	31.366	30.880	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	2.442.367	2.600.193	2.450.760	1.988.917
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	583.619	590.955	488.126	311.181
85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	199.961	199.942	194.200	178.000

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020

7.6 Wnioski podsumowujące z analizy wybranych zagadnień tarnowskiego systemu pomocy i wsparcia

1. Tarnowski system pomocy i wsparcia, cechuje się bardzo dużym dynamizmem i koniecznością dostosowywania narzędzi do zmieniających się potrzeb mieszkańców miasta.
2. Obserwowana systematycznie spadająca liczba osób korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej, może świadczyć o poprawie, sytuacji materialno - bytowej rodzin, chociażby dzięki uzyskiwanemu wsparciu z programów osłonowych, w tym Programu 500+. Z kolei praca z rodzinami zastępczymi ukierunkowana jest na powrót dziecka do rodziny biologicznej, lub też jeżeli to możliwe, na uregulowanie sytuacji prawnej dziecka i zgłoszenie do przysposobienia czy adopcji.
3. Corocznie obserwowany jest wzrost dofinansowania działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Tarnowa, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, m.in. wydatków związanych z likwidacją barier architektonicznych, dofinansowaniem do turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzeniem w sprzęt rehabilitacyjny oraz dofinansowaniem do sportu i turystyki.

8 Lokalny system ochrony zdrowia

W Tarnowie funkcjonują dwie placówki lecznictwa zamkniętego oraz liczne placówki lecznictwa otwartego, zapewniające mieszkańcom opiekę medyczną w zakresie lecznictwa podstawowego i specjalistycznego. Gminie Miasta Tarnowa podlegają trzy podmioty lecznicze: Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika, Zespół Przychodni Specjalistycznych Sp. z o.o. oraz Mościckie Centrum Medyczne Sp. z o.o. W stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia pomoc zapewnia Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego w Tarnowie.

Mając na względzie potrzebę dbania o poprawę stanu zdrowia oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców, samorząd aktywnie wspierał realizację programów polityki zdrowotnej z udziałem podmiotów leczniczych i realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego z udziałem organizacji pozarządowych, zgodnie z przyjętym Uchwałą nr XXII/238/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 marca 2016 r. „Miejskim programem działań w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób społecznych na lata 2016 - 2020”. Strategicznym celem programu była poprawa i umacnianie zdrowia i podnoszenie jakości życia mieszkańców miasta Tarnowa oraz zmniejszanie nierówności społecznych w zdrowiu. Program obejmował projekty skierowane do mieszkańców Tarnowa uwzględniając wiele grup populacyjnych, w tym dzieci, młodzież, osoby niepełnosprawne.

W 2020 r. podobnie jak w ubiegłych latach realizowano także: Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce; „Program szczepień ochronnych przeciwko grypie w populacji osób starszych zamieszkałych w Tarnowie”.

Ponadto w 2020 r. realizowano zadania z zakresu zdrowia publicznego przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zadania te skierowane zostały do osób niepełnosprawnych,

stanowiąc dla nich formę wsparcia fizycznego i psychicznego, poprawiającą jakość życia tych osób.

Podejmowano również działania z zakresu promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej. Przy współpracy ze Spółdzielnią Socjalną BioVitaMed, realizowano w ramach środków pochodzących z budżetu obywatelskiego zadanie z obszaru edukacji zdrowotnej i prewencji pierwszego stopnia skierowane do kobiet ciężarnych, po porodzie, kobiet planujących ciążę, kobiet po stracie dziecka oraz kobiet wychowujących małe dzieci.

8.1 Wnioski podsumowujące z analizy lokalnego systemu ochrony zdrowia

Tarnów posiada szeroką wieloprofilową ofertę udzielanych świadczeń zdrowotnych, zarówno w systemie stacjonarnym jak i ambulatoryjnym. Dla zwiększenia dostępności mieszkańców do świadczeń zdrowotnych wymagane jest:

- co najmniej utrzymanie zakresu udzielanych rodzajów świadczeń zdrowotnych w ramach już istniejącej bazy, przy równoczesnym zwiększeniu poziomu ich kontraktowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- poszerzenie oferty udzielanych świadczeń (szczególnie w trybie stacjonarnym) o rodzaje świadczeń, których w Tarnowie brak (np. oddziały geriatryczne czy paliatywne), bądź gdzie baza jest niewystarczająca (np. liczba łóżek w Zakładach Opiekuńczo - Leczniczych).
- dalsza realizacja programów polityki zdrowotnej oraz zadań z zakresu zdrowia publicznego, promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej.

9 Tarnowski system edukacji i wychowania

W tarnowskich szkołach uczyło się 20.897 uczniów, a do przedszkoli uczęszczało 3.038 dzieci. Zatrudnionych było 2.915 nauczycieli tj. 2.695,5 etatów. Statystyczny nauczyciel Tarnowa w roku szkolnym 2020/2021 to: nauczyciel wykwalifikowany z wykształceniem wyższym magisterskim, kobieta, pełnozatrudniony i mający najwyższy stopień awansu zawodowego (jest nauczycielem dyplomowanym). W Tarnowie na koniec sierpnia 2021 r. działały 63 szkoły i placówki oświatowe niepubliczne (5.236 dzieci/uczniów/słuchaczy), w tym 22 przedszkola (1.081 dzieci). W 10 szkołach podstawowych, 4 branżowych szkołach I stopnia, 1 branżowej szkole II stopnia, 1 szkole przysposabiającej do pracy, 3 liceach ogólnokształcących dla młodzieży uczyło się 2.268 uczniów. W 13 szkołach policealnych i 3 liceach ogólnokształcących dla dorosłych kształciło się 1.496 słuchaczy. Niepubliczne placówki wsparcia to 1 poradnia, 3 bursy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii oraz ośrodek rewalidacyjno – edukacyjno - wychowawczy z łączną liczbą dzieci 391.

9.1 Wnioski podsumowujące z analizy tarnowskiego systemu edukacji i wychowania

1. Liczba placówek oświatowych zmniejszyła się o 1 w stosunku do roku poprzedniego.
2. Zatrudnienie nauczycieli było na poziomie niższym w stosunku do roku poprzedniego.
3. W roku szkolnym 2020/2021 w tarnowskim systemie edukacji było 20.897 uczniów, co stanowiło 983 uczniów mniej w stosunku do roku poprzedniego.

4. Jeśli chodzi o niepubliczne jednostki systemu oświaty obserwowano wzrost liczby dzieci/uczniów/słuchaczy. Liczba szkół ulega ciągłej zmianie - jedne ulegają likwidacji a powstają kolejne.

10. Analiza pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego

Dla potrzeb diagnozy społecznej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, zasadnym jest zwrócenie uwagi na pozostałe obszary życia społecznego a mianowicie:

- Bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie przemocy oraz pomoc uzależnionym i współuzależnionym;
- Sport, rekreację i turystykę;
- Kulturę.

Są to bardzo istotne obszary dla mieszkańców danej społeczności lokalnej.

10.1 Bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie przemocy oraz pomoc uzależnionym i współuzależnionym

Ustawa o samorządzie gminnym w ramach zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty gminy nakłada na gminę, jako zadanie własne sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego.

W celu realizacji tych zadań, jako organ doradczy Prezydenta Miasta Tarnowa, funkcjonuje Komisja Bezpieczeństwa i Porządku dla Miasta Tarnowa.

W strukturach Rady Miejskiej w Tarnowie funkcjonuje Komisja Porządku Publicznego. Jednostką Policji na terenie miasta jest Komenda Miejska Policji w Tarnowie.

Ochroną porządku publicznego zajmuje się Straż Miejska w Tarnowie.

Ochroną przeciwpożarową zajmuje się Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Tarnowie - Rzędzinie.

W zakresie bezpieczeństwa sanitarnego mieszkańców działa Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna.

W celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego w zakresie ochrony zdrowia zwierząt i bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym żywności znajdującej się w rolniczym handlu detalicznym, działania prowadzi Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Tarnowie.

Zadania związane z ochroną granic i kontrolą ruchu granicznego realizuje Placówka Straży Granicznej w Tarnowie.

Duże znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi w ruchu drogowym ma Zarząd Dróg i Komunikacji w Tarnowie, natomiast w zakresie bezpieczeństwa środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Tarnowie.

Ponadto w Tarnowie działają podmioty prywatne, firmy ochrony osób i mienia.

W mieście działają również instytucje, które udzielają pomocy i wsparcia osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc, uzależnionym i współuzależnionym.

Rysunek nr 7 Podmioty zapewniające bezpieczeństwo publiczne mieszkańcom oraz działające w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz zapewniające wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym w mieście Tarnowie

Źródło: opracowanie własne

Straż Miejska w Tarnowie działa w zakresie zapewnienia spokoju i porządku w miejscach publicznych, podejmując m.in. działania zmierzające do zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawisk kryminogennych. W tym celu Straż podejmuje działania prewencyjne oraz realizuje interwencje zgłaszane przez mieszkańców, informuje i uświadamia

o skutkach prawnych zachowań niezgodnych z obowiązującym stanem prawnym oraz podejmuje działania profilaktyczne, mające na celu wypracowanie pozytywnych nawyków i zachowań społecznych. W ramach swojej działalności, w odpowiedzi na zapotrzebowanie społeczne przeprowadza różnego rodzaju akcje społeczne skierowane do mieszkańców miasta jak również spotkania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży, mające na celu wyeliminowanie negatywnych zjawisk społecznych.

Policja. W ramach struktury Komendy Miejskiej Policji w Tarnowie, tematykę w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej pod kątem zapobiegania przestępczości realizują funkcjonariusze Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Wydziału Prewencji oraz dzielnicowi poszczególnych komisariatów Policji (Tarnów - Centrum, Tarnów - Zachód). Policjanci uczestniczą w spotkaniach i debatach z mieszkańcami przekazując wiedzę w zakresie przeciwdziałania patologiom, zasad bezpieczeństwa, poprawnych zachowań w sytuacjach zagrożeń. Realizują działania profilaktyczne. Do najważniejszych zadań Policji należy:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń,
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych.

10.2 Sport, rekreacja i turystyka

Na terenie Tarnowa znajduje się wiele obiektów sportowych oraz rekreacyjnych, które mogą zostać wykorzystane do realizacji zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w szczególności zadań mających na celu rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców miasta do uczestnictwa w sporcie, rekreacji i turystyce. Część spośród tych obiektów należy do Gminy Miasta Tarnowa i funkcjonuje w ramach Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Pałacu Młodzieży lub też tarnowskich szkół. Najważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne, których właścicielem jest Gmina Miasta Tarnowa to: 3 stadiony o różnej pojemności miejsc, 45 boisk do gier zespołowych oraz wielofunkcyjne, 3 kompleksy Orlik, 3 korty tenisowe, 38 obiektów kubaturowych o różnych wymiarach boisk i funkcjonalności, 2 pływalnie kryte i 2 pływalnie letnie, 2 lodowiska, w tym jedno zadaszone.

Tarnów jest drugim, po Krakowie, miastem Małopolski pod względem liczby zabytków architektury. Działają tutaj muzea i galerie:

- Muzeum Okręgowe wraz z oddziałami filiami (Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej, Muzeum Historii Tarnowa i Regionu, Regionalne Centrum Edukacji o Pamięci, Muzeum Etnograficzne, Galeria „Panorama”),
- Muzeum Diecezjalne,
- Galeria Miejska Biura Wystaw Artystycznych, jedna z najlepszych tego typu instytucji w kraju zlokalizowana w trzech miejscach w Tarnowie: Pałacyku Strzeleckim, dworc

kolejowym (stała kolekcja Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej oraz przy ul. Wałowej 25 (Multimedialne Centrum Artystyczne),

– Tarnowski Park Doświadczeń - Pasaż Odkryć,

Ciekawą, choć trudno dostępną, jest Tarnowska Kolekcja Pojazdów Konnych w Tarnowie - Klikowej. Dwa kościołki drewniane („Na Burku” i „Na Terlikówce”), znajdują się na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej. Niezwykle wartościowe są również zabytki kultury żydowskiej z Bimą, Mykwą i Kirkutem. Najcenniejszymi zabytkami Tarnowa są te związane z renesansem, w tym pomniki nagrobne w Bazylice Katedralnej. Ruiny zamku Tarnowskich, poza wartością historyczną, są jednocześnie doskonałym punktem widokowym. Osobliwością i zabytkiem są również Mościce - modernistyczna dzielnica - ogród. Na terenie miasta wytyczone są lokalne tematyczne szlaki turystyczne tj.: Renesansu, generała Józefa Bema, Jana Szczepanika, Żydowski, po Mościcach - „Dzielnicy Ogródzie” oraz Średniowieczne Mury Tarnowa.

Z kolei *Tarnowskie Centrum Informacji* jest od lat uznawane za najlepsze centrum informacji turystycznej w Polsce, tworzy i utrzymuje oznakowanie turystyczne przy obiektach oraz tablice kierunkowe. Redaguje i wydaje mapy, foldery i ulotki promujące Tarnów oraz tworzy i współtworzy aplikacje na urządzenia przenośne (Smart SAD, Szlak Ceramiczny Regionu Tarnowskiego). Tarnowskie Centrum Informacji realizuje działalność związaną z obsługą turystów i mieszkańców w zakresie upowszechniania i promocji potencjału turystycznego miasta i regionu (letnie bezpłatne spacerzy z przewodnikiem po Tarnowie, spotkania edukacyjne dla szkół i przedszkoli).

Ważnym obszarem działalności Tarnowskiego Centrum Informacji jest promocja miasta, którą Centrum realizuje poprzez udział w targach turystycznych i imprezach promocyjnych zarówno w kraju, jak i za granicą. Pod koniec 2021 r. światowa sieć telewizyjna CNN, w swoim dziale dotyczącym podróży, zaliczyła Tarnów - jedyne miasto z Polski - do piętnastu najładniejszych mniejszych miast w Europie - „Europe’s most beautiful towns”. W tym miejscu warto dodać, iż w 2018 roku eksperci prestiżowego przewodnika turystycznego Lonely Planet uznali Polskę za jeden z najlepszych kierunków turystycznych w kategorii „Top 10 Best Value places to travel to in 2018”, a wśród atrakcji turystycznych naszego kraju, wymieniono Tarnów obok Krakowa, Gdańska, Lublina i Torunia.

Rysunek nr 8 Tarnowskie podmioty sportu, rekreacji i turystyki

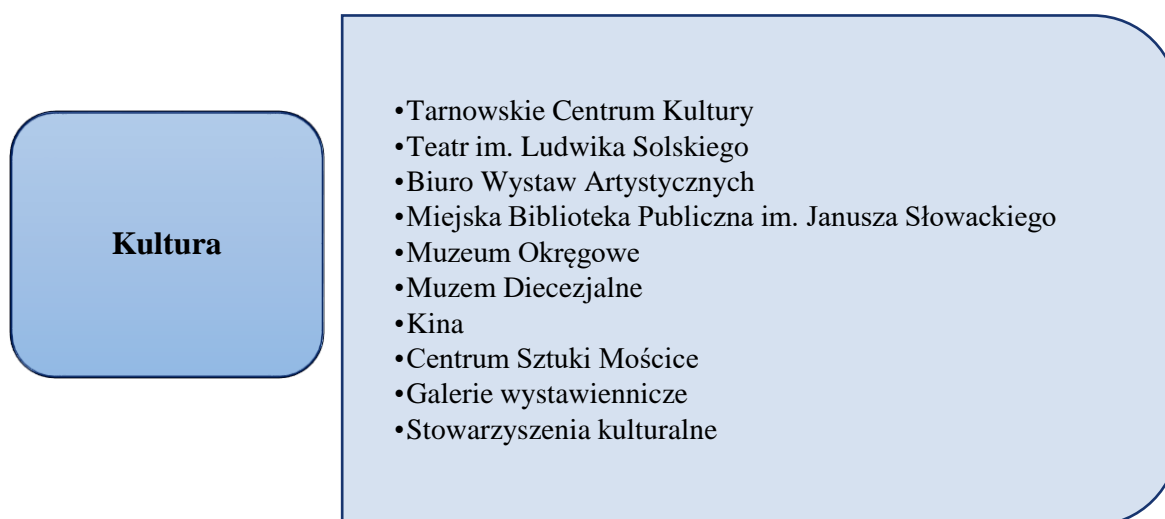

Źródło: opracowanie własne

10.3 Kultura

Miasto Tarnobrzeg jest ważnym ośrodkiem kulturotwórczym regionu.

Rysunek nr 9 Organizatorzy kultury w Tarnobrzegu

Źródło: opracowanie własne

Gmina Miasta Tarnowa jest organizatorem czterech instytucji kultury:

- Tarnowskiego Centrum Kultury, które prowadzi działalność kulturalną polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Tarnowskie Centrum Kultury organizuje imprezy artystyczne i rozrywkowe, współpracuje z młodzieżą szkolną i akademicką w celu realizacji przedsięwzięć kulturalnych jak i aktywizacji jej uczestnictwa w kulturze, a także realizuje propozycje o charakterze edukacyjnym będąc animatorem działalności artystycznej mieszkańców. Oprócz działalności organizacyjnej i edukacyjnej, prowadzi kino „Marzenie” oraz Amfiteatr Letni.
- Teatru im. Ludwika Solskiego w Tarnowie. Teatr to jedyny zawodowy teatr w regionie tarnowskim. Posiada pięć scen (Duża, Mała, Underground, Scena na Dachy oraz Foyer), które mogą pomieścić kilkaset widzów. W Teatrze im. Ludwika Solskiego w Tarnowie odbywają się koncerty, wystawy, warsztaty i spotkania, które uzupełniają bogatą ofertę repertuarową. Teatr organizuje bardzo atrakcyjne happeningi, podczas których można zdobyć zaproszenia na spektakle oraz miło spędzić czas z rodziną. Ponadto tarnowski teatr jest organizatorem Ogólnopolskiego Festiwalu Komедии Talia oraz Festiwalu Spektakli dla dzieci Mała Talia, w ramach, którego odbywają się warsztaty dla najmłodszych.
- Biura Wystaw Artystycznych w Tarnowie, to miejska instytucja kultury realizująca szereg działań skierowanych do różnych grup. Zapewnia rozwój dzieci poprzez warsztaty na temat sztuki oraz integrację rodzin podczas wspólnego oglądania wystaw i warsztatów. Prowadzi też zajęcia dla osób niepełnosprawnych, starszych i wykluczonych społecznie. Galeria sztuki współczesnej również daje możliwość rozwoju różnym grupom wiekowym i społecznym ze względu na bogaty program towarzyszący wystawom, szeroką działalność edukacyjną oraz inne wydarzenia kulturalne (wykłady, koncerty, wieczory autorskie). W siedzibie Biura Wystaw Artystycznych - Pałacyku Strzeleckim znajduje się sala edukacyjna przystosowana dla najmłodszych. Instytucja oprócz głównej siedziby posiada również pomieszczenia wystawiennicze na Dworcu PKP, gdzie prezentowana jest wystawa stała Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej. Dysponuje również nowym obiektem przy ul. Wałowej 25 - Multimedialne Centrum Artystyczne oraz „Ogrodem Sensorycznym” w Parku Strzeleckim.
- Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Juliusza Słowackiego, która istnieje od 1908 r. Posiada zbiory książek, czasopism, kolekcji i zbiorów specjalnych. Do zadań Biblioteki należy: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych oraz zaspokajanie potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych, obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wymiany międzybibliotecznej. Miejska Biblioteka Publiczna pełni funkcję ośrodka informacji biblioteczno - bibliograficznej. Opracowuje i publikuje bibliografię regionalną a także dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy Tarnowa i regionu tarnowskiego. Popularyzuje czytelnictwo wśród wszystkich kategorii odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz osób starszych, chorych i niepełnosprawnych. Oprócz głównej siedziby posiada filie biblioteczne lokowane na tarnowskich osiedlach.

Ponadto na terenie miasta funkcjonują również: Centrum Sztuki Mościce i Muzeum Okręgowe, których organizatorem jest Województwo Małopolskie oraz Muzeum Diecezjalne.

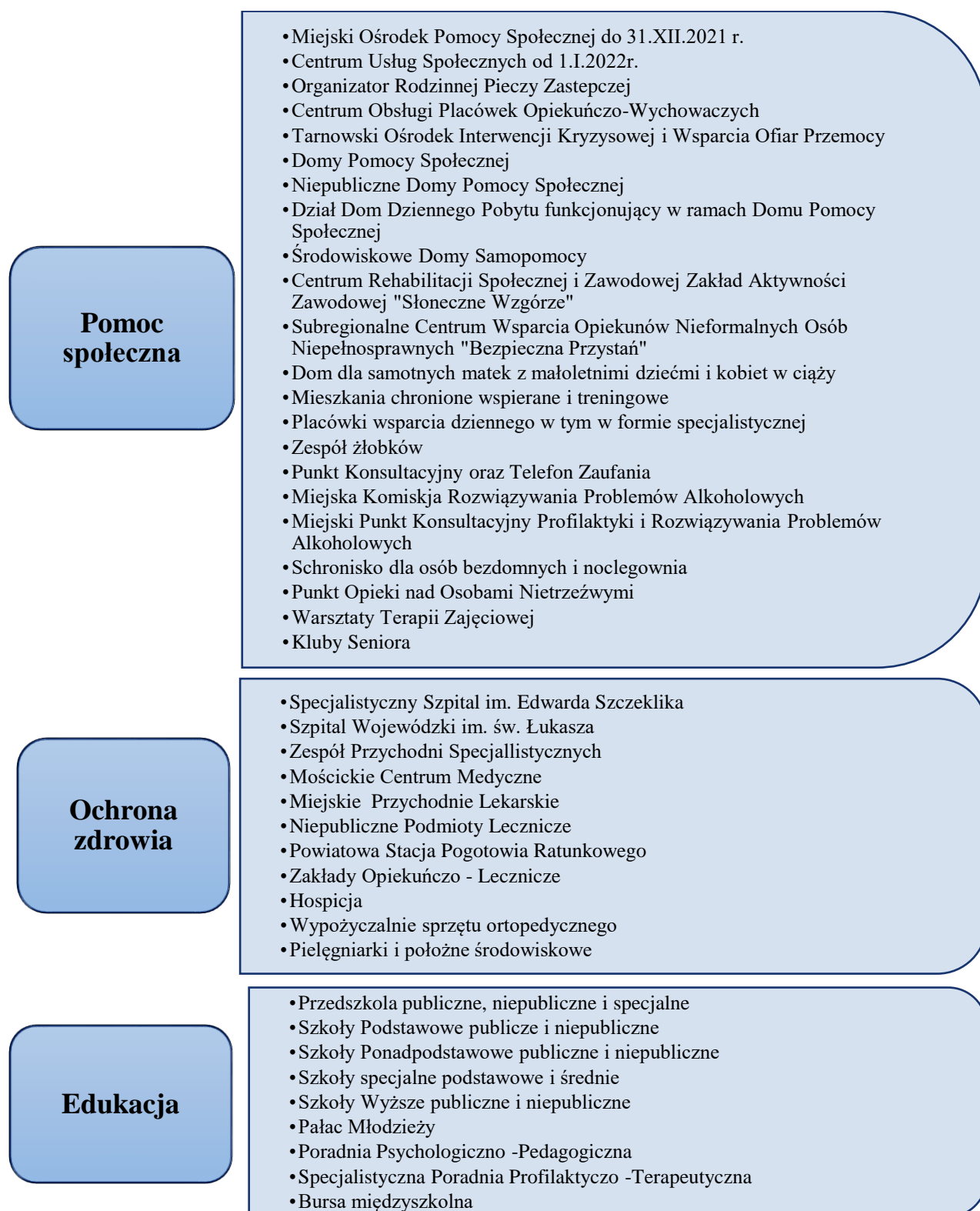
W Tarnowie działa również szereg organizacji pozarządowych, których aktywność zogniskowana jest na szeroko pojętej działalności kulturalnej. Ich funkcjonowanie rozszerza i ubogaca ofertę kulturalną miasta. Tarnów to miasto wielu wydarzeń kulturalnych, festiwali, imprez plenerowych, kameralnych, interdyscyplinarnych.

10.4 Wnioski podsumowujące z analizy pozostałych tarnowskich obszarów życia społecznego

1. Należy zapewnić środki finansowe na utrzymanie obiektów sportowych w odpowiednim stanie technicznym.
2. Planując budowę nowych obiektów i urządzeń sportowych należy mieć na uwadze potrzeby poszczególnych grup mieszkańców (wiek, możliwości fizyczne) oraz środowisk sportowych.
3. Istotna jest w dalszym ciągu właściwa współpraca z klubami sportowymi, które dysponują własnymi obiektami sportowymi, w zakresie szerokiego korzystania z bazy przez mieszkańców Tarnowa.
4. W ostatnich latach zdecydowanie poprawił się stan obiektów kultury. Powstało też kilka nowych miejsc do działań kulturalnych. Rozszerzono role społeczne instytucji kultury, w tym bibliotek. miasto wraz z Miejskimi Instytucjami Kultury, realizuje działania na rzecz zwiększenia obecności kultury w życiu codziennym mieszkańców przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych. Wzmocniono rolę kultury w budowaniu spójności społecznej oraz znaczenie kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym. Stale rozwijana jest współpraca między instytucjami kultury, oświaty, organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi. Rozwinięto system wspierania talentów.
5. Szeroko rozumiane poczucie bezpieczeństwa to jedna z podstawowych potrzeb człowieka, która powinna być mu zagwarantowana, ponieważ wpływa na jego rozwój i egzystencję. Jego brak lub niedostateczne zaspokojenie przesądza, o jakości życia i rozwoju społeczeństwa, jak również wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.
6. Bezpieczeństwo wiąże się z koniecznością jego ochrony, a jego zagrożenie uzasadnia podejmowane przez funkcjonujące w mieście podmioty działania.

11. Zasoby instytucjonalne istotne w realizowaniu zadań z zakresu polityki społecznej

Rysunek nr 10 Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej, ochrony zdrowia i edukacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie miasta za lata 2017-2020; Informacji Wydziałów Zdrowia i Polityki Społecznej i Edukacji Urzędu Miasta Tarnowa

Poniżej dokonano omówienia wybranych podmiotów najistotniejszych z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z obszaru pomocy społecznej i edukacji.

11.1 Pomoc społeczna, wsparcie rodziny i piecza zastępcza

W obszarze pomocy społecznej i wsparcia rodziny, podstawową jednostką do 31.12.2021 r. był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, funkcjonujący, jako samorządowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Ośrodek wykonywał zadania gminne i powiatowe z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej i inne określone w przepisach szczególnych oraz zadania powiatowego centrum pomocy społecznej. Ośrodek pełnił także funkcję Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Z dniem 1stycznia 2022 r. w wyniku przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na mapie Tarnowa, pojawi się nowa jednostka budżetowa *Centrum Usług Społecznych*, powołana do realizacji usług społecznych, będących zadaniami własnymi Gminy Miasta Tarnowa oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi Gminie Miasta Tarnowa. Centrum realizować będzie ponadto wszystkie zadania gminnego ośrodka pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz nierealizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie do dnia utworzenia Centrum zadania z zakresu:

- polityki prorodzinnej
- wspierania rodziny,
- promocji i ochrony zdrowia,
- wspierania osób niepełnosprawnych
- pobudzania aktywności obywatelskiej,
- mieszkalnictwa,
- edukacji publicznej,
- reintegracji zawodowej i społecznej

W strukturze Centrum działać będzie Placówka Wsparcia Dziennego „Akademia Aktywności”. Centrum będzie aparatem pomocniczym Prezydenta Miasta Tarnowa w sprawowaniu nadzoru nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej. Centrum wypełniać będzie również zadania aparatu pomocniczego Prezydenta Miasta Tarnowa w sprawowaniu nadzoru nad następującymi jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasta Tarnowa:

- Zespół Żłobków w Tarnowie;
- Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych w Tarnowie;
- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Rodzinny Dom” w Tarnowie;
- Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie;
- Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze” w Tarnowie;
- Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielnych „Bezpieczna Przystań” w Tarnowie.

- Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych, prowadzi obsługę ekonomiczno - administracyjną i organizacyjną dla wchodzących w jego skład:
 - Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Pogotowie Opiekuńcze”;
 - Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „Przyjazny Dom”;
 - Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „Słoneczny Dom”;
 - Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej im. Janusza Korczaka

Od 2021 r. Centrum prowadzi również obsługę ekonomiczno - administracyjną Placówki Opiekuńczo - Wychowawczej „Rodzinny Dom”, typu rodzinnego, będącej jednostką budżetową Gminy Miasta Tarnowa.

Placówki od 2020 r. zostały dostosowane do wymogów standaryzacji europejskiej i funkcjonują w tzw. „systemie rodzinkowym”.

- Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy, to jedyna w Tarnowie i regionie placówka świadcząca specjalistyczną pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie, realizująca zadania:
 - ośrodka interwencji kryzysowej - wyłącznie dla mieszkańców miasta Tarnowa,
 - specjalistycznego ośrodka wsparcia ofiar przemocy w rodzinie - bez względu na miejsce zamieszkania,
 - opracowuje i prowadzi programy korekcyjno - edukacyjne dla osób stosujących przemoc - bez względu na miejsce zamieszkania.
- Domy Pomocy Społecznej, zapewniające całodobowe utrzymanie, opiekę medyczno - pielęgniarską, rehabilitację oraz szereg różnorodnych zajęć terapeutycznych. Są to:
 - Dom Pomocy Społecznej przy ul. Czarna Droga 48;
 - Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta przy ul. Szpitalnej 53, w którego ramach funkcjonuje *Dział Dzienny Dom Pobytu*.
- Niepubliczne Domy Pomocy Społecznej. Poza domami pomocy społecznej prowadzonymi przez Gminę Miasta Tarnowa, na terenie miasta prowadzą działalność dwa niepubliczne domy pomocy społecznej, które realizują zadania publiczne na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa w ramach otwartych konkursów ofert, w tym:
 - Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie przy ul. Robotniczej 4, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo;
 - Dom Pomocy Społecznej dla Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie przy ul. Modrzejewskiej 48, prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną PSONI - Koło w Tarnowie.
- Środowiskowe Domy Samopomocy, finansowane z dotacji pochodzących z budżetu państwa. Na terenie Tarnowa funkcjonują dwa Środowiskowe Domy Samopomocy, prowadzone przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa w ramach otwartych konkursów ofert:
 - Środowiskowy Dom Samopomocy im. Św. Kingi (typ B) przy al. M. B. Fatimskiej 6, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie;

- Środowiskowy Dom Samopomocy „Zielona Przystań” (typ A i C) przy ul. Piotra Skargi 29a, prowadzony przez Fundację „Zielona Przystań”, przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych i osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.
- Dom dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. W Tarnowie od 1983 r. funkcjonuje Diecezjalny Dom Samotnej Matki w Tarnowie przy ul. Mościckiego 65. Dom prowadzony jest przez Siostry Urszulanki Serca Jezusa Konającego ze Zgromadzenia założonego przez Św. Urszulę Ledóchowską.
- Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielných „Bezpieczna Przystań”. Centrum zostało utworzone w celu realizacji projektu pn. „Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielných w subregionie tarnowskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020. Zlokalizowane jest przy ul. Sanguszków 28A w Tarnowie. Centrum zapewnia usługi opieki zastępczej, umożliwiające czasowe przebywanie jednocześnie 15 osób niesamodzielných pod profesjonalną opieką w przypadku braku możliwości sprawowania opieki przez ich opiekunów. Jednostka koordynuje również opiekę środowiskową i wsparcie w domach osób niesamodzielných, które ze względu na przeciwwskazania lekarskie nie mogą zostać przewiezione do ośrodka. W ramach Centrum działa również bezpłatna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, wyposażona w kilkaset sztuk różnego rodzaju sprzętu rehabilitacyjno - pielęgnacyjnego oraz „opaski życia” z przyciskiem alarmowym. Wśród korzystających z usług stacjonarných, Centrum znaczną grupę stanowią osoby z różnymi postaciami otępień oraz chorobą Alzheimerą. Opiekunowie nieformalni mogą natomiast skorzystać ze wsparcia w postaci warsztatów grupowych z zakresu opieki nad osobami niesamodzielnymi, grup wsparcia integrujących opiekunów, opieki coacha, dostępu do portalu internetowego oraz do całodobowej infolinii, gdzie można uzyskać informacje na temat właściwej opieki nad osobami niesamodzielnymi, a także możliwości i dostępności różnego rodzaju wsparcia.
- Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej - Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”. Przy ul. Sanguszków 28A funkcjonuje Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej - Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”, które jest placówką zajmującą się zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, a także ich rehabilitacją zawodową, społeczną i leczniczą oraz przygotowaniem do podjęcia zatrudnienia w zakładach pracy chronionej, na chronionym rynku pracy i na otwartym rynku pracy. W ramach prowadzonej działalności w Centrum świadczone są usługi hotelarskie, gastronomiczne, cateringowe, rehabilitacyjne, wynajmu sal w celu organizacji szkoleń i konferencji, a także usługi związane z oprawą obrazów. Placówka stanowi bardzo ważną formę wspomagającą proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Dzięki aktywizacji zawodowej pracownicy zyskują praktyczne doświadczenie, uczestniczą w życiu społecznym, nawiązują znajomości oraz przyjaźnie. Poza rehabilitacją zawodową i społeczną osoby zatrudnione w Zakładzie Aktywności Zawodowej, codziennie odbywają rehabilitację leczniczą i prozdrowotną dopasowaną do ich potrzeb i możliwości. Zakład Aktywności Zawodowej został dostosowany do obecnie obowiązujących wymogów, uzyskując certyfikat od Polskiej Organizacji Turystycznej „Obiekt bezpieczny higienicznie” oraz certyfikat „Małopolska Bezpieczna Turystyka” przyznany przez Krakowską Izbę

Turystyki. Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Zakład Aktywności „Słoneczne Wzgórze”, zostało wyróżnione w dziesiątej, jubileuszowej edycji konkursu „Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2020”, organizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

- Mieszkania chronione. W Tarnowie funkcjonują:
 - dwa mieszkania chronione wspierane przeznaczone dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, które są alternatywą dla instytucjonalnych form pomocy. Mieszkania zlokalizowane przy ul. Mościckiego prowadzi wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną PSONI - Koło w Tarnowie;
 - mieszkanie chronione treningowe przygotowujące osoby usamodzielniane przy wsparciu specjalistów do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Prowadzone jest przez wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną PSONI - Koło w Tarnowie. Zlokalizowane jest przy ul. Mościckiego;
 - mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, prowadzone w ramach projektu pn. „Od bierności do Aktywności” w Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020. Realizacja zadania do końca 2020 r., miała na celu przygotowanie osób uczestniczących w ww. projekcie do prowadzenia samodzielnego życia, a w szczególności wpływa na poprawę sprawności w zakresie samoobsługi, rozwijania kontaktów, umożliwiania integracji z lokalnym społeczeństwem. Mieszkanie nie było prowadzone w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej. Mieszkanie funkcjonowało do końca 2020 r.
- Placówki wsparcia dziennego w tym w formie specjalistycznej. Na terenie Tarnowa funkcjonują trzy placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, prowadzone przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa w ramach otwartych konkursów ofert tj.:
 - Placówka specjalistyczna pn. SIEMACHA Spot Gemini Park przy ul. 16 Pułku Piechoty 12,
 - Placówka specjalistyczna pn. Placówka Specjalistyczna Wsparcia dziennego KANA przy ul. Mościckiego 12,
 - Placówka specjalistyczna pn. Placówka Wsparcia dziennego przy ul. Gumniskiej 25,
 - Placówka Wsparcia Dziennego, działająca do końca 2021 r. w ramach struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie tj. Placówka Wsparcia Dziennego Akademia Aktywności, prowadzona w formie opiekuńczej i podwórkowej. Od stycznia 2022 r. będzie działała w ramach Centrum Usług Społecznych.

Oferta placówek skierowana jest przede wszystkim do dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z niepowodzeniami edukacyjnymi wynikającymi z zaniedbań środowiskowych,

ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z zaburzeniami komunikacji językowej, zaburzeniami zachowania.

W placówkach wsparcia dziennego zapewnia się dzieciom i młodzieży pomoc w nauce, organizację wolnego czasu, rozwój zainteresowań oraz organizację zabaw i zajęć sportowych. Placówki specjalistyczne realizują dla wychowanków zajęcia socjoterapeutyczne, profilaktyczne, psychoedukacyjne, psychokorekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne. Prowadzona jest praca z rodziną. Dzieci podczas pobytu w placówce otrzymują również posiłek.

– Zespół Żłobków. W mieście instytucjonalna opieka nad dziećmi w wieku do lat trzech sprawowana jest przez samorządową jednostkę organizacyjną Gminy Miasta Tarnowa – Zespół Żłobków w Tarnowie. W skład Zespołu Żłobków wchodzi 6 żłobków tj.:

- Żłobek Nr 1, ul. Topolowa 4;
- Żłobek Nr 2, ul. Wiejska 29;
- Żłobek Nr 3, ul. Goslara 5;
- Żłobek Nr 4, ul. Westerplatte 12;
- Żłobek Nr 5, ul. Do Prochowni 20;
- Żłobek Nr 6, ul. Pracy 4c.

W Tarnowie ponadto funkcjonują cztery niepubliczne żłobki.

Do końca 2018 r. w Tarnowie funkcjonował *Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin*. Udzielał specjalistycznej pomocy mieszkańcom Tarnowa w problemach związanych z zaburzeniami zachowania i emocji, nadpobudliwości, zaburzeń lękowych i depresyjnych, zaburzeń adaptacyjnych, odżywiania, sięgania po substancje psychoaktywne. Ośrodek mieścił się w Centrum Rozwoju Com - Com Zone w Tarnowie przy ul. XVI Pułku Piechoty 12. Prowadzony był przez podmiot wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert - Stowarzyszenie SIEMACHA. W ramach działalności Ośrodka możliwe było uzyskanie pomocy świadczonej przez specjalistów w domu beneficjenta. Od 1.01.2019 r. Ośrodek nie funkcjonuje, Gmina Miasta Tarnowa nie zlecała realizacji ww. zadania.

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, powołana została Zarządzeniem Prezydenta Miasta Tarnowa. Podejmuje czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, a także wydawania opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z obowiązującymi uchwałami Rady Miejskiej.
- Miejski Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach, którego specjaliści z zakresu terapii uzależnień i prawa oferują mieszkańcom miasta stosowną pomoc prawną i terapeutyczną.
- Schronisko dla osób bezdomnych i noclegownia. W Tarnowie funkcjonuje Schronisko dla osób bezdomnych oraz Noclegownia „Dom dla Bezdomnych Mężczyzn Caritas Diecezji Tarnowskiej”. Realizacją zadania zajmuje się organizacja wyłoniona w drodze otwartego konkursu ofert - Caritas Diecezji Tarnowskiej. Prowadzenie tych form wsparcia współfinansowane jest z budżetu Gminy Miasta Tarnowa.
- Punkt opieki nad osobami nietrzeźwymi, przy ul. Tuchowskiej 21, sprawuje pieczę nad osobami nietrzeźwymi z terenu miasta Tarnowa. Punkt jest prowadzony przez organizację

pozarządową wyłonioną w drodze otwartego konkursu ofert - Tarnowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej. Punkt finansowany jest z budżetu miasta Tarnowa.

- Kluby Seniora. W Tarnowie w ramach działań na rzecz osób starszych zostało utworzone sześć Centrów Aktywności Senioralnej, prowadzone przez organizacje pozarządowe, wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert. Zadanie finansowane jest ze środków Budżetu Obywatelskiego. W ramach zadania publicznego seniorzy mogą korzystać z szerokiej oferty zajęć mających na celu poprawę sprawności intelektualnej oraz zajęć mających na celu poprawę sprawności fizycznej uczestników. W każdym z Centrum funkcjonują kluby seniora.

Ponadto w mieście działają:

- Klub Seniora „Sami Swoi” przy Parafii Miłosierdzia Bożego w Tarnowie;
- Twórczy Klub Seniora przy Parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego;
- Klub Seniora „Cafe pod jesienną różą” prowadzony przez Stowarzyszenie Srebrne Skronie;
- Klub Seniora przy Tarnowskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku prowadzonym przez Fundację Kromka Chleba.

11.2 Ochrona zdrowia

Na terenie miasta Tarnowa funkcjonowało łącznie 76 podmiotów wykonujących działalność leczniczą (publiczne i niepubliczne). Gminie Miasta Tarnowa podlegają 3 podmioty lecznicze:

- Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika,
- Zespół Przychodni Specjalistycznych Sp. z o.o.,
- Mościckie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

W zakresie lecznictwa szpitalnego na terenie Tarnowa opiekę medyczną zapewniają dwie placówki:

- Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza,
- Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej opiekę medyczną mieszkańcom zapewnia 26 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, a w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej 26 takich podmiotów. Finansowanie świadczeń gwarantowanych zapewnia Narodowy Fundusz Zdrowia. W stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia pomoc na terenie miasta zabezpieczają w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego zespoły ratownictwa medycznego, działające w strukturze Powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego oraz Szpitalny Oddział Ratunkowy (SOR) w Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Łukasza w Tarnowie, a ponadto Izba Przyjęć Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika w Tarnowie.

W Tarnowie funkcjonują 62 apteki ogólnodostępne w tym dwie czynne całą dobę przez 7 dni w tygodniu.

Szczególną ofertą dla osób starszych i niepełnosprawnych, u których zakończone zostało leczenie na oddziałach szpitalnych, a ich stan zdrowia wyklucza powrót do funkcjonowania w środowisku domowym, jest działalność zakładów opiekuńczo - leczniczych, prowadzonych przez:

- Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika;

– Mościckie Centrum Medyczne.

11.3 Edukacja

Gmina Miasta Tarnowa w całym roku szkolnym 2020/2021 była organem prowadzącym 64 szkół i placówek oświatowych publicznych, w tym: 24 przedszkoli, szkół (13 szkół podstawowych, 7 liceów ogólnokształcących, 12 zespołów szkół, 3 szkoły specjalne) oraz 5 placówek oświatowych (wspierają edukację - Pałac Młodzieży, Bursa Międzyszkolna, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno - Terapeutyczna, Centrum Kształcenia Zawodowego). Na początku roku szkolnego 2020/2021 było to 65 szkół i placówek oświatowych. Jednak z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie zawartego porozumienia z dnia 17 września 2020 r. między Gminą Miasta Tarnowa i Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Gmina Miasta Tarnowa przekazała Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego do prowadzenia Zespół Szkół Plastycznych. Liczba prowadzonych szkół i placówek oświatowych spadła do 64. Z kolei na koniec sierpnia 2021 roku działały 63 szkoły i placówki oświatowe niepubliczne w tym 22 przedszkola. Niepubliczne placówki wsparcia to 1 poradnia, 3 bursy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii oraz ośrodek rewalidacyjno - edukacyjno - wychowawczy.

12. Działalność tarnowskich NGO

Wg stanu na koniec 2020 r. Prezydent Miasta Tarnowa, pełnił nadzór formalno - prawny nad 376 stowarzyszeniami, oddziałami terenowymi i związkami stowarzyszeń oraz fundacjami mającymi swoją siedzibę na terenie miasta Tarnowa. W 2020 r. zostało zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym 7 nowych stowarzyszeń i 5 fundacji z siedzibą w Tarnowie, utworzono 4 stowarzyszenia zwykłe, natomiast wykreśleniu uległo 1 stowarzyszenie oraz 1 fundacja, która przeniósła swoją siedzibę na inny teren (poza granice miasta).

Gmina Miasta Tarnowa w 2020 r. współpracowała w formie finansowej z 90 podmiotami, z tego z: 9 fundacjami, 4 podmiotami kościelnymi, 28 stowarzyszeniami, 48 organizacjami kultury fizycznej (stowarzyszenia, uczniowskie kluby sportowe, towarzystwa sportowe, kluby i związki sportowe) oraz 1 spółdzielnią socjalną.

Na zadania publiczne zaplanowane do realizacji w „Programie współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2020 rok” oraz realizowane poza Programem wyłonione w wyniku otwartych konkursów ofert, a także w trybie pozakonkursowym, Prezydent Miasta Tarnowa udzielił dotacji w wysokości 8.447.287 zł z budżetu Gminy Miasta Tarnowa, 4.228.401 zł z budżetu państwa i 21.909 zł ze środków unijnych - łącznie 12.697.597 zł.

Najwięcej środków przekazano na realizację zadań publicznych z zakresu polityki społecznej (pomoc społeczna, wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka) – łącznie 83,94% wszystkich udzielonych dotacji. Na drugim miejscu

znajdowało się dofinansowanie zadań z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej - 12,54 %, następnie zadania z zakresu ochrony i promocji zdrowia - 2,06%. Na realizację zadań w pozostałych obszarach udzielono dotacji, które stanowią ok. 1,5 % wszystkich środków.

13. Tarnowskie podmioty ekonomii społecznej działające w zakresie realizacji usług społecznych

Podmioty ekonomii społecznej są ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania podejmowane przez podmioty ekonomii społecznej są ściśle związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnej i jej potrzebami. Odgrywają istotną rolę w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów jednostkowych i społecznych.

Podmioty ekonomii społecznej w ramach sektora ekonomii społecznej sytuują się w obszarze ekonomii solidarnej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna w tym reintegracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Rysunek nr 11 Podmioty ekonomii solidarnej w ramach ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych.
Podręcznik metodyczny. Część praktyczna

Misją podmiotów ekonomii społecznej, jest działalność na rzecz dobra wspólnoty lokalnej. Pełnią funkcję reintegracyjną. Działania prowadzone w ramach podmiotów ekonomii społecznej, przyczyniają się do wzrostu aktywności społecznej mieszkańców, integracji

społecznej i tolerancji szczególnie w stosunku do osób niepełnosprawnych. Zwiększają zdolności osób i rodzin do samodzielnego przewycięzania trudnych sytuacji szczególnie osób bezrobotnych.

Podmioty działające w sferze pożytku publicznego, w tym utworzone w związku z realizacją celu społecznego to podmioty zaliczone do obszaru ekonomii społecznej. Zawierają się tu m. in. Stowarzyszenia, fundacje itp. Wielu z nich zlecane są zadania w obszarze pomocy społecznej i wspierania rodziny i przekazywane wsparcie w formie dotacji na ich realizację.

Głównym celem działania jednostek reintegracyjnych - wchodzących w skład ekonomii solidarnej - jak sama nazwa wskazuje jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich aktywizacja. Jednostki reintegracji funkcjonują na podstawie zapisów ustawy z 13.06.2006 r. o zatrudnieniu socjalnym. Działania jednostek adresowane są głównie do osób: długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, niepełnosprawnych, uzależnionych od alkoholu i narkotyków - które zakończyły terapię, chorych psychicznie, zwalnianych z zakładów karnych czy uchodźców. Zgodnie z przepisami np. Zakłady Aktywności Zawodowej wchodzące w skład jednostek reintegracyjnych, tworzą miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności u, których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe, lub chorobę psychiczną.

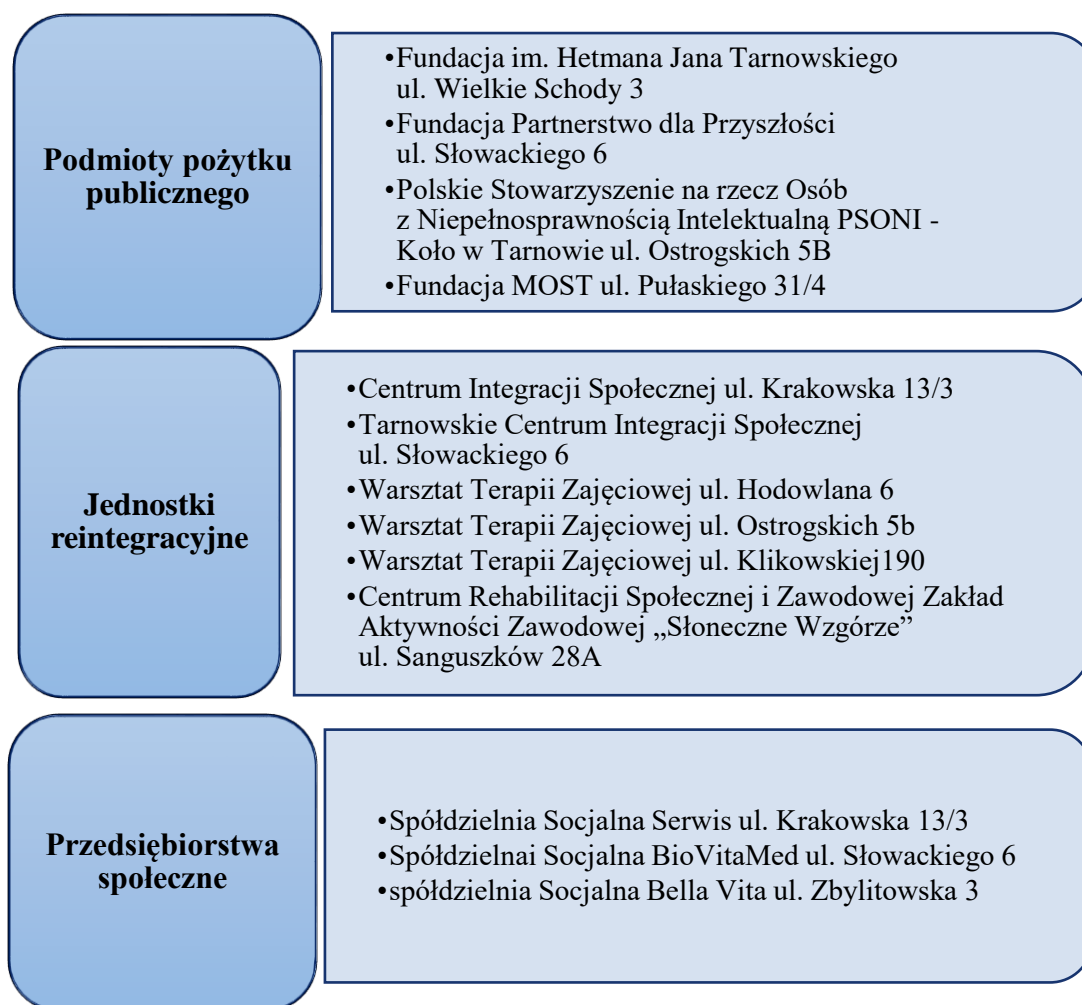
Z kolei przedsiębiorstwa społeczne to podmioty, które oprócz m.in. wykonywania usług społecznych, włączają do uczestnictwa w rynku pracy osoby dotychczas wykluczone. Przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają, co najmniej 50 % osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym np. bezrobotnych czy niepełnosprawnych. W przypadku osób niepełnosprawnych 30% powinny stanowić osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. W tej grupie podmiotów ekonomii społecznej znajdują się m.in. spółdzielnie socjalne, czyli podmioty działające na podstawie ustawy o spółdzielniach socjalnych z 27.04.2006 r. z późn. zm. Celem działania spółdzielni socjalnych jest przywrócenie na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i umożliwienie aktywizacji zawodowej osobom bezrobotnym.

Lokalnie działające podmioty ekonomii społecznej są partnerem samorządu w realizacji usług na rzecz mieszkańców zagrożonych marginalizacją społeczną.

Tarnowski sektor ekonomii społecznej, to bogactwo doświadczeń, pomysłów i innowacyjnych rozwiązań, ale też różnorodność branż i rodzajów organizacji.

Poniżej przedstawiono charakterystykę najważniejszych podmioty działających w zakresie realizacji usług społecznych w obszarze ekonomii społecznej w mieście Tarnowie.

Rysunek nr 12 Tarnowskie podmioty ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie małopolskich baz podmiotów ekonomii społecznej

Szerszy raport z diagnozy tarnowskich podmiotów ekonomii społecznej planowany jest do przedstawienia przy aktualizacji dokumentu strategicznego w roku 2022.

14. Rekomendacje końcowe płynące z analizy sytuacji demograficzno - społecznej miasta Tarnowa

Przeprowadzona głównie w oparciu o Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej, analiza sytuacji społecznej miasta Tarnowa, pozwala na wskazanie rekomendacji tożsamyh w znacznej części z tymi przedstawianymi w Ocenie.

I tak zasadnym będzie w najbliższych latach:

1. Podjęcie działań mających na celu integrację systemu usług społecznych na poziomie lokalnym oraz realizację wszystkich zaplanowanych działań zgodnie z obowiązującym reżimem sanitarnym w czasie trwania epidemii SARS-CoV-2.
2. Zapewnienie opieki seniorom, którzy są jej pozbawieni ze strony rodziny, bądź rodzina nie jest w stanie zapewnić w należyty sposób takiego wsparcia.

3. Podejmowanie inicjatyw na rzecz wspierania osób/rodzin, na co dzień opiekujących się osobami potrzebującymi wsparcia przy wykonywaniu podstawowych funkcji życiowych, poprzez rozwój opieki długoterminowej i środowiskowej.
4. Podejmowanie dalszych inicjatyw wspierających osoby starsze, chore i niepełnosprawne w tym poprzez rozbudowę zaplecza instytucjonalnego.
5. Konieczność dalszego rozwoju usług opiekuńczych w związku z wyzwaniem demograficznymi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii np. teleopieki, telemedycyny.
6. Potrzebne jest wprowadzenie systemowej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej wszystkim osobom jej potrzebującym, a szczególnie osobom przebywającym na kwarantannie lub w długotrwałej izolacji społecznej.
7. Podejmowanie działań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.
8. Należy dążyć do poprawy dostępności do świadczeń zdrowotnych, dedykowanych osobom starszym i niepełnosprawnym w zakresie m.in. geriatry oraz opieki długoterminowej.
9. Podejmowanie i kontynuowanie działań wspierających rodziny z dziećmi zarówno poprzez wsparcie finansowe, pracę środowiskową, i działania w ramach programów i projektów socjalnych.
10. Tworzenie miejsc „przyjaznych rozwojowi dzieci”, poprzez rozbudowę placówek wsparcia dziennego.
11. Budowanie katalogu alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu adresowanego do dzieci w szczególności wywodzących się z rodzin borykających się z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi.
12. Kontynuowanie działań i inicjatyw podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
13. Dążenie do integracji społecznej osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym.
14. Dalsza aktywizacja zawodowa mieszkańców miasta, w tym osób niepełnosprawnych poprzez kierowanie do uczestnictwa w programach współfinansowanych m.in. ze środków Unii Europejskiej.
15. Dalsza aktywność programowo - konkursowa, pozwalająca na pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych z różnych źródeł na podejmowanie działań skierowanych do różnych grup mieszkańców Tarnowa.
16. Kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi podejmującymi działania na rzecz społeczności lokalnej.
17. Rozwój ekonomii społecznej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

15. Podsumowanie

Analiza demograficzna beneficjentów systemu pomocy społecznej oraz problemów, z którymi borykają się świadczeniobiorcy, a które stanowią powody do występowania z wnioskami o wsparcie materialne i niematerialne, pozwala na stwierdzenie, iż w ostatnich latach doszło do zmiany profilu klienta pomocy społecznej. Systematycznie spada liczba osób i rodzin objętych wsparciem z uwagi na problem ubóstwa, przy równoczesnym utrzymującym się wysokim odsetku osób i rodzin borykających się z chorobą czy niepełnosprawnością. Struktura wiekowa mieszkańców miasta wskazuje na charakterystyczne cechy społeczeństwa

starzejącego się. Wynika z tego, że wyzwaniem m.in. dla służb społecznych i podmiotów pożytku publicznego w najbliższych latach będzie pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych osób starszych, samotnych chorych i niepełnosprawnych.

Depopulacja miasta, utrzymujące się wysokie saldo migracji - dla przykładu podać można, iż tylko w okresie zasiłkowym 2019/2020, blisko 300 rodzin pobierających świadczenie wychowawcze 500+, złożyło wnioski o przeniesienie wypłaty przyznanego świadczenia do innych miejscowości z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny - dobitnie świadczy o „odpływie rodzin” z Tarnowa - wszystko to są istotne wyzwania, z jakim przyjdzie się nam zmierzyć planując działania strategiczne w obszarze rozwiązywania problemów społecznych w najbliższych latach.

Z uwagi na panującą od 2020 r. pandemię koronawirusa i związane z tym ograniczone możliwości przeprowadzenia badań wśród społeczności lokalnej Tarnowa oraz dokonujące się na przełomie lat 2021 - 2022, zmiany organizacyjne kluczowych jednostek polityki społecznej miasta i konieczność przeprowadzenia w najbliższych miesiącach diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych - poszerzenie diagnozy na potrzeby Strategii o badania ankietowe wśród mieszkańców miasta planowane jest przy aktualizacji dokumentu.

16. Materiały źródłowe

1. Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz z realizacji Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla miasta Tarnowa za lata 2017-2020
2. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017-2020
3. Raport o stanie miasta za lata 2017-2020
4. Raport o sytuacji społeczno - gospodarczej województwa małopolskiego
5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa za lata 2017-2020
6. Raport monitoringowy dotyczący stanu realizacji projektów i programów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa za lata 2017-2020
7. Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podręcznik metodyczny. Część praktyczna. Publikacja opracowana w ramach Projektu „Strategor”
8. Informator statystyczny miasto Tarnów za lata 2017-2020 - PDF i tablice Excel
9. Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego za lata 2017-2020 - tablice Excel
10. https://pl.wikipedia.org/wiki/Województwo_małopolskie
11. Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050
12. Małopolskie bazy podmiotów ekonomii społecznej

17. Spis tabel

TYTUŁ	STRONA
Tabela nr 1 Udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych w latach 2017 - 2020	6
Tabela nr 2 Rynek pracy w latach 2017 - 2020	8
Tabela nr 3 Bezrobocie w latach 2017 - 2020	8
Tabela nr. 4 Dochody i wydatki w latach 2017 - 2020	9
Tabela nr 5 Liczba ludności Tarnowa z podziałem na płeć w latach 2017 - 2020	12
Tabela nr 6 Tarnowianie według grup wiekowych w latach 2017 - 2020	13
Tabela nr 7 Struktura wiekowa mieszkańców miasta w latach 2017 - 2020	13
Tabela nr 8 Liczba ludności Tarnowa z podziałem na czasookres zameldowania w latach 2017 - 2020	15
Tabela nr 9 Liczba stałych mieszkańców w osiedlach w latach 2017 - 2020	15
Tabela nr 10 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w latach 2017 - 2020	16
Tabela nr 11 Zawarte małżeństwa, separacje i rozwody w latach 2017 - 2020	16
Tabela nr 12 Migracje ludności miasta w latach 2017 - 2020	17
Tabela nr 13 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2020 - 2030 i w perspektywie do 2050 r. według grup wieku	19
Tabela nr 14 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2020 - 2030 i w perspektywie do 2050 r. z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku	20

Tabela nr 15 Pracujący według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w latach 2017 - 2020	22
Tabela nr 16 Przeciętne zatrudnienie w Tarnowie w latach 2017 - 2020	22
Tabela nr 17 Tarnowskie podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2017 - 2020	23
Tabela nr. 18 Bezrobotni mieszkańcy Tarnowa	24
Tabela nr 19 Zasoby mieszkaniowe miasta Tarnowa	30
Tabela nr 20 Powody udzielenia pomocy i wsparcia w latach 2017 - 2020	33
Tabela nr 21 Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia w latach 2017 - 2020 z uwzględnieniem rodzajów świadczeń	35
Tabela nr 22 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przyznane i wypłacone w latach 2017 - 2020	36
Tabela nr 23 Świadczenia niepieniężne i usługi z pomocy społecznej przyznane w latach 2017 - 2020	37
Tabela nr 24 Świadczenia realizowane na rzecz rodzin wychowujących dzieci w latach 2017-2020	39
Tabela nr 25 Świadczenia opiekuńcze i pielęgnacyjne wypłacane w latach 2017 - 2020	40
Tabela nr 26 Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego wypłacone w latach 2017 - 2020	42
Tabela nr 27 Dodatki do czynszu i energetyczne dla tarnowskich gospodarstw domowych przyznane w latach 2017 - 2020	42
Tabela nr 28 Zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w latach 2017 - 2020	43
Tabela nr 29 Analiza działań podejmowanych w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Tarnowa w latach 2017 - 2020	47
Tabela nr 30 Koszty realizacji zadań polityki społecznej w latach 2017 - 2020	49

18. Spis wykresów

TYTUŁ	STRONA
Wykres nr 1 Mieszkańcy Tarnowa ogółem w latach 2017 - 2020	12
Wykres nr 2 Współczynnik obciążenia demograficznego	14
Wykres nr 3 Liczba ludności na 1 km ²	16
Wykres nr 4 Prognoza liczby mieszkańców Tarnowa w latach 2020 - 2030 i w perspektywie do 2050 r.	19
Wykres nr 5 Dochody budżetu miasta Tarnowa w latach 2017 - 2020	21
Wykres nr 6 Wydatki budżetu miasta Tarnowa w latach 2017 - 2020	21
Wykres nr 7 Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł w Tarnowie w latach 2017 - 2020	24

Wykres nr 8 Dynamika zmiany liczby osób bezrobotnych w latach 2017 - 2020	26
Wykres nr 9 Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2017 - 2020	33

19. Spis rysunków

TYTUŁ	STRONA
Rysunek nr 1 Powierzchnia	5
Rysunek nr 2 Ludność ogółem	6
Rysunek 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności	7
Rysunek nr 4. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	7
Rysunek nr 5 Instytucje rynku pracy współpracujące z Powiatowym Urzędem Pracy	27
Rysunek nr 6 Tarnowskie zasoby mieszkaniowe	28
Rysunek nr 7 Podmioty zapewniające bezpieczeństwo publiczne mieszkańcom, działające w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz zapewniające wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym w mieście Tarnowie	56
Rysunek nr 8 Tarnowskie podmioty sportu, rekreacji i turystyki	59
Rysunek nr 9 Organizatorzy kultury w Tarnowie	59
Rysunek nr 10 Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej, ochrony zdrowia i edukacji	62
Rysunek nr 11 Podmioty ekonomii solidarnej w ramach ekonomii społecznej	70
Rysunek nr 12 Tarnowskie podmioty ekonomii społecznej	72

ANALIZA

**ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W MIEŚCIE TARNOWIE
Z UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB ORAZ
AKTYWNOŚCI PROGRAMOWEJ
W ICH ROZWIĄZYWANIU**

SPIS TREŚCI		
Numer porządkowy	Tytuł rozdziału/podrozdziału	Strona
1.	Wprowadzenie	4
2.	Kwestie definicyjne problemów społecznych	4
2.1	Ubóstwo	4
2.2	Sieroctwo	5
2.3	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym w rodzinach wielodzietnych	5
2.4	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	6
2.5	Bezrobocie	6
2.6	Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	7
2.7	Przemoc w rodzinie	7
2.8	Problemy uzależnień od alkoholu i narkotyków	7
2.9	Długotrwała lub ciężka choroba	8
2.10	Niepełnosprawność	8
2.11	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	9
2.12	Bezdomność	9
3.	Analiza ilościowa diagnozowanych w mieście Tarnowie problemów społecznych	10
4.	Przyczyny i skutki diagnozowanych najczęściej problemów społecznych	11
5.	Aktywność programowa w rozwiązywaniu problemów społecznych wśród mieszkańców miasta	14
5.1	Indywidualne programy pomocy realizowane w latach 2017-2020	14
5.2	Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach 2017-2020	15
5.3	Projekty realizowane ze środków dotacji krajowych w ramach programów osłonowych i konkursów ogłaszanych m.in. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	16
5.4	Programy lokalne Tarnowa realizowane na rzecz mieszkańców Tarnowa	17
5.5	Projekty i programy realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, środków własnych realizatorów i środków zewnętrznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017-2020	18
5.6	Projekty socjalne realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa i dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	23

6.	Identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej - Analiza SWOT	24
6.1	Obszar pomocy społecznej, wsparcia rodziny, organizacji pieczy zastępczej i zatrudnienia	25
6.2	Obszar edukacji	29
6.3	Obszar ochrony zdrowia	31
6.4	Obszar polityki senioralnej	34
6.5	Obszar sportu i rekreacji	35
6.6	Obszar kultury	37
6.7	Obszar bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania przemocy oraz zjawiskom patologii społecznej	39
6.8	Obszar budowy społeczeństwa obywatelskiego	41
7.	Analiza potrzeb wynikających ze zdiagnozowanych problemów społecznych	42
7.1	Domy Pomocy Społecznej	42
7.2	Środowiskowe Domy Samopomocy	44
7.3	Domy dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	44
8.	Inne ośrodki wsparcia	45
8.1	Schronisko dla osób bezdomnych „Dom dla Bezdomnych Mężczyzn Caritas Diecezji Tarnowskiej”, ul. Prostopadła 9A, prowadzone na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa przez Caritas Diecezji Tarnowskiej	45
9.	Inne usługi wspierające	45
9.1	Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	45
9.2	Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielnych „Bezpieczna Przystań”	46
10.	Podsumowanie	46
11.	Materiały źródłowe	49
12.	Spis tabel	49
13.	Spis rysunków	50

1. Wprowadzenie

Niniejszy materiał zawiera analizę zidentyfikowanych w mieście problemów mieszkańców Tarnowa, dla których planowane będą w najbliższym dziesięcioleciu działania strategiczne. Tytułem wstępu poruszone zostaną kwestie definicyjne problemów społecznych wraz z charakterystykami ich intensywności. W kolejności omówione zostaną przyczyny i skutki najliczniej diagnozowanych problemów wśród tarnowian. Następnie dokonany zostanie przegląd dotychczasowej aktywności programowej realizowanej w zakresie rozwiązywania problemów społeczności lokalnej, niejednokrotnie podejmowanej z ich czynnym udziałem oraz przedstawiona zostanie analiza potrzeb wynikających ze zdiagnozowanych problemów społecznych oraz identyfikacja mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej - Analiza SWOT.

2. Kwestie definicyjne problemów społecznych

Mówiąc o problemach społecznych mamy na myśli powtarzające się zjawiska, uznawane przez daną społeczność lokalną za negatywne, których nasilenie budzi uzasadniony niepokój opinii publicznej. Ponadto, aby dane zjawisko uznać za problem społeczny muszą występować jeszcze dwa elementy, a mianowicie: zjawisko musi być możliwe do przewyciężenia i przewyciężenie go można osiągnąć dzięki zbiorowemu działaniu.

Przystępując do analizy diagnozowanych wśród członków danej społeczności lokalnej problemów społecznych, najpierw istotne jest dokonanie ich podziału i charakterystyki w oparciu o zakresy definicyjne, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań ich występowania. Istotne z punktu widzenia projektowanych działań strategicznych, jest również przedstawienie charakterystyki intensywności wybranych problemów społecznych. Intensywność tę analizujemy w kolejności według trzech poziomów: niskiego, średniego i wysokiego

We współczesnym społeczeństwie za główne diagnozowane problemy społeczne uważa się:

2.1. Ubóstwo

Żaden akt prawny nie definiuje wprost ubóstwa. W praktyce ubóstwo traktowane jest, jako brak środków do życia i stanowi jedną z najstarszych przyczyn występowania o świadczenia społeczne. Przyjmuje się, że osoby czy rodziny dotknięte lub zagrożone ubóstwem, nie są w stanie samodzielnie zaspakajać swoich potrzeb życiowych, czy realizować podstawowych funkcji życiowych, z uwagi na brak środków materialnych lub posiadanie zbyt niskich dochodów - poniżej minimum socjalnego.

Ubóstwo może być rozpatrywane w następujących poziomach intensywności:

- Ubóstwo dochodowe płytkie. Wyraża się ono w braku możliwości zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego.
- Utrwalone ubóstwo dochodowe, wyrażające się niskim dochodem oraz np. złymi warunkami mieszkaniowymi lub niedostatecznym wyposażeniem gospodarstwa domowego, ograniczoną konsumpcją i ograniczonym udziałem w życiu społeczności lokalnej (np. brak możliwości opłacenia dziecku wyjazdu na wycieczkę szkolną lub

wypoczynku wakacyjnego); narażenie na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym). Brak umiejętności samodzielnej poprawy sytuacji.

- Trwałe ubóstwo dochodowe. Mamy tu na myśli np. stałą ekspozycję na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym); zagrożenie bezdomnością, złe warunki mieszkaniowe, złą sytuację rodzinną, pogarszający się stan zdrowia przy niskim poziomie higieny zdrowotnej. Brak prób samodzielnej poprawy sytuacji.

Dłuższy okres utrzymywana się stanu ubóstwa grozi wykluczeniem społecznym.

2.2. Sieroctwo

O sieroctwie mówimy, gdy dziecko nie posiada obojga rodziców lub jednego z rodziców czy innych krewnych odpowiedzialnych za jego wychowanie.

Wyróżniamy sieroctwo biologiczne, spowodowane śmiercią rodziców oraz sieroctwo społeczne wynikające z rozbitcia rodziny lub jej marginalizacji. Sieroctwo społeczne w tym znaczeniu obejmuje dzieci pozostające w pieczy zastępczej. Oznacza to, że za moment pojawienia się problemu społecznego, jakim jest sieroctwo przyjmuje się moment przejęcia opieki nad dzieckiem przez instytucje pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej).

W sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej możliwe są trzy poziomy intensywności problemu sieroctwa, a mianowicie:

- Dziecko nawiąże pozytywny kontakt z rodzicami zastępczymi/opiekunami i będzie miało poczucie bezpieczeństwa.
- Dziecko nawiąże słaby kontakt z rodzicami zastępczymi/opiekunami. Występują zaburzenia w relacji dziecka z rodzicami zastępczymi/opiekunami (w tym z winy rodziców/opiekunów). Wychowanek ma słabe (niepełne) poczucie bezpieczeństwa.
- Dziecko nie nawiąże lub zerwie kontakt z rodzicami zastępczymi/opiekunami, nie ma poczucia bezpieczeństwa w zaistniałej sytuacji. Wychowanek przejawia agresję (w tym autoagresję), stosuje przemoc.

Ostatni rodzaj to sieroctwo duchowe, wynikające z zaniedbania dziecka przez rodziców biologicznych, pozbawienia go opieki i wsparcia psychicznego. Ten rodzaj sieroctwa wiąże się z poczuciem osamotnienia u dziecka.

2.3 Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym w rodzinach wielodzietnych

Zakres ochrony macierzyństwa dotyczy obowiązków rodziców w stosunku do dzieci i obejmuje zaspokojenie potrzeb materialnych, przeciwdziałania rozpadowi więzi rodzinnych, eliminacji dysfunkcji. Dotyczy dzieci od wczesnego okresu życia aż do osiągnięcia pełnoletności. Ochrona ta niejednokrotnie rozszerzona jest poza okres wychowania dziecka i dotyczy także okresu wczesnego macierzyństwa a nawet okresu ciąży.

2.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, odnosi się do kwestii opieki i wychowania i dotyczy niemożności zapewnienia dziecku właściwej opieki czy wychowania. Może dotyczyć problemów związanych z zapewnieniem żywności, odzieży czy mieszkania.

Z kolei bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego dotyczy sytuacji, gdy rodzina posiada wystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb życia codziennego, ale dysponuje nimi w sposób nieodpowiedni.

Poziom nasilenia problemu dotyczy sytuacji, gdy:

- Rodzina z dzieckiem, w której zaburzone są funkcje rodziny, np. zaniedbywanie niektórych potrzeb dziecka, złe gospodarowanie budżetem domowym czy prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmuje współpracę/wykazuje aktywność/aktywnie przeciwdziała. Wymaga niewielkiego wsparcia ze strony służb społecznych.
- Rodzina z dzieckiem, w której występuje niesamodzielność w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych o utrwalonych złych nawykach zarówno w sferze prowadzenia gospodarstwa domowego, jak i w kwestii wychowywania dzieci, relacji między członkami rodziny. Wymaga znacznego wsparcia ze strony innych osób w przezwyciężaniu napotkanych problemów opiekuńczo - wychowawczych. Pomoc osób trzecich pozwala na usamodzielnienie rodziny.
- Rodzina z dzieckiem, w której występuje wiele problemów opiekuńczo - wychowawczych, w bardzo dużym stopniu niesamodzielna, wymagająca bardzo dużo pomocy ze strony osób trzecich), często pod nadzorem kuratora sądowego. Zagrożenie przejęcia dziecka przez instytucje pieczy zastępczej. Nie podejmuje współpracy.

2.5 Bezrobocie

To jeden z najważniejszych problemów społecznych, rzutujących na funkcjonowanie społeczne jednostki. Powoduje obniżenie standardu życia, prowadzi do biedy, a niejednokrotnie do innych problemów jednostkowych i społecznych, zaburzających funkcjonowanie społeczne jak: alkoholizm czy przemoc. Jako przesłanka do udzielenia świadczeń z systemu pomocy społecznej, musi być interpretowane w świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy.

Poziomy intensywności problemu bezrobocia charakteryzują się tym, że:

- Osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukuje zatrudnienia. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia.
- Osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako bezrobotna stosuje głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średniookresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”.
- Osoba pozostająca bez pracy długookresowo, jest zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje, od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba o niskim poziomie zatrudnialności. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

2.6 Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

Zdarzenie losowe to zdarzenie nieprzewidywalne, niezależne od człowieka i nie do uniknięcia. Natomiast sytuacja kryzysowa, jest następstwem zagrożenia, które prowadzi do zerwania lub naruszenia więzów społecznych. W kontekście ustawy o pomocy społecznej, obie te przesłanki muszą występować łącznie, czyli zdarzenie losowe musi powodować sytuację kryzysową i dopiero wówczas stanowi podstawę do interwencji w ramach wsparcia społecznego.

2.7 Przemoc w rodzinie

Definicję przemocy zawiera ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Określa ona przemoc, jako jednorazowe lub powtarzające się działanie umyślne lub zaniechanie, które narusza prawa, czy dobra osobiste członków danej rodziny. Chodzi tu głównie o działania narażające na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub naruszające godność, wolność czy nietykalność np. seksualną, powodując szkody fizyczne i psychiczne. W ramach systemu pomocy społecznej, której zadaniem jest m.in. przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom społecznym, osoby doświadczające przemocy mogą liczyć przede wszystkim na pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego w tym psychologicznego i prawnego oraz pomoc w ramach interwencji kryzysowej.

2.8 Problemy uzależnień od alkoholu i narkotyków

Alkoholizm i narkomania należą do zaburzeń polegających na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu czy substancji chemicznych. Nadużywanie ich ma negatywny wpływ m.in. na funkcjonowanie społeczne i wypełnianie ról społecznych. Problemy uzależnień obejmują zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem.

Osoby uzależnione jak i współuzależnione w procesie zdrowienia i wychodzenia z problemów, korzystają ze wsparcia zarówno materialnego jak i niematerialnego prowadzonego między innymi w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i integracji społecznej osób uzależnionych.

Poziomy intensywności problemu uzależnień obejmują:

- Okresowe używanie środków psychoaktywnych lub alkoholu. Wzrost tolerancji i ochoty na używki. Nie występują skumulowane szkody, ale mogą mieć miejsce zdarzenia, które skutkują określonymi konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi, itp. (szczególnie w odniesieniu do młodzieży). Osoba potrafi pełnić określone role społeczne.
- Nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Występują trudności z pełnieniem określonych ról społecznych, zagrożenie stabilności zawodowej. Zaniedbywanie rodziny, konflikty domowe, pogłębiające się uzależnienie psychiczne i fizyczne, pojawiające się

szkody zdrowotne. Poziom wymagający sporego zaangażowania służb społecznych i terapeuty. Osoba traci role społeczne.

- Uzależnienie od środków psychoaktywnych lub alkoholu. Picie lub branie środków chemicznych stanowią dominujący wymiar funkcjonowania jednostki i skutkują niemożnością wypełniania podstawowych ról społecznych. Zalecana terapia stacjonarna lub ambulatoryjna. Może występować zerwanie więzi społecznych.

2.9 Długotrwała lub ciężka choroba

Pojęcia te nie zostały jednoznacznie zdefiniowane w obowiązujących przepisach uzasadniających udzielenie konkretnego wsparcia społecznego. Przyjmuje się, że z długotrwałą chorobą mamy do czynienia wówczas, gdy leczenie danego schorzenia rozłożone jest w czasie, a o ciężkiej chorobie, czyli zagrażającej życiu mówimy wówczas gdy jest ona skomplikowana w leczeniu i potwierdzona odpowiednim zaświadczeniem lekarskim.

Osoby długotrwale lub ciężko chore to te, które z powodu wieku lub choroby i związanych z nimi trudnościami życiowymi wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione.

Poziomy intensywności problemu bezrobocia charakteryzują się tym, że:

- Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem uczestniczyć w życiu społecznym.
- Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga codziennego lub prawie codziennego wsparcia w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych). Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.
- Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga stałego wsparcia w większości podstawowych czynności dnia codziennego. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby.

2.10 Niepełnosprawność

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych dotycząca praw człowieka, której celem jest ochrona praw i godności osób niepełnosprawnych, przyjmuje, że niepełnosprawność jest pojęciem ewoluującym i wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami.

Niepełnosprawność traktowana jest, jako trwała lub okresowa niezdolność do pełnienia ról społecznych z powodu naruszenia sprawności organizmu. Niepełnosprawność często powoduje niezdolność do podjęcia pracy zarobkowej lub konieczność zabezpieczenia pomocy ze strony osób drugich. Wyróżniamy trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny.

Możemy wypunktować następujące poziomy intensywności problemu niepełnosprawności:

- Osoba wymagająca niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego, lub terapii/rehabilitacji

w niewielkim wymiarze czasowym. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem uczestniczyć w życiu społecznym.

- Osoba wymagająca codziennego wsparcia w miejscu zamieszkania w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych), lub codziennej terapii/rehabilitacji. Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.
- Osoba wymagająca stałego wsparcia w miejscu zamieszkania w większości podstawowych czynności dnia codziennego, lub codziennej intensywnej terapii/rehabilitacji. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby. Spełnia kryteria pozwalające na skierowanie do placówki całodobowego pobytu.

2.11 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Definicja obejmuje osoby zwolnione z zakładu karnego, którym udzielono pomocy z tytułu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i w ramach pomocy społecznej przeznaczonej dla rodzin doświadczających problemów.

Poziom nasilenia intensywności problemów dotyczy sytuacji, gdy:

- Karany po raz pierwszy, krótka kara izolacyjna lub nie izolacyjna, doświadczający chwilowych trudności w readaptacji. Wymaga niewielkiego wsparcia w przystosowaniu do życia.
- Karany co najmniej 2 razy lub dłuższa kara pozbawienia wolności, wymagający działań aktywizacyjnych, mający znikome wsparcie środowiska w zakresie usamodzielnienia. Podejmuje próby zmian.
- Wielokrotnie karany, który spędził w więzieniu wiele lat. Zupełnie nieprzystosowany do funkcjonowania w warunkach wolnościowych, wymaga długotrwałego i wielowymiarowego wsparcia. Nie podejmuje prób zmian. Jego otoczenie demotywuje lub w inny sposób negatywnie oddziałuje na proces usamodzielniania.

Niwelowanie tych problemów dotyczy zapobiegania marginalizacji osób nimi dotkniętych, poprzez umożliwienie im poprzez wsparcie materialne, poradnictwo czy pracę terapeutyczną, prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Wsparcia w integracji ze środowiskiem lokalnym w celu dostosowania się do nowych realiów życia na wolności i przestrzeganiu norm społecznych.

2.12 Bezdomność

O bezdomności możemy mówić w węższym i szerszym znaczeniu. W wąskim znaczeniu bezdomność oznacza brak własnego mieszkania czy innego lokalu przystosowanego do zamieszkania, a w szerszym dotyczy sytuacji, gdy osoba posiada lokal, ale nie spełnia on nawet minimalnych standardów mieszkaniowych. Za osobę bezdomną w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej, uważa się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości

zamieszkania Bezdomyim można być z wyboru i wówczas bardzo trudno jest pomóc takiej osobie w wyjściu z bezdomności. Bezdomność wynikać może także z przyczyn zupełnie niezawinionych przez daną osobę. Do takich osób w szczególności kierowane są działania w ramach indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, polegające na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Wyróżnić możemy następujące poziomy intensywności problemu bezdomności:

- Bezdomność krótkotrwała lub tymczasowa. Poszukiwanie alternatywnych rozwiązań do braku lokalu mieszkalnego. Próby samodzielnego rozwiązania problemu. Zrywanie więzi rodzinnych.
- Przystosowywanie się do bezdomności. Bezdomność trwała. Osoba przystosowująca się do warunków bezdomności. Zmiana percepcji norm społecznych. Niepodejmowanie samodzielných prób rozwiązania problemu.
- Bezdomność długookresowa. Odrzucenie obowiązujących norm społecznych. Konieczność wieloaspektowej pomocy. Pogodzenie się z własną bezdomnością.

3. Analiza ilościowa diagnozowanych w mieście Tarnowie problemów społecznych

Zdiagnozowane w ramach prac nad Strategią problemy społeczne, mają istotny związek z powodami uzasadniającymi udzielanie pomocy i wsparcia mieszkańcom miasta - beneficjentom systemu pomocy społecznej. Powody, o których mowa precyzuje art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Do analizy problemów posłużyły dane zawarte w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa oraz Sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2017 - 2020.

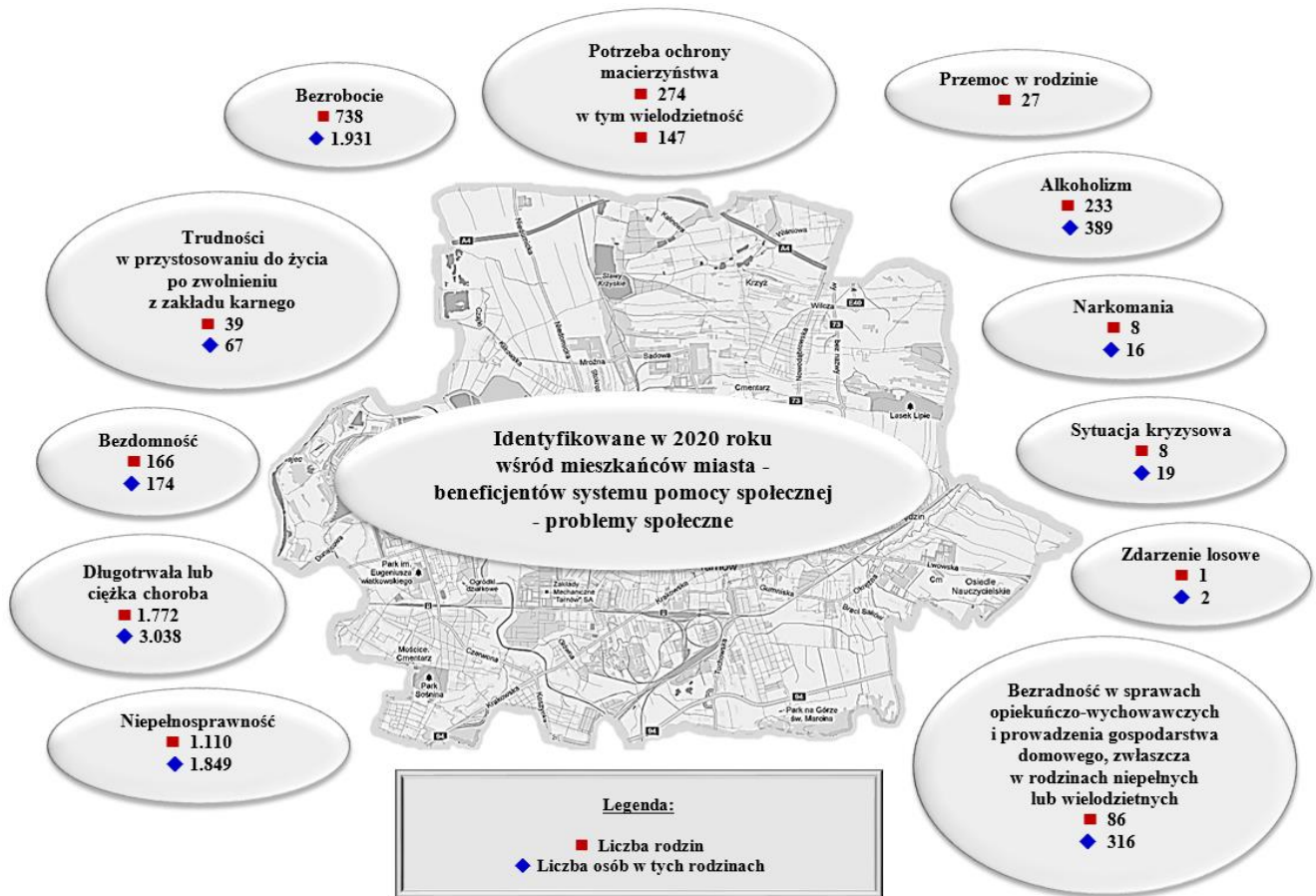
Z analizy tej wynika, że w latach 2017 - 2020, występowały wahania w liczbach diagnozowanych problemów/powodów ubiegania się przez mieszkańców Tarnowa o pomoc i wsparcie społeczne.

Dla przykładu problemy powodujące największe zagubienie i bezradność w samodzielnym przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych wśród beneficjentów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie, układały się w 2020 r. w następującej kolejności:

- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- bezrobocie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność,
- alkoholizm,
- bezdomność.

Poniżej zaprezentowano graficzne ujęcie problemów społecznych identyfikowanych w mieście Tarnowie w 2020 r., z uwzględnieniem liczby rodzin i osób w tych rodzinach.

Rysunek nr 1 Mapa identyfikowanych wśród mieszkańców miasta - beneficjentów systemu pomocy społecznej, problemów społecznych wraz z określeniem poziomu ich występowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2020 r.

4. Przyczyny i skutki diagnozowanych najczęściej problemów społecznych

Na bazie identyfikowanych problemów społecznych, poniżej zostaną przeanalizowane najczęściej i najliczniej diagnozowane wśród tarnowian problemy społeczne wśród, których dominują od lat na pierwszym miejscu długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i bezrobocie.

Przyczyny i skutki problemów społecznych rozpoznawane wśród tarnowian są reprezentatywne dla społeczności całego kraju.

Analizując problem długotrwałej choroby wśród danej społeczności lokalnej, mamy na myśli osoby, które z powodu zdiagnozowanych schorzeń pozostają przez długi czas pod opieką lekarzy, głównie specjalistów, a choroba, która ich dotyka często nie jest możliwa do wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej skutki. Z kolei o ciężkiej chorobie, mówimy wówczas, gdy zagraża ona bezpośrednio życiu danej osoby. Zarówno długotrwałe - przewlekłe jak i ciężkie choroby często rozwijają się latami, a ich symptomy bywają niezauważane.

Choroby te niejednokrotnie prowadzą do trwałej utraty zdrowia, są też najczęstszą przyczyną zgonów.

Rysunek nr 2 Przyczyny i skutki długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród tarnowian

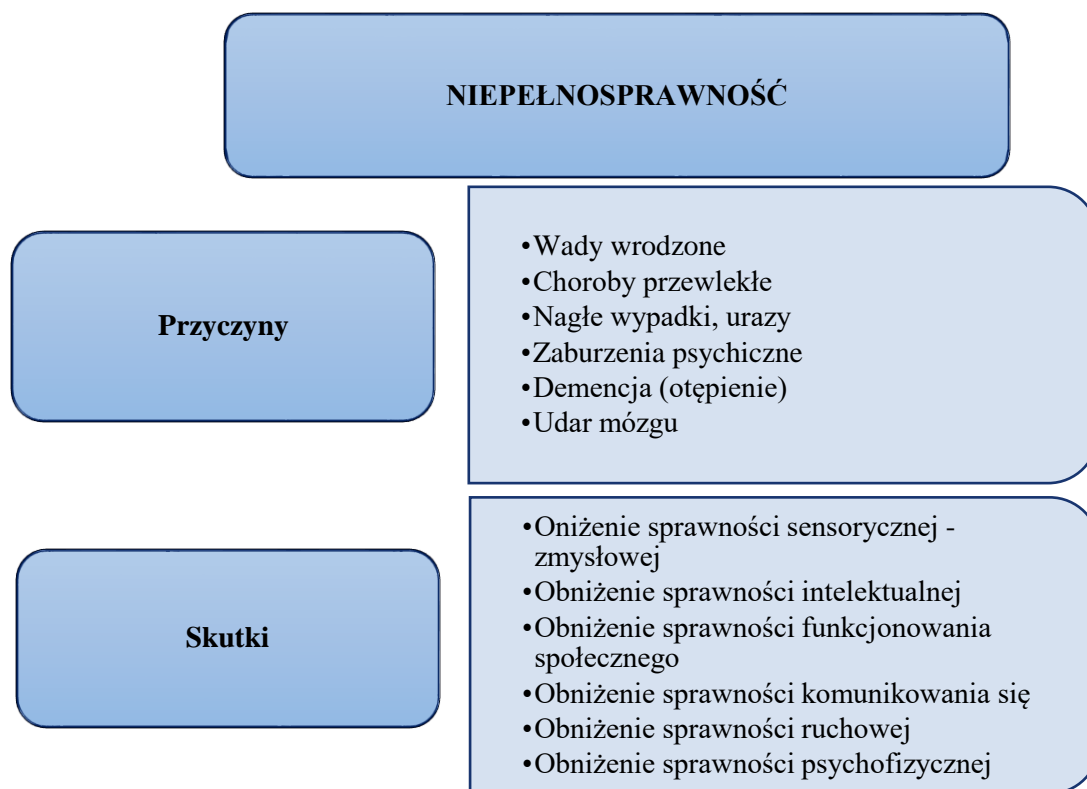

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.poradnikzdrowie.pl>

W polskim prawie osoby niepełnosprawne określa się jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego, lekkiego) lub o niezdolności do pracy.

Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Konsekwencją niepełnosprawności organizmu jest niejednokrotnie niepełnosprawność społeczna, uniemożliwiająca danej osobie - pełny - na równi z osobami sprawnymi udział w życiu społecznym. Podobnie jak w przypadku długotrwałej czy ciężkiej choroby i w przypadku niepełnosprawności przyczyny i skutki u mieszkańców Tarnowa, są charakterystyczne dla całej społeczności kraju.

Rysunek nr 3 Przyczyny i skutki niepełnosprawności wśród tarnowian

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rodzaje, klasyfikacja i przyczyny niepełnosprawności Paweł Strumiłło

Bezrobocie to bardzo złożone zjawisko społeczne, mające wiele różnorodnych przyczyn i skutków, zarówno społecznych, psychologicznych jak i ekonomicznych. Często uwarunkowanych regionalnie. Bezrobocie charakteryzuje się m.in. tym, że osoby w wieku aktywności zawodowej - czyli te, które ukończyły 18 lat a nie ukończyły 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni - zdolne i chętne do pracy, nie są w stanie podjąć zatrudnienia. Nie prowadzą żadnej własnej działalności gospodarczej i nie świadczą innej pracy zarobkowej, przez co niejednokrotnie nie posiadają dochodów umożliwiających zaspokojenie potrzeb życia codziennego. Obszerną definicję osoby bezrobotnej zawiera ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Rysunek nr 4 Przyczyny i skutki bezrobocia wśród tarnowian

Źródło: opracowanie własne na podstawie interviewMe.pl Bezrobocie: rodzaje, przyczyny, skutki Wojciech Martyński

Podobną kolejność i skalę występowania diagnozowanych problemów społecznych wśród mieszkańców miasta, obserwowano w całym analizowanym 4 letnim okresie czasu.

5. Aktywność programowa w rozwiązywaniu problemów społecznych wśród mieszkańców miasta

Uzyskane w wyniku corocznych analiz wyniki oraz wyciągane wnioski, stanowiły podstawę do wypracowywania programów i projektów, ze szczególnym uwzględnieniem działań w obszarze pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem była integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka i niwelowanie zdiagnozowanych problemów społecznych.

5.1 Indywidualne programy pomocy realizowane w latach 2017 - 2020

W ramach rozwiązywania zdiagnozowanych problemów jednostkowych i społecznych oraz świadczonego wsparcia społecznego na rzecz społeczności lokalnej, mieszkańcy Tarnowa mogli uczestniczyć w indywidualnych programach pomocy.

Rodzaje tych programów realizowanych w omawianym okresie czasu wraz liczbą uczestników usług obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 1 Indywidualne programy pomocy realizowane w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności				
Liczba osób korzystających z usług w ramach programu	6	14	15	16
Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie				
Liczba osób korzystających z usług w ramach programu	39	33	15	15
Program - Programy psychologiczno - terapeutyczne				
Liczba osób korzystających z usług w ramach programu	4	25	12	0
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej)				
Liczba osób korzystających z usług w ramach programu	36	61	53	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020

5.2 Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach 2017 - 2020

W okresie objętym analizą na rzecz i z udziałem mieszkańców Tarnowa, realizowane były również programy i projekty konkursowe. I tak.

Tabela nr 2 Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach 2017 - 2020

Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej	
1.	Projekt pn. „Aktywnie działamy. Pozytywnie wspieramy. Lokalnie zmieniamy”
2.	Projekt: „Nowa kamienica - aktywna dzielnica”. Realizacja Projektu odbywa się poprzez prowadzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Akademia Aktywności” w Tarnowie
3.	Projekt „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”
4.	Projekt Kooperacje 3D - model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin
5.	Projekt „Sami - Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi”
6.	Projekt „Od bierności do aktywności w Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej ZAZ „Słoneczne Wzgórze”
7.	Projekt „Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnymi w subregionie tarnowskim”
8.	„Zdalna szkoła - wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego”

9.	„Młodzi na start” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 - 2020
10.	„Mój rozwój, moja szansa” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie za lata 2017 - 2020

5.3 Projekty realizowane ze środków dotacji krajowych w ramach programów osłonowych i konkursów ogłaszanych m.in. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Wśród realizowanych przy udziale środków finansowych pochodzących z dotacji krajowych na szczególną uwagę zasługują poniżej wymienione projekty.

Tabela nr 3 Projekty realizowane ze środków dotacji krajowych w ramach programów osłonowych i konkursów ogłaszanych m.in. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Projekty realizowane ze środków dotacji krajowych w ramach programów osłonowych i konkursów ogłaszanych m.in. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	
1.	Konkurs „Asystent rodziny”
2.	Konkurs „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”
3.	Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020
4.	Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 - 2023.
5.	Program „Maluch”
6.	Program „Wspieraj seniora - Solidarnościowy Korpus wsparcia seniorów”
8.	„Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”
9.	Karta Dużej Rodziny
10.	Program „Czyste Powietrze”

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie za lata 2017 - 2020

5.4 Programy lokalne Tarnowa realizowane na rzecz mieszkańców Tarnowa

Szereg działań wspierających i osłonowych realizowano także w ramach programów lokalnych, których odbiorcami i niejednokrotnie współrealizatorami byli mieszkańcy miasta.

Tabela nr 4 Tarnowskie Programy lokalne realizowane na rzecz mieszkańców

Tarnowskie Programy lokalne realizowane na rzecz mieszkańców	
1.	Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”
2.	Program „Karta Tarnowskiego Seniora”
3.	Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2016 - 2018
4.	Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019 - 2021
5.	Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2015 - 2017
6.	Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018 - 2020
7.	Program osłonowy „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2014 - 2020
8.	Program osłonowy „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2019 - 2023
9.	Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2016 - 2020
10.	Program Działań na Rzecz Osób Starszych w Mieście Tarnowie na lata 2015 - 2020
11.	Miejski program działań w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób społecznych na lata 2016 - 2020
12.	Strategia Rozwoju Sportu w Mieście Tarnowie do roku 2020
13.	Program Zapobiegania Przemocy oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego dla miasta Tarnowa na lata 2017 - 2022
14.	Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa - edycje 2017-2020 (program corocznie przyjmowany uchwałą Rady Miejskiej w Tarnowie)
15.	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Tarnowa na lata 2016 - 2020
16.	Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - edycje 2017 - 2020 (corocznie przyjmowany uchwałą Rady Miejskiej w Tarnowie)
17.	Wieloletni program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016 - 2020
18.	Aktywny Samorząd
19.	Program wsparcia uczniów z rodzin wielodzietnych 3+ „Pierwszy Dzwonek”
20.	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tarnowa na lata 2018 - 2022
21.	Program „Zdrowie Tarnowianina”

22.	Program „Tarnowska wspinaczka sportowa – optymalizacja procesu treningowego”
-----	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwał Rady Miejskiej w Tarnowie

5.5 Projekty i programy realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, środków własnych realizatorów i środków zewnętrznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017 - 2020

Najistotniejsze cele i kierunki działań służące rozwiązywaniu problemów społecznych, obowiązującej do końca 2020 r. Strategii, realizowane były w latach 2017 - 2020 w oparciu o liczne zgłoszone projekty. Część z nich obecnie realizowana jest nadal poza strategią. Najważniejsze z nich to:

Tabela nr 5 Projekty i programy realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, środków własnych realizatorów i środków zewnętrznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017 - 2020

Projekty i programy realizowane ze środków budżetu GMT, środków własnych realizatorów i środków zewnętrznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017 - 2020	
1.	Opłatek Maltański
2.	Pozytywnie nastawiamy – posiłkiem wspieramy
3.	Prace Społecznie Użyteczne na rzecz klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie
4.	Organizacja wolnego czasu dzieci z rodzin zastępczych oraz wsparcie rodziców zastępczych w pełnieniu pieczy zastępczej
5.	Organizacja obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego
6.	Promocja rodzicielstwa zastępczego
7.	Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
8.	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu rodziców zastępczych
9.	Wsparcie młodzieży opuszczającej rodziną i instytucjonalną opiekę zastępczą oraz Schronisko dla nieletnich, Zakład poprawczy, Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii i Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
10.	Wspieranie osób pełniących funkcję rodziny zastępczej
11.	Zapewnienie rodzinom zastępczym wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
12.	Monitorowanie sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy Miasta Tarnowa i podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia im bezpieczeństwa
13.	Kampania „Biała Wstążka”
14.	Grupa terapeutyczna „Opanowywania lęku” z elementami psychoedukacji, zgodna z założeniami psychologicznego podejścia - Praktyki Opanowywania Lęku
15.	Grupa wsparcia dla samotnych rodziców

16.	Organizacja dystrybucji artykułów żywnościowych dla mieszkańców Tarnowa oraz organizacji pozarządowych działających na ich rzecz
17.	Wigilia dla samotnych
18.	Aktywizacja osób bezrobotnych z miasta Tarnowa i powiatu tarnowskiego ze środków rezerwy Funduszu Pracy, będącej w dyspozycji Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, na realizację działań aktywizacyjnych, realizowanych przez powiatowe urzędy pracy
19.	Moja szansa na rynku pracy
20.	Monitoring socjalny osób długotrwale bezrobotnych
21.	Prace Społecznie Użyteczne na rzecz klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie - Program Aktywizacji i Integracji (PAI)
22.	Wsparcie na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy
23.	Bank Zamiany Mieszkań
24.	Pomoc osobom niepełnosprawnym w zakresie warunków mieszkaniowych
25.	Prowadzenie mieszkania chronionego dla osób usamodzielnianych
26.	Prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Mieszkanie chronione dla kobiet z niepełnosprawnością intelektualną. Mieszkanie chronione dla mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną
27.	Udzielanie wszechstronnej pomocy osobom bezdomnym
28.	Program zdrowotny dotyczący profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce
29.	Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce
30.	Używki w ciąży - fakty i mity
31.	„Wybieram żłobek świadomie” - organizacja dni otwartych w żłobkach
32.	„Gotowy do drogi” - przygotowany do procesu usamodzielnienia się
33.	Kreatywna Akademia Zimowa
34.	Od chemii i biologii do kosmetologii
35.	Organizacja atrakcyjnych form demokratycznego dyskusyjnego dialogowania młodzieży, wzmacniających ich większe zaangażowanie społeczne i lepsze rozumienie problemów
36.	Organizacja atrakcyjnych form zajęć o charakterze cyklicznym dla dzieci z tarnowskich przedszkoli, rozwijających ciekawość świata i zainteresowania z różnych dziedzin wiedzy
37.	Organizacja wolnego czasu młodzieży szkolnej poprzez prowadzenie zajęć pozaszkolnych, w szczególności artystycznych, w tym w integracji z niepełnosprawnymi
38.	Ogólnopolski Festiwal Artystyczny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Śpiewaj z nami”
39.	„Podróże z wyobraźnią” – Integracja dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych z dziećmi zdrowymi, na zajęciach pozaszkolnych. Terapia przez sztukę. Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w kulturze
40.	Przeciwdziałanie niepożądanym zachowaniom

41.	Słoneczna Akademia
42.	Zwiększanie skuteczności działań wychowawczych i zastosowania ich w praktyce. Wspieranie nauczycieli i uczniów szkół ponadgimnazjalnych w rozwijaniu kompetencji społecznych istotnych w dorosłym życiu młodzieży
43.	Diagnoza zagrożeń dzieci i młodzieży w Tarnowie
44.	Kawiarenka Pedagogiczna
45.	Kochaj i wymagaj – jak wychować szczęśliwe dziecko
46.	Prowadzenie Ośrodka Poradnictwa i Terapii Rodzin
47.	Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym
48.	Ograniczanie negatywnych skutków przewlekłych chorób narządu ruchu lub powodujących dysfunkcję narządu ruchu
49.	Program szczepień ochronnych populacji zwiększonego ryzyka - szczepienia przeciwko grypie (sezonowej) u kobiet i mężczyzn po 65 roku życia
50.	Modernizacja stacji dializ w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika w Tarnowie
51.	Uruchomienie oddziału rehabilitacji dziennej (ogólnoustrojowej i kardiologicznej) w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika w Tarnowie.
52.	Utworzenie centrum leczenia chorób układu krążenia i naczyń w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika w Tarnowie
53.	Utworzenie oddziału reumatologii w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika w Tarnowie
54.	Zakup specjalistycznej aparatury do pracowni diagnostycznych Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika w Tarnowie
55.	Utworzenie oddziału geriatry w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika w Tarnowie
56.	Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych w subregionie tarnowskim poprzez utworzenie i prowadzenie Subregionalnego Centrum Wsparcia Opiekunów Osób Niesamodzielnych
57.	Przebudowa I piętra budynku Mościckiego Centrum Medycznego z przeznaczeniem na Zakład Opiekuńczo - Leczniczy
58.	Aktywny uczestnik - wspieram osoby z niepełnosprawnością intelektualną
59.	Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych w Tarnowie
60.	Na szlaku historii ze ścieżką zdrowia
61.	Radość bycia razem
62.	„Razem do celu” - Wsparcie dla rodzin osób z niepełnosprawnością intelektualną
63.	Wyjźdźmy z domu, poznajmy Naszą Ojczyznę
64.	Bo lubię być
65.	Droga na szczyt
66.	Galeria Twórczości Artystów Niepełnosprawnych „Aniołowo” miejscem rozwijającym, promującym talent plastyczny osób niepełnosprawnych
67.	Prowadzenie działalności Niepublicznego Przedszkola Specjalnego
68.	Prowadzenie działalności Punktu Wczesnej Interwencji
69.	Prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej

70.	Prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II
71.	Prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Tarnowie
72.	Świadczenie na terenie miasta Tarnowa dofinansowanych przez Gminę Miasta Tarnowa usług przewozowych osób niepełnosprawnych
73.	Utworzenie Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”
74.	W drodze do pracy
75.	Woda to życie
76.	Adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych
77.	Bądźmy Razem
78.	Majówka rekreacyjno - integracyjna
79.	Piknik Integracyjny dla Seniorów
80.	Pomoc Sąsiedzka
81.	Prowadzenie Międzyosiedlowych Centrów Aktywności Senioralnej
82.	Prowadzenie ośrodka wsparcia dla osób w podeszłym wieku w integracji z młodzieżą – klubu samopomocy
83.	Razem znaczy lepiej
84.	Rozwój i upowszechnianie umiejętności cyfrowych tarnowskich seniorów
85.	Wsparcie seniorów 60+ będących rodzicami osób niepełnosprawnych
86.	Zatrudnienie konsultanta ds. osób niepełnosprawnych
87.	Stosowanie ulgowych opłat za korzystanie przez osoby niepełnosprawne ruchowo i intelektualnie, z obiektów sportowych Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
88.	„Umiem pływać” – program masowej, nieodpłatnej nauki pływania dla uczniów klas I - III, tarnowskich szkół podstawowych, realizowany w oparciu o wytyczne Ministerstwa Sportu i Turystyki
89.	Upowszechnianie sportu wśród niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Miasta Tarnowa, w tym program „Niepełnosprawny sprawny w wodzie – bezpłatne zajęcia pływania dla niepełnosprawnych ruchowo dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 15 lat, mieszkających na terenie Tarnowa lub uczących się w tarnowskich szkołach”
90.	Program „Ferie zimowe, Tarnów 20...” tj. nieodpłatne lub częściowo odpłatne, zajęcia i imprezy sportowe dla uczniów tarnowskich szkół, niekorzystających z wyjazdowych form wypoczynku
91.	Program „Lato w mieście bezpieczne wakacje Tarnów 20...” tj. nieodpłatne lub częściowo odpłatne zajęcia, w tym półkolonie i imprezy sportowe, dla uczniów tarnowskich szkół, niekorzystających z wyjazdowych form wypoczynku
92.	Dostęp do Internetu i serwisu www.tarnow.travel dla osób niepełnosprawnych
93.	Jarmark Galicyjski
94.	Letnie, bezpłatne spacerzy z przewodnikiem po Tarnowie oraz zwiedzanie Katedry z przewodnikiem
95.	Zajęcia edukacyjne pn. „Czym jest informacja turystyczna”
96.	Osiedle COOLtura
97.	Senioralna Strefa Aktywności Kulturalnej

98.	Wspieranie rozwoju twórczości oraz upowszechniania kultury i sztuki w różnych dziedzinach, a także rozwój sektora kreatywnego poprzez wspieranie powstawania nowych dzieł i organizowania wydarzeń
99.	Edukacja teatralna kluczem do poznania samego siebie
100.	Festiwal spektakli dla dzieci Mała Talia
101.	Klasyka w Parku
102.	Małe BWA
103.	Tarnowska Nagroda Filmowa - festiwal wybranych polskich filmów fabularnych
104.	Czytanie w Tarnowie
105.	Książka przyjdzie do Ciebie
106.	Wakacje i ferie w Bibliotece
107.	Bezpieczna podróż transportem publicznym
108.	Propagowanie bezpiecznych zachowań
109.	Zintensyfikowanie działań promujących aktywne postawy przeciwstawienia się popełnianiu przestępstw i wykroczeń, których ofiarami mogą stać się osoby starsze „Bezpieczny Senior”
110.	Jestem świetlikiem na drodze
111.	Mój przyjaciel pies
112.	Opaski dla dzieci
113.	Zielone kartki
114.	Znakowanie rowerów
115.	Żółte i czerwone kartki
116.	Interwencja kryzysowa w sytuacjach konfliktu w szkole i przemocy rówieśniczej
117.	Nieodpłatna pomoc prawna
118.	STER - Skuteczność, Technika, Edukacja, Rozwój. Zajęcia warsztatowe dla kuratorów sądowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
119.	Toksyczny klient
120.	Organizacja kampanii profilaktycznych zawierających elementy profilaktyki uzależnień, dostarczających uczestnikom wiedzy na temat radzenia sobie z uzależnieniami, uczących postaw asertywnych w sytuacjach namowy do działania niezgodnego z normami społecznymi
121.	Organizacja kolonii socjoterapeutycznej i półkolonii profilaktycznych dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych
122.	Profilaktyczne mikołajki dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych
123.	Program profilaktyczny realizowany w ośrodkach szkolenia kierowców
124.	Programy i szkolenia profilaktyczne
125.	Prowadzenie abstynencyjnej grupy wsparcia
126.	Prowadzenie Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla miasta Tarnowa
127.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej
128.	Prowadzenie punktu konsultacyjnego oraz telefonów zaufania dla mieszkańców w trudnych sytuacjach
129.	Prowadzenie Punktu Opieki Nad Osobami Nietrzeźwymi

130.	Przeciwdziałamy dyskryminacji
131.	Zakup dla potrzeb Policji materiałów i sprzętu służących do realizacji zadań w obszarze uzależnień
132.	Zamień promile na ciekawsze chwile
133.	Zapewnienie osobom bezdomnym, uzależnionym od alkoholu poradnictwa psychologicznego, mającego na celu zwiększenie ich motywacji do podjęcia leczenia odwykowego i wychodzenia z bezdomności
134.	Promowanie działalności oraz tworzenie warunków do rozwoju, tarnowskich organizacji pozarządowych, a także aktywizacja społeczności lokalnej
135.	Doskonalenie współpracy z sektorem pozarządowym
136.	Centrum Wolontariatu „Empatia” w Zespole Szkół Ekonomiczno - Ogrodniczych w Tarnowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów monitoringowych dotyczących stanu realizacji projektów i programów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020

5.6 Projekty socjalne realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa i dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Część społeczności Tarnowa to beneficjenci systemu pomocy społecznej na rzecz, których realizowane były również opracowywane przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie, projekty socjalne. Działania projektowe kierowane były głównie do osób i rodzin, które borykały się z różnorodnymi problemami jednostkowymi i społecznymi. Celem tych działań było wspieranie mieszkańców Tarnowa - beneficjentów Ośrodka w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie byli w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Najważniejsze z nich to.

Tabela nr 6 Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa i dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa i dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego	
1.	„Intensywna praca asystenta rodziny z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych”
2.	Warsztaty edukacyjne dla rodziców „Wychowanie bez klapsa”
3.	„Trening budżetowy”
4.	„Grupa wsparcia dla rodziców”
5.	„Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie”
6.	„Grupa psychoedukacyjna dla osób stosujących przemoc w rodzinie”
7.	„Wiem Więcej pomagam świadomie”
8.	Grupa Wsparcia dla Rodziców dzieci z niepełnosprawnością lub trudnościami adaptacyjnymi „Per Aspera ad Astra”

9.	„Jestem seniorem - wiem więcej i reaguję”
10.	Uniwersytet rodzicielstwa zastępczego
11.	„Aktywne ferie u Juliana”
12.	„Karnawał - co za zabawa”
13.	„Wielkanoc tęczę malowana”
14.	„Zabawa na całego dla małego i dużego”
15.	„Piknik na Słonecznym Wzgórzu”
16.	„W krainie czarów”
17.	„Świąteczna Fabryka Magicznego Nastroju 2019 - Boże Narodzenie w bombce zaklęte”
18.	„Świadoma samodzielność”
19.	„Mam na imię dziecko”
20.	„Punkt Informacyjny dla Seniorów”
21.	„Punkt informacyjny dla Osób Niepełnosprawnych”
22.	„S.O.S dla życia”
23.	„Zimowe wytchnienie”
24.	Promocja rodzicielstwa zastępczego - „Szukam rodziny chce być szczęśliwy”
25.	„Edukacja kluczem do sukcesu 2020”
26.	„Jesienne cudaki”
27.	„Świąteczne DIY”
28.	Zostań Rodziną Zastępczą w Tarnowie - projekt promujący rodzicielstwo zastępcze
29.	„Pastelowa Wielkanoc” - projekt wielkanocny dla dzieci i młodzieży z rodzinnej pieczy zastępczej
30.	„2020 - Czas odkrywania siebie” projekt realizowany w ramach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego
31.	„3...2...1... START Wakacje” dla dzieci z rodzin zastępczych z terenu miasta Tarnowa
32.	„Podziel się czasem – bo im więcej dajesz tym więcej zyskujesz”
33.	Projekt „Żywe obrazy”

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie za lata 2017 - 2020

6. Identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej - Analiza SWOT

Analiza SWOT przeprowadzona została przez przedstawicieli funkcjonujących w mieście instytucji oraz organizacji pozarządowych i podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego – członków Zespołu ds. opracowania strategii, w następujących obszarach:

- Obszar pomocy społecznej, wsparcia rodziny, organizacji pieczy zastępczej i zatrudnienia;
- Obszar edukacji;
- Obszar ochrony zdrowia;
- Obszar polityki senioralnej;

- Obszar sportu i rekreacji;
- Obszar kultury;
- Obszar bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania przemocy oraz zjawiskom patologii społecznej;
- Obszar budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Poniżej zaprezentowana została identyfikacja mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej w zakresie kluczowych kwestii społecznych.

6.1 Obszar pomocy społecznej, wsparcia rodziny, organizacji pieczy zastępczej i zatrudnienia

Mocne strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre zasoby lokalowe i kadrowe w obszarze pomocy społecznej. 2. Dobra współpraca miasta z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 3. Umiejętność i doświadczenie w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i rodzinnej pieczy zastępczej. 4. Zapewnienie osobom bezdomnym wsparcia w dążeniu do wyjścia z bezdomności. 5. Funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych na terenie miasta. 6. Dobrze rozwinięta baza żłobków oraz zapewnienie dzieciom profesjonalnej opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych. 7. Duże zaangażowanie i współpraca Powiatowego Urzędu Pracy i partnerów w realizację programów i projektów aktywizujących bezrobotnych, a także szerokie możliwości korzystania z usług i instrumentów rynku pracy. 8. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym stałej formy wsparcia w aktywizacji społecznej i zawodowej. 9. Współpraca instytucji na rzecz tworzenia nowych rozwiązań aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak motywacji i niska aktywność beneficjentów instytucji pomocy społecznej w dążeniu do zmiany swojej sytuacji życiowej. 2. Utrzymująca się liczba osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego. 3. Słabo rozwinięty system samopomocy oraz wsparcia wolontariackiego, w rozwiązywaniu problemów w obszarze pomocy społecznej. 4. Niewystarczająca liczba kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. 5. Niewystarczająca liczba rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie miasta Tarnowa. 6. Zbyt mała świadomość społeczna w zakresie rodzicielstwa zastępczego. 7. Niska świadomość zdrowotna osób bezdomnych. 8. Deficyt lokali o małym metrażu w szczególności socjalnych, w stosunku do liczby uprawnionych.

9. Znaczna liczba wyroków eksmisyjnych z uwagi na utrzymujące się zaległości w uiszczaniu opłat czynszowych.
10. Małe zainteresowanie lokatorów zamianą lokali spowodowane oporem przed zmianą miejsca zamieszkania.
11. Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, pozostających bez pracy.
12. Mała rotacja uczestników warsztatów terapii zajęciowej.

Szanse

1. Wdrożenie systemu mieszkań treningowych dla osób niepełnosprawnych i bezdomnych.
2. Upowszechnianie w środkach masowego przekazu, wiedzy o dostępnych formach usług i wsparcia oraz możliwościach uczestnictwa w programach osłonowych i projektach socjalnych.
3. Skuteczne wsparcie beneficjentów systemu pomocy społecznej i rodzinnej pieczy zastępczej, dzięki koordynacji działań interdyscyplinarnych.
4. Istnienie i dalszy rozwój aktywności organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.
5. Podnoszenie standardów funkcjonowania żłobków oraz dostosowanie ich do potrzeb pracujących rodziców.
6. Optymalizacja wykorzystania zasobu mieszkaniowego Gminy Miasta Tarnowa, a także zwiększenie posiadanego zasobu lokali.
7. Możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.
8. Duży potencjał ludzki osób w wieku produkcyjnym, spadająca stopa bezrobocia oraz wzrost samozatrudnienia.
9. Współpraca z partnerami rynku pracy i realizacja przedsięwzięć partnerskich na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
10. Zwiększenie wrażliwości społecznej na potrzeby osób niepełnosprawnych oraz większa otwartość społeczeństwa na integrację z tymi osobami.
11. Utworzenie od 1.01.2022 r. Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, doskonalącego sposób organizowania i koordynowania usług społecznych oferowanych mieszkańcom miasta.

Zagrożenia

1. Zwiększony zakres zadań dla jednostek samorządu terytorialnego wynikający z niekorzystnych prognoz demograficznych dla miasta Tarnowa.
2. Wzrastająca podatność osób szczególnie młodych na nowe środki psychoaktywne.
3. Występowanie wśród pracodawców obaw, co do zatrudnienia osób niepełnosprawnych i osób powyżej 50 roku życia, wynikających z utrwalonych postaw wobec tych grup osób.
4. Wielopropblemowość w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, pojawianie się nowych dotąd nieidentyfikowanych problemów.
5. Wypalenie zawodowe pracowników systemu pomocy społecznej.
6. Występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych - brak pozytywnych wzorców wychowania rodzinnego.

7. Wypalenie zawodowe rodzin zastępczych.
8. Wzrost zapotrzebowania na lokale, przy niewystarczających możliwościach ich zaspokojenia przez Gminę.
9. Narastanie zjawisk uzależniania się od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności oraz dziedziczenia przyczyn, uzasadniających możliwość ubiegania się o świadczenia.
10. Mała liczba inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.
11. Sezonowość rynku pracy.
12. Stan zagrożenia epidemiologicznego, zmiany w funkcjonowaniu placówek i jednostek, konieczność dostosowania rodzaju wsparcia i procedur do istniejących warunków i obostrzeń.

Tarnów posiada bardzo dobrze rozwinięte zasoby instytucjonalne w obszarze pomocy społecznej z filiami - a od 2022 r. Centrum Usług Społecznych, domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, placówki opiekuńczo - wychowawcze, ośrodek interwencji kryzysowej i wsparcia ofiar przemocy, punkt opieki nad osobami nietrzeźwymi, placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, mieszkania chronione, dom dla bezdomnych, noclegownie oraz warsztaty terapii zajęciowej. Zarówno wspomniane instytucje, jak i działające w Tarnowie organizacje pozarządowe posiadają kadrę wykwalifikowaną i doświadczoną w kwestii zadań związanych z pomocą społeczną.

Prowadzenie interdyscyplinarnych działań zapobiegających i niwelujących dysfunkcje jednostkowe i społeczne oraz systematyczne podnoszenie standardu świadczonych usług, w ramach systemu pomocy społecznej, wsparcia rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej, przyczyniają się do skutecznego rozwiązywania diagnozowanych problemów społecznych wśród beneficjentów. Odpowiednio wykorzystane mocne strony i szanse, wykazujące silne pozytywne oddziaływanie wzajemne, mogą stać się impulsem do dalszego rozwoju tarnowskiego systemu wsparcia społecznego.

Z kolei brak skutecznej koordynacji i standaryzacji działań interdyscyplinarnych, wspierających beneficjentów systemu pomocy społecznej, wsparcia rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej, pogłębi już istniejące zjawiska negatywne i bariery, ograniczając możliwość efektywnego rozwiązywania diagnozowanych problemów społecznych. Zidentyfikowane słabe strony wzmocnią wówczas negatywną siłę oddziaływania zagrożeń.

W obszarze pieczy zastępczej skuteczna ochrona i pomoc dzieciom może być osiągnięta jedynie poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących na ich rzecz. Prowadzenie działań interdyscyplinarnych mających na celu profilaktykę i systematyczne podnoszenie standardu świadczonych usług w ramach systemu pieczy zastępczej, będzie miało wpływ na dalsze budowanie systemu pieczy zastępczej na terenie Tarnowa. Ma on za zadanie nie tylko zapewnić tarnowskim dzieciom opiekę i wychowanie w rodzinnych formach pieczy zastępczej, ale również pozwoli wypracować oraz wdrażać standardy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym w dalszym ciągu dążyć do jej profesjonalizacji.

Gmina Miasta Tarnowa zapewnia lokale, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw o niskich dochodach wykorzystując posiadany zasób mieszkaniowy. Lokale mieszkalne pozyskiwane są głównie w wyniku naturalnego ruchu ludności i przeznaczane są na wynajem, jako lokale na czas nieoznaczony oraz lokale na okres jednego roku z możliwością

przedłużenia na okres następny. Podejmowane są również działania w obrębie posiadanego zasobu mieszkaniowego w pozyskiwaniu lokali poprzez proponowanie najemcom, posiadającym odpowiednie dochody, lokali mieszkalnych o wyższym standardzie. Warunkiem jest wówczas oddanie do dyspozycji Gminy lokali dotychczas zajmowanych. W wyniku podejmowanych działań z roku na rok rośnie udział liczby lokali w istniejącym zasobie komunalnym. Jednak liczba pozyskiwanych lokali nie zaspokaja zapotrzebowania na realizowanie nałożonego ustawą obowiązku zapewnienia lokali.

Miasto podejmuje szereg działań, których celem jest stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do rozwoju i aktywnego udziału w życiu społecznym miasta. Działaniami tym sprzyja rozwijająca się infrastruktura służąca osobom niepełnosprawnym, istniejący system wsparcia społecznego oraz duże zaangażowanie władz miasta, jednostek miejskich oraz organizacji pozarządowych. Funkcjonujące na terenie Tarnowa trzy warsztaty terapii zajęciowej w pełni zaspokajają potrzeby niepełnosprawnych mieszkańców miasta. Dla osób niepełnosprawnych przygotowanych przez Warsztat Terapii Zajęciowej do zatrudnienia, możliwość dalszej wszechstronnej rehabilitacji społecznej i zawodowej, daje zatrudnienie w Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej - Zakładzie Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”.

Osoby bezdomne, a szczególnie te, które nie korzystają ze wsparcia instytucjonalnego, często przebywają w warunkach niemieszkalnych, coraz głębiej popadają w uzależnienia, co prowadzi do utraty zdrowia a często również życia. Sięgają po alkohole niekonsumpcyjne, często nie mają dostępu do artykułów żywnościowych, pozostają w złej kondycji zdrowotnej. W celu przeciwdziałania omawianemu zjawisku niezbędne będą dalsze działania wspomagające niwelowanie skutków bezdomności, a przede wszystkim działania wspierające wychodzenie z bezdomności.

Zjawiskiem niezwykle istotnym w omawianym obszarze jest bezrobocie. Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie, poza finansowaniem poszczególnych form aktywizacji wspiera także aktywność zawodową zarejestrowanych klientów, z wykorzystaniem przewidzianych przepisami prawa usług rynku pracy. Działania te służą uzyskaniu zatrudnienia oraz pobudzaniu aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy, a ich realizacja przyczynia się w sposób znaczący do poprawy sytuacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Skuteczne przeciwdziałanie bezrobociu będzie możliwe m.in w wyniku wykorzystania wspomnianych szans.

Duże znaczenie dla rozwoju sektora i kształtowania polityki społecznej w mieście będzie miała zmiana instytucjonalna, w wyniku której z dniem 1 stycznia 2022 r. utworzone zostanie Centrum Usług Społecznych. Podstawową ideą budowy struktury organizacyjnej Centrum będzie skonstruowanie go wokół dwóch zasadniczych obszarów - zagadnień. Pierwszy z nich dotyczy organizowania usług pomocy społecznej, adresowanej do najbardziej potrzebujących mieszkańców. Drugi pion obejmie organizację usług społecznych z zakresu m.in. polityki prorodzinnej i wspierania rodziny, promocji i ochrony zdrowia, wsparcia osób o niepełnej sprawności. Centrum będzie miejscem, w którym każdy mieszkaniec Tarnowa, bez względu na dochód i sytuację społeczną otrzyma wsparcie w sposób zindywidualizowany. Realizacja usług odbywać się będzie przy ścisłej współpracy lokalnych usługodawców: organów administracji publicznej, przedsiębiorców, podmiotów leczniczych, organizacji pozarządowych, podmiotów

ekonomii społecznej. Dokonanie tak głębokich zmian organizacyjnych umożliwiła ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, inicjująca zmianę systemową w obrębie polityki społecznej.

6.2 Obszar edukacji

Mocne strony
<ol style="list-style-type: none">1. Wieloletnie systemowe działania miasta w zakresie wychowania i profilaktyki zagrożeń.2. Różnorodna oferta edukacyjna na każdym szczeblu kształcenia.3. Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży zainteresowań i uzdolnień.4. Zapewnianie uczniom dostępu do różnorodnych form i szerokiej oferty zajęć.5. Organizacja wolnego czasu dzieciom i młodzieży zgodnie z ich zainteresowaniami.6. Współpraca z licznymi instytucjami kulturalnymi, oświatowymi i sportowymi.7. Rozwijanie form pomocy psychologicznej adekwatnych do potrzeb zgłaszających się osób.8. Zatrudnianie wykwalifikowanej i kompetentnej kadry nauczycieli, pedagogów i specjalistów wspierających beneficjentów edukacji.

Słabe strony
<ol style="list-style-type: none">1. Wielopropblematowość w rodzinach, pojawianie się nowych, dotąd niezidentyfikowanych problemów.2. Zmniejszanie zainteresowania części rodziców problemami wychowawczymi i edukacyjnymi dzieci.3. Baza lokalowa placówek oświatowych wymagająca gruntownych remontów, a co za tym idzie dużych nakładów finansowych.4. Konieczność doposażenia niektórych pracowni placówek w pomoce dydaktyczne, okresowy brak środków na bieżące potrzeby pracowni.5. Mała aktywność rodziców w dążeniu do zmiany swojej sytuacji życiowej oraz wywiązywania się z ustawowych zadań rodzicielskich wobec swoich dzieci.6. Wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia z grupy szczególnego ryzyka oraz dzieci wymagających pomocy psychologiczno - pedagogicznej.7. Niewystarczająca liczba zatrudnionych psychologów w szkołach na etatach.

Szanse
<ol style="list-style-type: none">1. Otwartość na stosowanie wielopłaszczyznowych form wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.2. Edukacja rodziców i nauczycieli dotycząca reagowania na nowe wyzwania społeczne, doskonalenia metod i form pracy z dzieckiem.3. Wdrażanie nowych instrumentów i dobrych praktyk na rzecz aktywizacji (np. przedsiębiorczość młodzieży).4. Istnienie i dalszy rozwój aktywności organizacji pozarządowych działających w obszarze nauki, edukacji, oświaty i wychowania, w tym upowszechnianie zasad dobrego wychowania i wrażliwości społecznej (wolontariat).

5. Zdobywanie zewnętrznych środków finansowych na wykonanie niezbędnych remontów placówek oświatowych, jak również doposażenie pracowni.
6. Wprowadzanie nowych form zajęć, podążanie za potrzebami dzieci i młodzieży oraz panującymi trendami w zakresie form spędzania wolnego czasu.
7. Wdrażanie nowych programów i projektów wpływających na podniesienie, jakości pracy z dziećmi i młodzieżą.
8. Dostępność różnorodnych form doskonalenia zawodowego dla kadry nauczycielskiej.
9. Zwiększająca się świadomość rodzicielska oraz większe otwarcie rodziców na coraz liczniejsze formy pomocy.
10. Wdrażanie nowych działań i dobrych praktyk na rzecz edukacji, opieki i wychowania.

Zagrożenia

1. Zrzucanie odpowiedzialności przez rodziców za wychowanie i edukację swoich dzieci na pracowników szkół i instytucji.
2. Zachwianie systemu wartości i wzrost zaburzeń zachowania u młodzieży.
3. Brak dostatecznej współpracy rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów.
4. Reklama agresji i przemocy poprzez środki masowego przekazu (cyberprzemoc).
5. Wzrastające obciążenia czasowe i zadaniowe dzieci w szkołach, a rodziców aktywnością zarobkową.
6. Narastanie zjawiska uzależniania się od gier komputerowych i Internetu.
7. Wzrost liczby uczniów z problemami ze zdrowiem psychicznym.
8. Wzrost liczby rodzin wieloproblemowych oraz w sytuacjach kryzysowych.
9. Wzrost liczby uczniów pozostawionych przez rodziców bez właściwej opieki.
10. Negatywny wpływ pandemii, w tym zdalnego nauczania na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży.

Kontynuowanie systemowych działań miasta Tarnowa w zakresie wychowania i profilaktyki zagrożeń dzieci i młodzieży, prowadzenie działań wspomagających ich rozwój, zapewnienie opieki, a także wspierających rodziny przyczyni się do skutecznego rozwiązywania diagnozowanych problemów społecznych. Istotnym warunkiem jest tu ciągłe dbanie o atrakcyjność oferty edukacyjnej i jej dostępność. Odpowiednio wykorzystane mocne strony i szanse, wykazujące silne pozytywne wzajemne oddziaływanie, mogą wpłynąć na dalszy rozwój tarnowskiego systemu edukacyjnego na rzecz młodego pokolenia i wsparcia rodziców oraz nauczycieli w roli wychowawczo - opiekuńczej. Natomiast zagrożenia zwłaszcza kryzys rodziny, przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie z rodziny na instytucje oraz nieadekwatny język komunikacji z młodym pokoleniem wpływają na skuteczność działań wspierających beneficjentów. Pogłębiają już istniejące zjawiska negatywne ograniczając możliwość wsparcia i wyrównywania szans edukacyjnych. Rozpoznane słabe strony pogłębią negatywne oddziaływanie zagrożeń.

Utrzymanie wysokich standardów funkcjonowania placówek oświatowych i koordynacja współpracy podmiotów z obszaru edukacji w mieście przyczyni się do podniesienia poziomu rozwiązywania problemów edukacyjnych i wychowawczych oraz skutecznego im zapobiegania.

Specjalistyczne działania pomocowe realizowane przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Tarnowie, kierowane do bardziej otwartych oraz świadomych rodziców i wychowawców będą efektywne, a podjęta profilaktyka skuteczniejsza. Wzbogacenie form komunikacji z rodzicami i opiekunami o nowe techniki informacyjne stworzyłoby szansę korzystania ze specjalistycznego wsparcia również rodzicom o utrudnionym bezpośrednim dostępie do Poradni.

W Specjalistycznej Poradni Profilaktyczno - Terapeutycznej w Tarnowie, udzielana jest pomoc psychologiczna w formie terapii indywidualnej, socjoterapii, terapii rodzinnej, psychoedukacji dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom. W trosce, o jakość świadczonych usług wypracowywane są ich standardy; prowadzone superwizje pracy terapeutycznej przez wykwalifikowanego, certyfikowanego superwizora, a pracownicy systematycznie podnoszą swe kwalifikacje w celu dostosowywania form pracy do potrzeb klientów. Poradnia, jako koordynator działań systemowych współpracuje z instytucjami miejskimi w zakresie wychowania i profilaktyki. Współpraca owocuje wspólnymi inicjatywami i dostosowaniem form pomocy do potrzeb beneficjentów przez podmioty udzielające wsparcia. Klienci mają potrzeby i kierują oczekiwania natychmiastowego udzielenia im pomocy i wsparcia, dotyczy to osób indywidualnych, jak podmiotów instytucjonalnych np. placówek, co nie jest zwykle możliwe, ze względu na brak wolnego terminu specjalisty. Wymaga to często przeorganizowywania pracy, elastyczności ze strony pracowników.

Prowadzenie działań interdyscyplinarnych zapobiegających i niwelujących dysfunkcje uczniów i ich rodzin oraz systematyczne podnoszenie standardu świadczonych usług edukacyjnych, opiekuńczo - wychowawczych oraz pomocy psychologiczno - pedagogicznej w ramach systemu edukacji, przyczynią się do skutecznego rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych wśród uczniów i ich rodzin. Odpowiednio wykorzystane mocne strony i szanse, wykazujące silne pozytywne wzajemne oddziaływanie, mogą stać się impulsem do dalszego rozwoju tarnowskiego systemu edukacji i wsparcia społecznego. Istnieje możliwość, że zidentyfikowane słabe strony mogą wzmocnić negatywną siłę oddziaływania zagrożeń i przyczynić się do dalszej demoralizacji i zagrożenia wykluczeniem społecznym uczniów i ich rodzin, pogłębiając problemy społeczne w Tarnowie.

6.3 Obszar ochrony zdrowia

Mocne strony
1. Dobrze rozwinięta współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia oraz działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.
2. Dobrze rozwinięta sieć placówek podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Tarnowa.
3. Duży, wielospecjalistyczny potencjał w dziedzinie ochrony zdrowia.
4. Realizacja przez podmioty lecznicze dużych inwestycji rozwojowych, skutkujących poprawą warunków udzielania świadczeń zdrowotnych.
5. Doświadczenie samorządu w realizacji programów polityki zdrowotnej skierowanych do mieszkańców miasta, obejmujących edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społecznych, promocję zdrowia i profilaktykę chorób.

6. Wykwalifikowana kadra medyczna.
7. Kształcenie na miejscu, w oparciu o własne zasoby edukacyjne kadr w zakresie pielęgniarstwa, fizjoterapii i położnictwa.

Słabe strony

1. Brak realnego wpływu samorządu terytorialnego na wysokość finansowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia systemu ochrony zdrowia.
2. Rosnące koszty diagnozowania i leczenia pacjentów, ze względu na duży udział w populacji osób starszych.
3. Odbiegające od oczekiwań zainteresowanie mieszkańców udziałem w niektórych programach polityki zdrowotnej umożliwiającym wczesne wykrywanie chorób.
4. Wystąpienie tzw. „długu zdrowotnego”, jako zjawiska spowodowanego epidemią choroby COVID-19.
5. Wzrastająca liczba osób wymagających wsparcia w zakresie rehabilitacji leczniczej.
6. Trudności ze znalezieniem podmiotów leczniczych deklarujących realizację programów polityki zdrowotnej.
7. Duża liczba osób leczonych z powodu chorób przewlekłych wymagających opieki czynnej.
8. Niewystarczająca w stosunku do potrzeb dostępność do świadczeń zdrowotnych, szczególnie w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, rehabilitacji leczniczej oraz psychiatrii dla dzieci i młodzieży.

Szanse

1. Zmiana postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych, chorych i starszych.
2. Posiadanie zasobów lokalowych i kadrowych umożliwiających poszerzenie zakresu świadczonych usług.
3. Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych działających w sferze zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia oraz działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Upowszechnianie wiedzy o dostępnych formach wsparcia w tym o możliwości korzystania z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych, w lokalnych mediach.
5. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na realizację działań rozwojowych oraz programów polityki zdrowotnej.
6. Organizowanie nowych form wsparcia dla osób terminalnie chorych i ich rodzin.
7. Nowe rozwiązania systemowe zwiększające dostęp do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych.
8. Poszerzenie oferty kształcenia w zawodach medycznych o kierunek lekarski.
9. Rozszerzenie oferty lecznictwa zamkniętego o usługi w zakresie geriatricznej i reumatologii.

Zagrożenia

1. Niekorzystna struktura wiekowa kadry medycznej, w szczególności lekarzy i pielęgniarek.
2. Narażenie na wypalenie zawodowe kadry.

3. Rosnące zapotrzebowanie na usługi medyczne dla pacjentów w wieku senioralnym, spowodowana wzrastającym udziałem tej grupy wiekowej w populacji miasta.
4. Niewystarczający poziom finansowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia gwarantowanych świadczeń zdrowotnych w stosunku do występujących potrzeb, ograniczający mieszkańcom dostęp do niektórych bezpłatnych specjalistycznych świadczeń. Sytuacja ta może wpływać na pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców.
5. Negatywny odbiór społeczny i nieufność w stosunku do szczepień ochronnych zarówno dzieci jak i dorosłych.
6. Zbyt mała liczba lekarzy specjalizujących się w leczeniu chorób wieku starszego w stosunku do potrzeb starzejącego się społeczeństwa np. w dziedzinie geriatrii.
7. Zbyt małe zaangażowanie mieszkańców w dążeniu do zmiany stylu życia i nawyków żywieniowych.
8. Poważne deficyty zdrowotne spowodowane pandemią COVID-19.

Tarnowska ochrona zdrowia dysponuje dużym potencjałem lokalowym i sprzętowym oraz kadrą medyczną o wysokich kwalifikacjach, co sprawia, że Tarnów stanowi drugi pod względem wielkości ośrodek usług medycznych w województwie małopolskim. Pomimo dobrze rozwiniętego wolumenu świadczeń zdrowotnych, występują braki w zakresie niektórych rodzajów świadczeń, w szczególności adresowanych do osób starszych. Zbyt mała w stosunku do potrzeb jest oferta Zakładów Opiekuńczo - Lecznicych. Poszerzenia wymaga oferta usług z zakresu psychiatrii dla dzieci i młodzieży. Ponadlokalny zasięg działania tarnowskich podmiotów leczniczych powoduje duży napływ pacjentów spoza Tarnowa, co skutkuje m.in. problemami z dostępnością do świadczeń, w tym w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i rehabilitacji leczniczej. Zachodzące procesy demograficzne, powodujące wzrost udziału w społeczności lokalnej osób starszych, wymagają dostosowania zakresu i rodzaju świadczeń zdrowotnych do potrzeb tej rosnącej liczebnie grupy wiekowej.

Uzupełnieniem działań finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia jest realizacja programów polityki zdrowotnej. Realizowane programy oraz zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb określonych grup społecznych, promocję zdrowia, i profilaktykę chorób. Działania te przyczyniają się m.in. do ograniczania nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno - ekonomicznych i niewystarczającej dostępności do niektórych świadczeń, a także do podniesienia wiedzy na temat poprawnych zachowań zdrowotnych i ponoszenia odpowiedzialności za przyjmowany styl życia.

Należy dostosować zakres usług medycznych do zmieniającej się struktury demograficznej oraz potrzeb zdrowotnych i wykorzystywać potencjały poszczególnych podmiotów medycznych zarówno rzeczowo - kadrowe jak i finansowe.

6.4 Obszar polityki senioralnej

Mocne strony

1. Zróżnicowana i rozwinięta oferta skierowana do osób starszych.
2. Prężnie działające organizacje w obszarze polityki senioralnej.
3. Aktywnie działająca Tarnowska Rada Seniorów.
4. Rozbudowa infrastruktury przyjaznej seniorom.
5. Rozwój idei miejsc i usług przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej.
6. Tarnowska Karta Seniora.

Słabe strony

1. Samotność i izolacja społeczna wielu osób starszych, szczególnie gospodarstw jednoosobowych.
2. Niechęć części osób starszych do angażowania się w życie społeczne.
3. Przy kierowaniu jedynie oferty do osób starszych istnieje zagrożenie, że inne grupy społeczne nie zostaną dostrzeżone.
4. Słabo rozwinięty wolontariat.

Szanse

1. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na działania prosenioralne.
2. Budowanie otwartego społeczeństwa senioralnego bazującego na wkładzie osobowym swoich członków.
3. Dostosowanie się lokalnych przedsiębiorców do potrzeb świadczenia usług na rzecz osób starszych.
4. Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia.
5. Tworzenie pozytywnego wizerunku seniora.

Zagrożenia

1. Niekorzystne trendy demograficzne w tym szczególnie szybkie starzenie się ludności miasta.
2. Niska świadomość społeczna dotycząca starości, stereotypy dotyczące osób w podeszłym wieku.
3. Przy działaniu jednokierunkowym - stworzenie miejsca skupionego głównie na seniorach.
4. Znaczna część seniorów pozostaje w środowisku domowym i nie jest aktywna społecznie.
5. Zmieniający się model rodziny – osłabianie więzi międzypokoleniowych.

Obszar polityki senioralnej w ciągu ostatnich lat zyskał na znaczeniu z uwagi na obecne w Tarnowie zjawisko starzenia się społeczeństwa.

Znacząco wzrosła kwota dotacji przeznaczona przez Gminę Miasta Tarnowa na działania prosenioralne, co przełożyło się zarówno na liczbę beneficjentów, jak i na ilość oraz różnorodność realizowanych zadań. Zadania te obejmują swoim zakresem zarówno zapewnianie starszym mieszkańcom Tarnowa wsparcia w obszarze zdrowia, zagospodarowania

czasu polegającego na aktywności ruchowej oraz intelektualnej, ale także polegających na ich aktywizacji społecznej. Zadania te realizowane są przez działające w Tarnowie organizacje pozarządowe, posiadające odpowiednie zasoby, doświadczenie oraz kwalifikacje do pracy z seniorami.

Ponieważ wśród głównych problemów osób starszych zamieszkałych w Tarnowie wymieniane są problemy natury zdrowotnej, szczególnie podczas trwającej pandemii COVID-19, koniecznością jest organizowanie zajęć o charakterze rehabilitacyjnym i terapeutycznym. Ważne są też, co sygnalizują sami seniorzy, ćwiczenia utrzymujące dobrą kondycję umysłową oraz pamięć.

6.5 Obszar sportu i rekreacji

Mocne strony
<ol style="list-style-type: none">1. Funkcjonowanie miejskich programów w zakresie sportowych zajęć i imprez dla dzieci i młodzieży.2. Ścisła współpraca klubów i szkół w zakresie realizacji programów sportowych i rekreacyjnych, w tym wzajemnego udostępniania obiektów dla rozwoju sportu dzieci i młodzieży.3. Duża liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych, modernizacja istniejących, korzystanie z funduszy zewnętrznych.4. Sukcesy tarnowskich sportowców.5. Dobra dostępność komunikacyjna oraz wysoka atrakcyjność turystyczna Tarnowa.6. Działalność Tarnowskiego Centrum Informacji - jednego z najlepszych centrów informacji turystycznej w kraju.7. Rosnąca liczba obiektów noclegowych i gastronomicznych.8. Odrestaurowana Starówka.9. Bogata oferta kulturalna.10. Zmodernizowane obiekty kultury (Teatr, Biuro Wystaw Artystycznych, kina, Sala koncertowa Zespołu Szkół Medycznych, Jaskółka, MCA, muzea, Park Doświadczeń).11. Rozwijające się winnice w regionie tarnowskim i w samym mieście; projekt EnoTarnowskie dostrzeżony przez Polską Organizację Turystyczną w 2019 r.12. Dostrzeżenie walorów turystycznych Tarnowa na arenie ogólnopolskiej i światowej, m.in. „Top 10 Best Value places to travel to in 2018” (prestżowy przewodnik turystyczny Lonely Planet) czy też zaliczenie przez CNN Travel, Tarnowa, jako jedyne miasta z Polski, do 15 najładniejszych mniejszych miast w Europie - „Europe’s most beautiful towns”.

Słabe strony
<ol style="list-style-type: none">1. Niewystarczające środki na realizację programów w zakresie sportowych zajęć i imprez dla dzieci i młodzieży.2. Zły stan techniczny większości obiektów sportowych i rekreacyjnych.3. Brak dostatecznych środków budżetowych na realizację wszystkich potrzeb w zakresie remontów i modernizacji infrastruktury.

4. Zły stan techniczny niektórych zabytków, kwestie własnościowe.
5. Brak funduszy na spektakularne i długofalowe działania promocyjne.
6. Brak sztandarowego produktu turystycznego, który byłby jednoznacznie kojarzony z Tarnowem.
7. Słaba rozpoznawalność Tarnowa.
8. Brak współpracy pomiędzy lokalnymi podmiotami branży turystycznej.
9. Mała liczba tanich miejsc noclegowych.
10. Brak hoteli sieciowych oraz obiektu typu SPA.

Szanse

1. Duże zaangażowanie kadry instruktorsko - trenerskiej oraz władz organizacji sportowych.
2. Szeroka oferta zajęć sportowych skierowana do mieszkańców.
3. Możliwość korzystania z funduszy zewnętrznych, w szczególności Ministerstwa Sportu i Turystyki, w zakresie turystycznych i sportowych programów i inwestycji.
4. Rosnące inwestycje w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną samorządów, firm i instytucji.
5. Rosnąca aktywność osób i stowarzyszeń działających w obszarach turystyki i okołoturystycznych.
6. Działalność Tarnowskiej Organizacji Turystycznej.
7. Obserwowane w ostatnich latach zwiększone zainteresowanie wypoczynkiem w kraju.
8. Dobra dostępność komunikacyjna.

Zagrożenia

1. Problemy z administrowaniem i zarządzaniem w poszczególnych organizacjach sportowych.
2. Niestabilność finansowa organizacji sportowych i brak dostatecznej ich aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.
3. Niska jakość inwestycji, niekonkurencyjne i mało atrakcyjne oferty i produkty.
4. Powielanie oferty skierowanej do tej samej grupy odbiorców, niska jakość projektów, brak kadry profesjonalistów (np. przewodników turystycznych).
5. Mała oferta pozwalająca zatrzymać turystę w mieście na dłużej.
6. Relatywnie niewielka odległość od Krakowa i Rzeszowa pozwalająca na pominięcie miejscowości pośrednich.

W materii rozwoju uczestnictwa w sporcie, osiągnięciu celu sprzyja funkcjonowanie sprawdzonych schematów miejskich programów feryjnego i wakacyjnego wypoczynku, zaangażowanie i doświadczenie kadry trenerskiej, instruktorskiej, nauczycielskiej, a także funkcjonowanie wielu organizacji pozarządowych, co powoduje m.in. konkurencję wśród nich i podnoszenie jakości świadczonych usług. Zagrożeniem jest wciąż zły stan techniczny wielu obiektów sportowych pomimo znacznej liczby inwestycji w tym zakresie. Zagrożeniem są również problemy z administrowaniem w poszczególnych organizacjach sportowych w wielu przypadkach trener lub instruktor prowadzi również sprawy administracyjne klubu, następuje częsta zmiana osób prowadzących sprawy administracji i finansowe podmiotów. Zmniejszeniem zagrożenia będzie prowadzenie w dalszym ciągu intensywnej polityki

inwestycyjnej w zakresie obiektów sportowych, a także zapewnienie środków finansowych dla organizacji pozarządowych z przeznaczeniem na poprawienie jakości zarządzania podmiotami.

Tarnów posiada wiele naturalnych zalet decydujących o jego atrakcyjności turystycznej. Można tu wskazać położenie geograficzne, dobrą komunikację z sąsiednimi województwami, czy mnogość i unikatowość zabytków. Umiejętne ich wykorzystanie może przynieść miastu wiele korzyści. Z drugiej jednak strony Tarnów nie posiada własnej identyfikowalnej marki. Jest mało rozpoznawalny zarówno, jako miejsce turystyczne, jak i miejscowość. Problemem jest również zatrzymanie turysty w mieście na kilkudniowy pobyt. Brak jest konstruktywnej współpracy podmiotów branży turystycznej.

6.6 Obszar kultury

Mocne strony
1. Różnorodność oferty kulturalnej oferowanej przez instytucje kultury działające na terenie Tarnowa.
2. Szeroka dostępność oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta.
3. Duża aktywność sektora pozarządowego w sferze kreowania działań kulturalnych.
4. Bogate doświadczenie i wykwalifikowana kadra Instytucji Kultury.
5. Rozpoznawalne wydarzenia (np. Festiwal Talia, Tarnowska Nagroda Filmowa, Festiwal ArtFest).
6. Szeroka dostępność do alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
7. Wieloletnia tradycja gwarantująca nieprzerwanie wysoki poziom oferty kulturalnej.
8. Obudowanie prezentacji filmów szeregiem imprez z różnych dziedzin sztuki zapewniając bardzo bogaty i szeroki program.
9. Wielorakość propozycji odnosząca się do różnych grup wiekowych.

Słabe strony
1. Brak zainteresowania ofertą kulturalną części mieszkańców Tarnowa.
2. Ograniczone środki finansowe w budżecie gminy przeznaczone na działalność kulturalną.
3. Ograniczenia kadrowe w stosunku do zakresu realizowanych zadań.
4. Zbyt małe możliwości pozyskiwania sponsorów w lokalnym otoczeniu.

Szanse
1. Rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury.
2. Rozwój instrumentów promocyjnych w zakresie konsumpcji kulturalnej.
3. Rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze.
4. Rozwój kształcenia artystycznego i systemu wspierania talentów.
5. Zwiększona aktywność Rad Osiedli w działaniach z zakresu kultury.
6. Dalszy rozwój aktywności organizacji sektora pozarządowego w sferze kreowania działań kulturalnych.

7. Edukacja kulturalna prowadzona wśród dzieci i młodzieży Tarnowa przez instytucje kultury.
8. Aktywizowanie rodzin przez ciekawą ofertę wystaw i wydarzeń towarzyszących oraz program edukacyjny.
9. Wizyty w Tarnowie klas ze szkół z jego okolic, które są częścią wycieczek szkolnych.
10. Poszukiwanie nowych obszarów aktywności i uatrakcyjnianie oferty kulturalnej.
11. Upowszechnianie informacji o działalności instytucji kultury w środkach masowego przekazu i na portalach społecznościowych.
12. Promocja Tarnowa na arenie ogólnopolskiej.

Zagrożenia

1. Starzenie się społeczeństwa i związana z tym konieczność zmiany polityki kulturalnej.
2. Bliskość dużych ośrodków kulturalnych i edukacyjnych (Kraków, Rzeszów) posiadających bogatą ofertę kulturalno - oświatową.
3. Bierna postawa, niechęć do aktywności i brak zaangażowania mieszkańców w działalność kulturalną.
4. Ograniczenia budżetowe i kadrowe jednostek kulturalnych.
5. Niekorzystne zmiany w polityce kulturalnej państwa przesuwające zagadnienia książki i czytelnictwa na dalszy plan.
6. Cyfrowe wykluczenie niektórych grup mieszkańców ograniczające ich partycypację w zasobie informacji o wydarzeniach kulturalnych.
7. Ubożenie potencjalnych konsumentów kultury.
8. Brak możliwości zabezpieczenia zewnętrznych środków finansowych potrzebnych do zorganizowania większych imprez kulturalnych.

Działalność kulturalna w Tarnowie cechuje się różnorodnością oferty kulturalnej przygotowanej przez instytucje kultury działające na terenie miasta i szeroką dostępnością dla różnych grup społecznych. Ponadto widoczna jest duża aktywność organizacji pozarządowych, które inicjują działania kulturalne. Ten widoczny potencjał miasto stara się sukcesywnie rozwijać i wspierać. Niezwykle istotną szansą jest działalność edukacyjna prowadzona wśród dzieci i młodzieży, co w przyszłości będzie owocować wychowaniem świadomych odbiorców kultury. Absorpcja środków zewnętrznych (m. in. z budżetu Unii Europejskiej i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego) stwarza szansę na rozwój i udoskonalenie istniejącej już infrastruktury kulturalnej, jak i powstanie nowych obiektów.

W ostatnim czasie rola kultury skoncentrowana została na zespojeniu życia społecznego, w tym zintegrowaniu działań społeczności twórczych i instytucji kultury. Sytuacja zmusiła artystów i organizatorów do zmiany dotychczasowego sposobu działania. Głównym celem było zachowanie kontaktu z publicznością i środowiskiem artystycznym, a także wywiązanie się z roli kultury w sytuacjach kryzysowych - wsparcia i integracji społecznej.

Starzenie się społeczeństwa i związana z tym konieczność zmiany polityki kulturalnej oraz bliskość dużych ośrodków (Kraków, Rzeszów) posiadających bogatą ofertę kulturalno - oświatową, skutkująca migracją potencjalnych beneficjentów, może powodować nadmierną konieczność dywersyfikacji prowadzonych działań i realizacji projektów kulturalnych bez możliwości kumulacji środków na projekty skierowane stricte do tarnowskich rodzin.

Niezbędnym kierunkiem jest dalsza rozbudowa oferty kulturalnej oraz dostępu do tarnowskich instytucji kultury w celu docierania do konkretnych grup odbiorców, takich jak seniorzy, dzieci i całe rodziny. Celowe jest, zatem prowadzenie działań kulturalnych o charakterze interdyscyplinarnym oraz współpraca z różnymi środowiskami i podmiotami. Odpowiednio wykorzystane mocne strony i szanse mogą stać się impulsem do dalszego rozwoju tarnowskiej kultury. Z kolei wsparcia wymaga bezpośrednia współpraca instytucji z ośrodkami pomocy społecznej w celu dotarcia do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

6.7 Obszar bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania przemocy oraz zjawiskom patologii społecznej

Mocne strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowany system monitoringu wizyjnego w jednostkach oświatowych. 2. Prowadzenie stałych analiz bezpieczeństwa na terenie miasta i odpowiednie dyslokowanie służb. 3. Rozwinięty system zróżnicowanych form pomocy społecznej i wsparcia. 4. Dobry stan wyposażenia technicznego Policji, Straży Pożarnej i Straży Miejskiej. 5. Sprawnie funkcjonujący system państwowego ratownictwa medycznego. 6. Szeroka i zróżnicowana oferta realizowanych programów profilaktycznych. 7. Systemowo rozwiązany problem opieki nad osobami bezdomnymi i nietrzeźwymi, zabezpieczający występujące potrzeby. 8. Współpraca podmiotów działających na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz przeciwdziałania przemocy patologiom społecznym.

Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak monitoringu wizyjnego na terenie dużych osiedli mieszkaniowych. 2. Niewystarczające rozmieszczenie sił Policji - brak komisariatu we wschodniej części miasta. 3. Ograniczone możliwości prawne walki z dopalaczami. 4. Niski stopień angażowania się mieszkańców w działania profilaktyczne.

Szanse
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie nowych programów profilaktycznych, mających ograniczyć negatywne zjawiska, organizacja kampanii społecznych. 2. Wzrost roli dzielnicowego, jako łatwo dostępnego dla mieszkańców funkcjonariusza Policji, dobrze znającego problemy na powierzonym terenie, potrafiącego skutecznie reagować na zgłaszane interwencje. 3. Wzrost świadomości społeczności lokalnej w zakresie środków prawnych i możliwości przeciwdziałania zagrożeniom. 4. Rozwój współpracy samorządu oraz instytucji i służb działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego. 5. Stosowanie nowych form i metod działalności przez Straż Miejską.

6. Doskonalenie procedur współpracy instytucjonalnej w zakresie poprawy bezpieczeństwa.

Zagrożenia

1. Pojawienie się nowych form przestępczości (np. „cyberprzestępczość”).
2. Brak reakcji ze strony społeczeństwa na zjawiska łamania prawa skutkujący zwiększaniem wśród sprawców poczucia bezkarności.
3. Podatność na oszustwa, szczególnie w grupie osób starszych, wiążąca się z niską świadomością możliwości stania się ofiarą przestępstw.
4. Niska motywacja osób uzależnionych do zmiany swoich zachowań.

W mieście prowadzony jest ciągły monitoring zdarzeń i sytuacji mogących stwarzać zagrożenia kryzysowe na terenie Tarnowa, w tym: prowadzenie i organizowanie ochrony przed powodzią, prowadzenie ochrony przed suszą, w zakresie bezpieczeństwa środowiska, sanitarnego, sanitarno - weterynaryjnego, przeciwpożarowego oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na poziom bezpieczeństwa mieszkańców wpływa ogólny wskaźnik zagrożenia przestępczością oraz zjawiska patologii społecznej, w szczególności takie jak: alkoholizm, narkomania, zjawisko przemocy w rodzinie, przemoc rówieśnicza, przemoc wobec osób starszych ze strony najbliższych. Tarnowska Policja od wielu lat realizuje zadania ukierunkowane na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Tarnowa. Są to działania o charakterze wykrywcym jak również prewencyjnym i profilaktycznym, pogłębiające wiedzę mieszkańców jak nie stać się ofiarą przestępstwa i skutecznie tworzyć lokalne systemy przeciwdziałania przestępczości. Zasadne jest prowadzenie dalszych działań na szczeblu lokalnym, a w szczególności prowadzenie dalszej współpracy z samorządem, instytucjami i służbami działającymi na rzecz bezpieczeństwa publicznego i edukowanie mieszkańców miasta Tarnowa, jak również szukanie nowych sposobów przeciwdziałania przestępstwom i wykroczeniom.

Część słabych stron i zagrożeń wynika z przyczyn zewnętrznych, na które organy Gminy Miasta Tarnowa mają ograniczony wpływ. Należy zatem minimalizować te czynniki poprzez działania na szczeblu lokalnym, takie jak: rozwijanie współpracy samorządu, instytucji i służb działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego, edukowanie mieszkańców Tarnowa czy korzystanie ze środków pomocowych Unii Europejskiej w celu rozwiązań infrastrukturalnych dla poprawy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. Należy wzmacniać te czynniki, które stanowią mocne strony analizy.

Realizacja przez Straż Miejską zadań związanych z całodobowym patrolowaniem i monitorowaniem miejskiej przestrzeni publicznej oraz podejmowanie działań profilaktycznych może przyczynić się w dużej mierze do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, zwiększenia świadomości w zakresie obowiązujących przepisów prawnych oraz ograniczenia popełniania przestępstw i wykroczeń oraz występowania zjawisk patologii społecznej. Negatywne nastawienie, brak chęci współpracy i zaangażowania społeczności lokalnej mogą natomiast stać się przyczyną pogłębiania występowania nagannych zjawisk społecznych.

6.8 Obszar budowy społeczeństwa obywatelskiego

Mocne strony
<ol style="list-style-type: none">1. Infrastruktura wspierająca organizacje pozarządowe i lokalną aktywność obywatelską.2. Prowadzenie działań skierowanych do NGO zmierzających do zwiększenia ich aktywności.3. Duża liczba NGO zarejestrowanych w Tarnowie.4. Zróżnicowana oferta możliwości realizacji zadań publicznych w ramach współpracy finansowej z Gminą Miasta Tarnowa (otwarte konkursy ofert oraz małe granty).5. Zawieranie przez Gminę Miasta Tarnowa wieloletnich umów na realizację zadań publicznych, co powoduje większą stabilizację NGO realizujących te zadania.

Słabe strony
<ol style="list-style-type: none">1. Niska świadomość obywatelska cechująca się brakiem odpowiedzialności za lokalną społeczność.2. Słaba kondycja finansowa organizacji pozarządowych.3. Niski poziom wiedzy NGO na temat uregulowań prawnych i zasad funkcjonowania trzeciego sektora.4. Niska konkurencyjność pomiędzy NGO w niektórych obszarach działalności pożytku publicznego.5. Niski poziom kapitału społecznego mierzony deklaracjami zaufania społecznego do instytucji państwa i samorządu.

Szanse
<ol style="list-style-type: none">1. Stopniowy wzrost liczby organizacji pozarządowych, aktywnie współpracujących z Gminą Miasta Tarnowa przy realizacji zadań publicznych.2. Korzystne zmiany w ustawodawstwie pozwalające na szerszy udział obywateli i organizacji pozarządowych w życiu społecznym.3. Szansa zasilenia budżetów NGO ze środków zewnętrznych.

Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none">1. Niska aktywność organizacji pozarządowych w stosunku do ilości zarejestrowanych podmiotów, brak chęci współpracy NGO z samorządem.2. Brak ofert składanych na otwarte konkursy ofert.3. Rezygnacje wykonawców zadań publicznych z realizacji zadań zgodnie z zawartą umową.4. Mniejsza liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert ze względu na pandemię COVID-19.

Zauważalnym faktem jest, iż społeczeństwo obywatelskie w Tarnowie stopniowo się rozwija. Wzrasta liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, istnieje infrastruktura wspierająca lokalną aktywność obywatelską. Systematyczne informowanie organizacji za pomocą różnych środków komunikacji o bieżących zmianach w prawie oraz o zasadach współpracy z samorządem może skutkować zwiększeniem świadomości obywateli, poziomem posiadanej przez nich wiedzy, poczuciem

odpowiedzialności za wspólnotę oraz wzrostem zaufania społecznego do administracji, co z kolei zwiększy liczbę ofert składanych w ramach prowadzonej współpracy oraz ograniczy rezygnacje wykonawców zadań z realizacji zapisów zawartych umów. Odpowiednio wykorzystane mocne strony i silnie powiązane z nimi szanse mogą stać się impulsem do umacniania roli trzeciego sektora, a co za tym idzie dalszej budowy tarnowskiego społeczeństwa obywatelskiego.

7. Analiza potrzeb wynikających ze zdiagnozowanych problemów społecznych

Po analizie kluczowych kwestii społecznych i opracowaniu szczegółowych analiz SWOT obszarów, najważniejszych z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych, zasadnym wydaje się przedstawienie potrzeb w zakresie prowadzenia domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, mieszkań chronionych oraz innych ośrodków wsparcia dla mieszkańców Tarnowa.

W mieście Tarnowie, podobnie jak całym kraju, proces starzenia się jest procesem powszechnym i nieodwracalnym. Obserwuje się niekorzystne zmiany demograficzne świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Niekorzystne perspektywy związane z migracjami - zwłaszcza ludzi młodych, jak również niekorzystne zmiany w obszarze wartości rodzinnych, co skutkuje niejednokrotnie rozpadem rodziny często wielopokoleniowej. Obserwowane zmiany mają również związek ze zmieniającą się strukturą i funkcjami rodziny. Rodziny, coraz częściej nie są w stanie tak jak do tej pory, zapewnić wystarczającej i odpowiedniej do potrzeb opieki seniorom czy przewlekle chorym członkom rodziny, w miejscu zamieszkania.

W następstwie dokonujących się, bowiem zmian społeczno - ekonomicznych i demograficznych, rola rodziny jako głównego źródła opieki ulega zmniejszeniu.

Według prognoz GUS w najbliższych dekadach należy się spodziewać dalszych niekorzystnych zmian w strukturze wiekowej ludności Polski - do 2030 roku liczba osób w wieku powyżej 60 lat zwiększy się do około 10 mln. W obliczu prognozowanych zmian demograficznych kluczową kwestią staje się zabezpieczenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, doświadczających niejednokrotnie chorób cywilizacyjnych.

Stąd też pojawia się potrzeba rozwoju profesjonalnych, instytucjonalnych i półinstytucjonalnych usług opiekuńczych. W tych, bowiem sytuacjach, gdy stan psychofizyczny osób przewlekle chorych, niepełnosprawnych czy seniorów tego wymaga, udzielenie wsparcia w ramach opieki długoterminowej powinno spocząć na profesjonalnych służbach.

Zapewnienie opieki i wsparcia osobom starszym, niepełnosprawnym, przewlekle chorym, dzieciom i młodzieży – w ramach pomocy instytucjonalnej i półinstytucjonalnej, to jedno z ważniejszych zadań lokalnej polityki społecznej.

7.1 Domy Pomocy Społecznej

Osoby wymagające pomocy ze względu na wiek, chorobę czy niepełnosprawność, są szczególną grupą wymagającą wsparcia, a rodzaje pomocy i formy usług uzależnione są od ich sytuacji. Mieszkańcy Tarnowa wymagający całodobowej opieki, którzy nie mogą samodzielnie

funkcjonować w codziennym życiu, są kierowani przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a od stycznia 2022 r. przez Centrum Usług Społecznych w Tarnowie do domów pomocy społecznej i dziennych ośrodków wsparcia.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Na terenie Tarnowa funkcjonują cztery domy pomocy społecznej w tym dwa niepubliczne, które łącznie dysponują 348 miejscami.

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie przy ul. Robotniczej 4, wychodząc naprzeciw obserwowanym zmianom demograficznym powodującym wzrost liczby osób starszych - opiekunów osób niesamodzielnych, których stan zdrowia nie pozwala na w pełni adekwatną do stanu zdrowia opiekę nad zależnym członkiem rodziny, systematycznie dostosowuje liczbę miejsc dla osób dorosłych, zmieniając proporcję liczby miejsc przeznaczonych dla mieszkańców w poszczególnych typach. W ramach posiadanych 80 miejsc, obecnie 27 przeznaczono dla osób dorosłych. Pozwoliło to uniknąć sytuacji powodującej konieczność umieszczenia mieszkańców miasta w placówkach poza Tarnowem.

Liczba osób korzystających z usług świadczonych przez tarnowskie domy pomocy społecznej w 2020 r. wynosiła 398.

Potrzeby w zakresie pomocy i wsparcia osób wymagających skierowania do Domów funkcjonujących na terenie Tarnowa są zaspakajane w stopniu wystarczającym. Okres oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku jest zgodny z ustawą o pomocy społecznej, a liczba miejsc na obecną chwilę spełnia oczekiwania mieszkańców.

Na terenie miasta Tarnowa natomiast brakuje domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych. Brak domu o takim profilu generuje konieczność kierowania mieszkańców Tarnowa do domów w powiecie tarnowskim lub poza nim. W 2019 r. w domach pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych przebywało 84 osoby, w 2020 r. 82 osoby. Z diagnozy środowiska przeprowadzonej na podstawie obserwacji pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz zgłoszeń pracowników Oddziału Psychiatrycznego Szpitala Wojewódzkiego im. Św. Łukasza w Tarnowie wynika, że istnieje coraz większa potrzeba wsparcia dla osób chorych psychicznie. Coraz częściej dotyczy to osób młodych. W ostatnich latach znacząco wzrosła liczba osób z zaburzeniami psychicznymi. Czas oczekiwania na wolne miejsce w Domu Pomocy Społecznej wynosi nawet kilka miesięcy.

Utworzenie domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych na terenie miasta Tarnowa, umożliwiłoby szybką i kompleksową pomoc i wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi wymagającymi całodobowej opieki i zwiększyłoby dostępność tej formy pomocy dla mieszkańców Tarnowa. Aktualna sytuacja powoduje, że udzielenie pomocy nawet w pilnych przypadkach, jest trudne do zrealizowania. Stąd zasadnym jest podjęcie kroków w celu utworzenia w Tarnowie domu pomocy społecznym o takim profilu.

Reasumując stwierdzić należy, że istniejące w mieście domy pomocy społecznej, mimo okresowej konieczności oczekiwania w kolejce, zabezpieczają potrzeby osób przewlekle somatycznie chorych, dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz seniorów wymagających wsparcia w formie umieszczenia w placówce całodobowej. Największym problemem jest natomiast zabezpieczenie potrzeb w tym zakresie dla osób psychicznie chorych.

Funkcjonujące na terenie miasta domy pomocy społecznej obecnie zabezpieczają w pełni potrzeby mieszkańców w zakresie swoich profili działania. Biorąc jednak pod uwagę procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz realizując ideę deinstytucjonalizacji usług pomocy społecznej, może w przyszłości zaistnieć potrzeba rozwoju sieci rodzinnych domów pomocy, które będą stanowić alternatywę dla domów pomocy społecznej. Jest to forma wsparcia dla osób, które wymagają szerokiego zakresu usług opiekuńczych, ale jednocześnie nie wymagają jeszcze umieszczenia w domu pomocy społecznej. Rodzinne domy pomocy są w systemie pomocy społecznej pośrednią formą wsparcia osób starszych i osób niepełnosprawnych, świadczącą zarówno usługi bytowe jak i opiekuńcze na poziomie określonego standardu.

7.2 Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy, to ośrodki wsparcia, służące budowaniu sieci oparcia społecznego i przygotowujące do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku. Są to placówki dziennego pobytu, w których osoby mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz posiłek.

Na terenie Tarnowa działają trzy profile środowiskowych domów samopomocy:

- typ A - dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- typ B - dla osób upośledzonych umysłowo,
- typ C - dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych.

W 2020 r. z opieki Środowiskowego Domu Samopomocy im. Św. Kingi (typ B) skorzystało 67 osób, a ze wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy „Zielona Przystań” (typ A i C) - 63 uczestników.

Możliwość podwyższenia dotacji z budżetu państwa na uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu pozwala zabezpieczyć w pełni potrzeby tej grupy osób niepełnosprawnych. W przyszłości może jednak zaistnieć potrzeba utworzenia środowiskowego domu samopomocy typu D przeznaczonego dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Wszystkie typy Domów cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców miasta. Miejsca w Środowiskowym Domu Samopomocy typ B są z reguły zajęte, do Środowiskowego Domu Samopomocy typ A i C osoby kierowane są na bieżąco.

7.3 Domy dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – kobieta, która znalazła się w sytuacji kryzysowej może skorzystać z całodobowej, okresowej opieki i usług świadczonych przez taki

dom. Również mężczyzna - ojciec ma prawo skorzystać na takich samych zasadach z usług świadczonych przez domy. W tego typu domach zapewnia się m. in. pomoc o charakterze interwencyjnym, czyli schronienie i wsparcie podczas sytuacji kryzysowej, zmierzające do jej przezwyciężenia. Pomoc oferowana przez dom ma charakter tymczasowy, doraźny i ma na celu umożliwienie powrotu do normalnego życia.

W Tarnowie od 1983 r. funkcjonuje Diecezjalny Dom Samotnej Matki w Tarnowie przy ul. Mościckiego 65. Dom prowadzony jest przez Siostry Urszulanki Serca Jezusa Konającego ze Zgromadzenia założonego przez Św. Urszulę Ledóchowską. Podstawowym zadaniem Domu jest niesienie pomocy kobietom, które spodziewają się dziecka i są w trudnej sytuacji osobistej, rodzinnej lub materialnej oraz kobietom z dzieckiem do 6. miesiąca życia dziecka. Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży - mieszkanki Tarnowa, wymagające ze względu na swoją sytuację życiową wsparcia interwencyjnego, mogą korzystać z pomocy oferowanej przez ten dom, jak również z pomocy oferowanej przez Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy, mieszczący się przy ul. Szarych Szeregów 1, dysponujący miejscami noclegowymi. Pomoc oferowana przez te ośrodki wsparcia w pełni zabezpiecza incydentalnie diagnozowane w tym zakresie potrzeby wśród mieszkańców miasta.

8. Inne ośrodki wsparcia

8.1 Schronisko dla osób bezdomnych „Dom dla Bezdomnych Mężczyzn Caritas Diecezji Tarnowskiej”, ul. Prostopadła 9A, prowadzone na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa przez Caritas Diecezji Tarnowskiej

Zgodnie zawartą umową Caritas prowadzi schronisko dla osób bezdomnych (kobiet i mężczyzn) na 60 miejsc zgodnie ze standardami określonymi rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. Prawo do skorzystania z usług schroniska dla bezdomnych mają osoby z terenu Gminy Miasta Tarnowa, które otrzymują stosowną decyzję administracyjną o umieszczeniu w ośrodku wsparcia tego typu oraz podpiszą kontrakt socjalny, zgodnie z art.48a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W 2020 r. z pomocy Domu dla Bezdomnych skorzystało ogółem 233 osoby.

9. Inne usługi wspierające

9.1 Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych intelektualnie

Mieszkanie wspomagane dla osób niepełnosprawnych intelektualnie prowadzone było w ramach projektu pn. „Od bierności do Aktywności” w Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020. Realizacja zadania miała na celu przygotowanie osób uczestniczących w projekcie do prowadzenia samodzielnego życia, a w szczególności wpływała na poprawę sprawności w zakresie samoobsługi, rozwijała kontakty, umożliwiała integrację z lokalnym

społeczeństwem. Mieszkanie nie było prowadzone w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej. Mieszkanie prowadzone było do końca 2020 r.

9.2 Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielných „Bezpieczna Przystań”

Jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Tarnowa utworzoną w celu realizacji projektu pn. „Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielných w subregionie tarnowskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020. Realizacja projektu obejmuje okres od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2022 r.

Centrum zlokalizowane przy ul. Sanguszków 28A w Tarnowie, zapewnia usługi opieki zastępczej, umożliwiające czasowe przebywanie jednocześnie 15 osób niesamodzielných pod profesjonalną opieką w przypadku braku możliwości sprawowania opieki przez ich opiekunów. Jednostka koordynuje również opiekę środowiskową i wsparcie w domach osób niesamodzielných, które ze względu na przeciwwskazania lekarskie nie mogą zostać przewiezione do ośrodka. W ramach Centrum działa również bezpłatna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, wyposażona w kilkaset sztuk różnego rodzaju sprzętu rehabilitacyjno - pielęgnacyjnego oraz „opaski życia” z przyciskiem alarmowym. Wśród korzystających z usług stacjonarných Centrum znaczną grupę stanowią osoby z różnymi postaciami otępień oraz chorobą Alzheimera. Opiekunowie nieformalni mogą natomiast skorzystać ze wsparcia w postaci warsztatów grupowych z zakresu opieki nad osobami niesamodzielnymi, grup wsparcia integrujących opiekunów, opieki coacha, dostępu do portalu internetowego oraz do całodobowej infolinii, gdzie można uzyskać informacje na temat właściwej opieki nad osobami niesamodzielnymi, a także możliwości i dostępności różnego rodzaju wsparcia. Pomieszczenia „Bezpiecznej Przystani” są wolne od barier architektonicznych i dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.

10. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy Tarnowa wskazuje, że są to najczęściej osoby i rodziny borykające się z długotrwałą lub ciężką chorobą czy niepełnosprawnością. Z kolei z diagnozy demograficzno - społecznej przeprowadzonej na potrzeby niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika, że struktura wiekowa mieszkańców miasta wskazuje na charakterystyczne cechy społeczeństwa starzejącego. Na tej podstawie zasadne jest identyfikowanie wsparcia w obrębie pomocy osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym.

Corocznie zwiększają się wydatki na zapewnienie pomocy osobom niesamodzielnym, umieszczanym w domach pomocy społecznej, czy też korzystających z pomocy opiekunek. Jednym z czynników wzrostu wydatków jest wzrost kosztów pracowniczych, a co za tym idzie wzrost kosztów jednostkowych godziny świadczenia usług.

Coraz więcej mieszkańców miasta Tarnowa wymaga skierowania do domu pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Świadczy to o potrzebie powstania jednostki świadczącej tego rodzaju wsparcie. Wzrost liczby mieszkańców w wieku 60+ oraz osób niepełnosprawnych, rodzi również potrzebę rozwoju sieci ośrodków wsparcia i innych form

dziennego pobytu. Istotnym problemem jest zwiększenie ilości miejsc w Zakładach Opiekuńczo - Lecznicych finansowanych ze środków publicznych oraz dostępności opieki medycznej dla osób starszych.

Istotne jest w tym miejscu zwrócić jednak uwagi na inną ważną kwestię, a mianowicie na to, że corocznie wzrastają miesięczne koszty utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej, na skutek, czego coraz więcej osób kierowanych lub już przebywających w Domach Pomocy Społecznej nie jest w stanie pokryć ciężących na nich zobowiązań. Poza tym w zdecydowanej większości mieszkańcami Domów Pomocy Społecznej są osoby samotne, a zatem brak jest osób, które mogłyby partycypować w kosztach utrzymania w Domu Pomocy Społecznej. Dlatego można się spodziewać, że w najbliższych latach wydatki miasta na ten cel będą systematycznie wzrastać.

Godzi się w tym miejscu zaznaczyć, iż Gmina Miasta Tarnowa prowadzi bardzo aktywną politykę społeczną. Wiąże się to z realizacją polityki prorodzinnej państwa jak również podejmowaniem inicjatyw adekwatnych do potrzeb środowiska np. pomoc osobom niesamodzielnym. Tarnowski samorząd podejmuje również zintensyfikowane działania celem rozwoju bazy instytucjonalnego wsparcia tarnowian.

Warto tu zaznaczyć, iż cały czas samorząd aktywnie partycypuje w działaniach programowych, w tym finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Wiele działań realizowanych jest w partnerstwie, bądź przy współpracy z innymi jednostkami zarówno działającymi w sektorze samorządowym, jak i organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej. Współpraca prowadzona z różnorodnymi podmiotami daje możliwość udoskonalenia systemu pomocy i wsparcia a także wymiernego rozwiązywania problemów społeczności lokalnej.

Dzięki aktywności projektowo - konkursowej jednostek organizacyjnych pomocy społecznej udaje się uzyskać dodatkowe środki na wzmacnianie zaplecza instytucjonalnego i usługowego pomocy społecznej. Dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych pozwala na intensyfikowanie działań w obszarach najbardziej tego potrzebujących jak np. pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym czy też biernym zawodowo.

Korzystając z bogatego doświadczenia z dotychczasowej działalności programowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, planowane jest dalsze podejmowanie podobnej działalności w celu osiągnięcia założonych celów strategicznych i kierunków działań do 2030 r. Bardziej wszechstronne możliwości w tym zakresie stworzy przekształcenie instytucjonalne, w wyniku którego z dniem 1 stycznia 2022 r. utworzone zostanie Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, co sprzyjać będzie umocnieniu i rozszerzeniu roli miasta jako inicjatora, realizatora i koordynatora usług społecznych, rozwijaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi podmiotami działającymi w różnych sektorach oraz wykreowaniu jakościowej zmiany w obsłudze mieszkańców i jej zakresie.

Realizowane dotychczas i planowane do realizacji w przyszłości programy i projekty, szczególnie programy lokalne i programy branżowe oraz projekty socjalne, służą bowiem nie tylko rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych mieszkańców społeczności lokalnej, ale wzmacniają osoby i rodziny w uzyskaniu samodzielności.

Reasumując nadmienić należy, iż poszerzenie analizy problemów społecznych o badania prowadzone wśród mieszkańców miasta Tarnowa i instytucji działających w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych, planowane jest do przeprowadzenia w przyszłości po złagodzeniu zagrożenia epidemicznego i panujących obostrzeń - w ramach aktualizacji niniejszej Strategii. Wówczas również przedstawiona zostanie analiza nowo identyfikowanych problemów społecznych wraz z określeniem poziomu intensywności i zakresu ich występowania, czyli skali problemu oraz kalkulacji kosztów ekonomicznych redukcji problemów.

11. Materiały źródłowe

1. Pomoc społeczna komentarz do ustawy Magdalena Kasprzak Joanna Nowicka
2. Słownik socjologiczny Krzysztof Olechnicki Paweł Załęcki
3. Przewodnik do generatora Strategii. Struktura dokumentu Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
4. Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie za lata 2017 - 2020
5. interviewMe.pl Bezrobocie: rodzaje, przyczyny, skutki Wojciech Martyński
6. <http://mstrzel.eletel.p.lodz.pl/mstrzel/lecture2020/w3.pdf>Rodzaje, klasyfikacja i przyczyny niepełnosprawności Paweł Strumiłło
7. <http://www.mojasocjologia.pl/problem-spoeczny/>
8. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020
9. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa za lata 2017-2020
10. Raporty monitoringowe dotyczące stanu realizacji projektów i programów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa za lata 2017 - 2020
11. poradnik zdrowie.pl
12. <https://pl.wikipedia.org/niepełnosprawność>
13. https://pl.wikipedia.org/wiki/Konwencja_o_prawach_osób_niepełnosprawnych

12. Spis tabel

TYTUŁ	STRONA
Tabela nr 1 Indywidualne programy pomocy realizowane w latach 2017-2020	15
Tabela nr 2 Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach 2017-2020	15
Tabela nr 3 Projekty realizowane ze środków dotacji krajowych w ramach programów osłonowych i konkursów ogłaszanych m.in. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	16
Tabela nr 4 Tarnowskie Programy lokalne realizowane na rzecz mieszkańców	17
Tabela nr 5 Projekty i programy realizowane ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, środków własnych realizatorów środków i zewnętrznych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017-2020	18
Tabela nr 6 Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa i dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego	23

13. Spis rysunków

TYTUŁ	STRONA
Rysunek nr 1 Mapa identyfikowanych wśród mieszkańców miasta - beneficjentów systemu pomocy społecznej, problemów społecznych wraz z określeniem poziomu ich występowania	11
Rysunek nr 2 Przyczyny i skutki długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród tarnowian	12
Rysunek nr 3 Przyczyny i skutki niepełnosprawności wśród tarnowian	13
Rysunek nr 4 Przyczyny i skutki bezrobocia wśród tarnowian	14